

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Π.Μ.Σ.
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: «Εκπαίδευση και Κοινωνία: Θεωρίες και Πρακτικές [ΕΚΘΠ]»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
**Οι συνάψεις των κοινωνικών κινημάτων με τις γενιές X, Y και Z.
Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση.**

ΧΡΥΣΗ ΤΖΗΚΑ
Α.Μ.: 633

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:
Σουζάννα-Μαρία Νικολάου,
Καθηγήτρια, Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.

Ιωάννινα, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Π.Μ.Σ.
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: «Εκπαίδευση και Κοινωνία: Θεωρίες και Πρακτικές [ΕΚΘΠ]»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
**Οι συνάψεις των κοινωνικών κινημάτων με τις γενιές X, Y και Z.
Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση.**

ΧΡΥΣΗ ΤΖΗΚΑ

A.M.: 633

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Σουζάννα-Μαρία Νικολάου, Καθηγήτρια, Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. (επιβλ.)

Μαρία Πουρνάρη, Καθηγήτρια, Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.

Μαρία Λιακοπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια, Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.

Η συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Ιωάννινα, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Π.Μ.Σ.
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: «Εκπαίδευση και Κοινωνία: Θεωρίες και Πρακτικές [ΕΚΘΠ]»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
**Οι συνάφειες των κοινωνικών κινημάτων με τις γενιές X, Y και Z. Μια
βιβλιογραφική ανασκόπηση.**

ΧΡΥΣΗ ΤΖΗΚΑ

A.M.: 633

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:
Σουζάννα-Μαρία Νικολάου,
Καθηγήτρια, Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.

Ιωάννινα, 2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1°. Κοινωνικά κινήματα.....	9
Εισαγωγή.....	9
1.1 Η Απαρχή Των Κοινωνικών Κινήματων.....	9
1.2 Ερμηνείες Κοινωνικών Κινήματων.....	13
1.3 Ιστορικές Εξηγήσεις.....	19
Κεφάλαιο 2. Κοινωνικά κινήματα νέων.....	25
Εισαγωγή.....	25
2.1 Η συμμετοχή των νέων σε κινήματα.....	25
2.2 Διατομεακότητα (<i>intersectionality</i>) και ακτιβισμός νέων.....	32
2.2.1 Νεανικός ακτιβισμός και φύλο.....	32
2.2.2 Νεανικός ακτιβισμός και φυλή.....	33
2.3 Αλλάζοντας το πλαίσιο για τον ακτιβισμό της νεολαίας.....	35
2.3.1 Κοινωνίες κινήματων.....	35
2.3.2 Ακτιβισμός θαυμαστών.....	37
Κεφάλαιο 3. Κοινωνικά κινήματα ανά γενιά.....	39
3.1 Κινήματα Γενιάς Χ (1965-1980).....	39
3.1.1 Χίπις.....	39
3.1.2 Κίνημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	50
3.1.3 Κίνημα για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων.....	52
3.1.4 Κίνημα για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+.....	56
3.1.5 Γυναικείο απελευθερωτικό κίνημα.....	58

3.1.6 Κίνημα Black Power	61
3.2 Κινήματα γενιάς Y (Millennials: 1981-1996)	69
3.2.1 Κίνημα για το κλίμα.....	70
3.2.2 Κίνημα για τα δικαιώματα του αντισμού	72
3.3 Κινήματα γενιάς Z (1997-2012)	76
3.3.1 Αντικαταναλωτισμός	77
3.3.2 Κίνημα MeToo.....	78
Συμπεράσματα	81
Βιβλιογραφία	86

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα κοινωνικά κινήματα, είναι κινητοποιήσεις κοινωνικών ομάδων που αποσκοπούν στην κοινωνική αλλαγή, στην επίτευξη κοινωνικών συμφερόντων, ασκώντας πιέσεις στην εκάστοτε πολιτική και οικονομική ελίτ. Τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν απασχολήσει τις διάφορες θεωρίες αφορούν στο γιατί, πώς και πότε εμφανίζονται και αναπτύσσονται τα κοινωνικά κινήματα, ποια είναι τα ατομικά κίνητρα συμμετοχής, πώς μπορούμε να αναλύσουμε τον πολιτικό τους λόγο, ποια η σημασία της συλλογικής ταυτότητας, πώς επηρεάζονται από δομικές αλλαγές της κοινωνίας και της πολιτικής, πώς εντάσσονται στο ευρύτερο πολιτικό τους περιβάλλον, ποιος είναι ο πολιτικός και κοινωνικός τους ρόλος και ποια η σχέση τους με την κοινωνική ή και πολιτική αλλαγή. Αυτά είναι και τα ερωτήματα τα οποία επιδιώκει να απαντήσει η παρούσα εργασία μελετώντας τα κοινωνικά κινήματα από την απαρχή τους, μέχρι και τη γενιά Z, ταξινομημένα ανά γενιά. Η απάντησή τους θα βοηθήσει στο να κατανοήσουμε καλύτερα ομάδες ατόμων που δημιουργούν τα κινήματα, αλλά και να αντιληφθούμε σε βάθος παράγοντες μετασχηματισμού της κοινωνίας.

Λέξεις- κλειδιά: Κοινωνικό κίνημα, γενιά X, γενιά Y, γενιά Z

Εισαγωγή

Ένα κοινωνικό κίνημα είναι μια χωρίς αυστηρή δομή οργανωμένη προσπάθεια από μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου, συνήθως κοινωνικού ή πολιτικού (Scott & Marshall, 2009). Και τούτο γίνεται είτε για να πραγματοποιηθεί μια κοινωνική αλλαγή, ή για λόγους αντίστασης ή αναίρεσης. Είναι ένας τύπος ομαδικής δράσης και μπορεί να περιλαμβάνει άτομα, οργανισμούς ή και τα δύο. Τα κοινωνικά κινήματα έχουν περιγραφεί ως οργανωτικές δομές και στρατηγικές οι οποίες συμβάλλουν στην αντιμετώπιση προκλητικών καταστάσεων από καταπιεσμένους πληθυσμούς και στην αντίστασή τους στις πιο ισχυρές και προνομιούχες ελίτ. Αντιπροσωπεύουν μια μέθοδο κοινωνικής αλλαγής μέσα στα έθνη. Ένας από τους λόγους για την αυξημένη σημασία που αποδίδεται στα κοινωνικά κινήματα είναι η διαπίστωση ότι πολλές από τις εξελίξεις και αλλαγές παραδειγμάτων στο χώρο της κοινωνικής επιστήμης σχετίζονται με τη δράση των κοινωνικών κινήματων (Αλεξανδρίδης, 1995). Από την άλλη πλευρά, ορισμένα κοινωνικά κινήματα δεν έχουν στόχο να κάνουν την κοινωνία πιο ισότιμη, αλλά να διατηρήσουν ή να ενισχύσουν τις υπάρχουσες σχέσεις εξουσίας. Για παράδειγμα, μελετητές έχουν περιγράψει τον φασισμό ως κοινωνικό κίνημα (Deric, 2011).

Η Πολιτική Επιστήμη και η Κοινωνιολογία έχουν αναπτύξει διάφορες θεωρίες και εμπειρική έρευνα για τα κοινωνικά κινήματα. Για παράδειγμα, ορισμένες έρευνες στην πολιτική επιστήμη υπογραμμίζουν τη σχέση μεταξύ λαϊκών κινήματων και του σχηματισμού νέων πολιτικών κομμάτων (Pugh, 2008) καθώς επίσης, συζητούν τη λειτουργία των κοινωνικών κινήματων σε σχέση με τον καθορισμό της ατζέντας και την επιρροή στην πολιτική (de Leon, 2013). Οι κοινωνιολόγοι διακρίνουν πολλούς τύπους που εξετάζουν χαρακτηριστικά όπως το πεδίο εφαρμογής, το είδος της αλλαγής, τη μέθοδο εργασίας, το εύρος και το χρονικό πλαίσιο (de Leon, 2013).

Μερικοί μελετητές έχουν υποστηρίξει ότι τα σύγχρονα δυτικά κοινωνικά κινήματα ενισχύθηκαν μέσω της εκπαίδευσης και της αυξημένης κινητικότητας της εργασίας, λόγω της εκβιομηχάνισης και της αστικοποίησης των κοινωνιών του 19ου αιώνα (Weinberg, 2013). Μερικές φορές υποστηρίζεται ότι η ελευθερία της έκφρασης, η εκπαίδευση και η σχετική οικονομική ανεξαρτησία που επικρατούν στη σύγχρονη δυτική κουλτούρα ευθύνονται για τον πρωτοφανή αριθμό και εμβέλεια των διαφόρων σύγχρονων κοινωνικών

κινήματων. Πολλά από τα κοινωνικά κινήματα των τελευταίων εκατό ετών δημιουργήθηκαν για να αντιταχθούν στη δυτική αποικιοκρατία. Τα κοινωνικά κινήματα ήταν και συνεχίζουν να συνδέονται στενά με τα δημοκρατικά πολιτικά συστήματα. Περιστασιακά, κοινωνικά κινήματα έχουν εμπλακεί στον εκδημοκρατισμό των εθνών, αλλά πιο συχνά έχουν ανθίσει μετά τον εκδημοκρατισμό (Weinberg, 2013). Τα τελευταία 200 χρόνια, έχουν γίνει μέρος μιας δημοφιλή και παγκόσμιας έκφρασης διαφωνίας (Tilly, 2004).

Σύμφωνα με τους Obar et al (2012) τα σύγχρονα κινήματα χρησιμοποιούν συχνά την τεχνολογία και το διαδίκτυο για να κινητοποιήσουν τους ανθρώπους παγκοσμίως. Η προσαρμογή στις τάσεις της επικοινωνίας είναι ένα κοινό θέμα μεταξύ επιτυχημένων κινήματων. Η έρευνα ασχολείται πλέον με το πώς οι οργανώσεις υπεράσπισης που συνδέονται με κοινωνικά κινήματα στις ΗΠΑ και τον Καναδά χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να διευκολύνουν τη συμμετοχή των πολιτών και τη συλλογική δράση.

Σε αυτή την διερεύνηση, στοχεύουμε να παρουσιάσουμε τα κοινά σημεία που συνδέουν γενιές, υπερβαίνοντας τα σύνορα και τις πολιτισμικές αποχρώσεις. Τί αναγκάζει τα άτομα να ξεσηκωθούν συλλογικά για την επιδίωξη της δικαιοσύνης, της ισότητας και ενός καλύτερου κόσμου; Πώς προσαρμόζονται οι στρατηγικές και τα εργαλεία του ακτιβισμού στο διαρκώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό και κοινωνικό τοπίο; Αυτά είναι τα ερωτήματα που προβάλλουν διαχρονικά, προσκαλώντας μας να αναλογιστούμε το διαρκές πνεύμα της ανθρώπινης ανθεκτικότητας και την επιδίωξη ενός πιο δίκαιου κόσμου.

Κεφάλαιο 1^ο. Κοινωνικά κινήματα

Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο αναφέρεται στα κοινωνικά κινήματα και την εξέλιξη τους. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στις ερμηνείες Κοινωνικών Κινήματων και στις ιστορικές εξηγήσεις τους, ώστε να γίνουν αντιληπτοί οι λόγοι και οι αιτίες της έναρξής τους

1.1 Η Απαρχή Των Κοινωνικών Κινήματων

Ως κοινωνικό κίνημα ορίζεται μια χωρίς αυστηρή δομή οργανωμένη αλλά διαρκή εκστρατεία για την υποστήριξη ενός κοινωνικού στόχου, συνήθως είτε της εφαρμογής είτε της αποτροπής μιας αλλαγής στη δομή ή τις αξίες της κοινωνίας (Heberle, 1951). Μέχρι την αρχή του εικοστού πρώτου αιώνα, οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο αναγνώρισαν τον όρο «κοινωνικό κίνημα» ως αντίβαρο στην καταπιεστική εξουσία, ως έκκληση για λαϊκή δράση ενάντια σε ένα ευρύ φάσμα από μάλιστα (McAdam, Tarrow, & Tilly, 2001). Δεν ήταν πάντα έτσι. Αν και λαϊκές εξεγέρσεις του ενός ή του άλλου είδους έχουν συμβεί σε ολόκληρο τον κόσμο εδώ και χιλιάδες χρόνια, τα κινήματα, ως ορίζονται, δεν υπήρχαν πουθενά στον κόσμο πριν από τρεις αιώνες. Στη συνέχεια, στα τέλη του δέκατου όγδοου αιώνα, οι άνθρωποι στη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική άρχισαν τη μοιραία δημιουργία ενός νέου πολιτικού φαινομένου- άρχισαν να δημιουργούν κοινωνικά κινήματα (McAdam, Tarrow, & Tilly, 2001).

Καθώς το κοινωνικό κίνημα αναπτύχθηκε στη Δύση μετά το 1750, το κοινωνικό κίνημα προέκυψε από μια καινοτόμο, συνεπακόλουθη σύνθεση τριών στοιχείων (McAdam, Tarrow, & Tilly, 2001):

1. Διαρκή, οργανωμένη δημόσια προσπάθεια για συλλογικές διεκδικήσεις στις αρχές-στόχους (εφεξής καμπάνια).
2. Χρήση συνδυασμών μεταξύ των ακόλουθων μορφών πολιτικής δράσης: δημιουργία συλλόγων και συνασπισμών ειδικού σκοπού, δημόσιες συνελεύσεις, πανηγυρικές πορείες,

αγρυπνίες, συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις, κινητοποιήσεις, δηλώσεις σε δημόσια μέσα ενημέρωσης και φυλλάδια και

3. Συντονισμένες δημόσιες αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων αυτού που ονομάζεται WUNC: αξιοπρέπεια (worthiness), ενότητα (unity), αριθμοί (numbers) και δέσμευση (commitment) από την πλευρά τους ή/και των εκλογικών τους περιφερειών.

Σε αντίθεση με μια εφάπαξ αναφορά, δήλωση ή μαζική συγκέντρωση, μια εκστρατεία εκτείνεται πέρα από κάθε μεμονωμένο γεγονός - αν και τα κοινωνικά κινήματα συχνά περιλαμβάνουν αναφορές, διακηρύξεις και μαζικές συναντήσεις (McAdam, Tarrow, & Tilly, 2001). Μια καμπάνια συνδέει πάντα τουλάχιστον τρία μέρη: μια ομάδα αυτοπροσδιοριζόμενων διεκδικητών, κάποιο αντικείμενο αξιώσεων και ένα κοινό κάποιου είδους. Οι αξιώσεις μπορεί να στοχεύουν σε κυβερνητικούς αξιωματούχους, αλλά οι εν λόγω «αρχές», μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν ιδιοκτήτες περιουσίας, θρησκευτικούς αξιωματούχους και άλλους των οποίων οι ενέργειες (ή οι αδυναμίες) επηρεάζουν σημαντικά την ευημερία πολλών ανθρώπων. Οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των τριών, και όχι οι μεμονωμένες ενέργειες των διεκδικητών των αντικειμένων ή του κοινού, συνιστούν ένα κοινωνικό κίνημα. Ακόμη και αν λίγοι ζηλωτές δεσμεύονται στο κίνημα, επιπλέον, ο μεγαλύτερος όγκος των συμμετεχόντων κινείται αμφοτέρωτα μεταξύ της δημόσιας διεκδίκησης και άλλων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της καθημερινής οργάνωσης που υποστηρίζει μια εκστρατεία (McAdam, Tarrow, & Tilly, 2001).

Το ρεπερτόριο του κοινωνικού κινήματος επικαλύπτεται με το ρεπερτόριο άλλων πολιτικών φαινομένων, όπως η συνδικαλιστική δραστηριότητα και οι προεκλογικές εκστρατείες. Κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα, οι ενώσεις ειδικού σκοπού και οι διατομεακοί συνασπισμοί άρχισαν ιδιαίτερα να κάνουν μια τεράστια ποικιλία πολιτικού έργου σε όλο τον κόσμο. Αλλά η ενσωμάτωση των περισσότερων ή όλων αυτών των παραστάσεων σε συνεχείς εκστρατείες κάνει τα κοινωνικά κινήματα να ξεχωρίζουν από άλλες ποικιλίες πολιτικής (McAdam, Tarrow, & Tilly, 2001).

Τα κοινωνικά κινήματα πρέπει να κινητοποιήσουν τη συμμετοχή των παρευρισκόμενων για να επιβιώσουν, ωστόσο υπάρχει ελάχιστη έρευνα για το πώς οι αξιολογήσεις των παρευρισκόμενων για τα κοινωνικά κινήματα προβλέπουν την

πιθανότητα συμμετοχής τους. Ο Charles Tilly (2004) πρόσφερε μια θεωρητική «καρτέλα» τεσσάρων μερών με την οποία οι άνθρωποι αξιολογούν τις κινήσεις: αξία, ενότητα, αριθμούς και δέσμευση (WUNC). Ο όρος WUNC «ακούγεται περίεργος, αλλά αντιπροσωπεύει κάτι αρκετά οικείο» (Tilly, 2004). Οι οθόνες του WUNC μπορούν να λάβουν τη μορφή δηλώσεων, συνθημάτων ή ετικετών που υποδηλώνουν αξία, ενότητα, αριθμούς και δέσμευση: Πολίτες Ενωμένοι για τη Δικαιοσύνη, Υπογράφωντες της Δήλωσης, Υποστηρικτές του Συντάγματος και ούτω καθεξής. Ωστόσο, οι συλλογικές αναπαραστάσεις τους συχνά εκφράζονται με ιδιωματισμούς που θα ακολουθήσει το τοπικό κοινό, για παράδειγμα (Tilly, 2004):

- αξιοπρέπεια: νηφάλια συμπεριφορά, προσεγμένα ρούχα, παρουσία κληρικών, αξιωματούχων και μητέρων με παιδιά·
- ενότητα: ταιριαστά σήματα, κορδέλες, πανό, βάντισμα σε σειρά, τραγούδι και ψαλμωδία
- αριθμοί: αριθμοί μελών, υπογραφές σε αναφορές, μηνύματα από ψηφοφόρους, δρόμοι γεμάτοι.
- δέσμευση: εμφανή συμμετοχή ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, αντίσταση στην παθητικότητα, επιδεικτική θυσία, συνδρομή ή/και ευεργεσία.

Τα συγκεκριμένα ιδιώματα ποικίλλουν πάρα πολύ από τη μια ρύθμιση στην άλλη, αλλά η γενική μορφή του WUNC συνδέει αυτούς τους ιδιωματισμούς (Tilly, 2004).

Φυσικά, και τα τρία στοιχεία και οι υποδιαίρεσεις τους είχαν ιστορικό προηγούμενο. Πολύ πριν από το 1750, οι Προτεστάντες της Ευρώπης είχαν επανειλημμένα οργανώσει συνεχείς δημόσιες εκστρατείες εναντίον των Καθολικών αρχών για λογαριασμό του δικαιώματος να ασκούν την αιρετική τους πίστη (Brake, 1998). Οι Ευρωπαίοι συμμετείχαν σε δύο αιώνες εμφυλίων πολέμων και εξεγέρσεων στους οποίους οι προτεσταντικές/καθολικές διαιρέσεις είχαν κυρίαρχη θέση (Brake, 1998). Όσον αφορά τα ρεπερτόρια, οι εκδοχές των ενώσεων ειδικού σκοπού, οι δημόσιες συναντήσεις και οι άλλες μορφές πολιτικής δράσης υπήρχαν μεμονωμένα πολύ πριν από τον συνδυασμό τους σε κοινωνικά κινήματα. Οι εμφανίσεις του WUNC είχαν από καιρό συμβεί σε θρησκευτικά μαρτύρια, θυσίες πολιτών και αντίσταση στην κατάκτηση. Μόνο η οργάνωσή τους και η

ενσωμάτωσή τους με το τυπικό ρεπερτόριο σημάδεψαν τις εμφανίσεις του κοινωνικού κινήματος από τους προκατόχους τους. Κανένα μεμονωμένο στοιχείο παρά μόνο ο συνδυασμός ρεπερτορίου και εμφανίσεων WUNC μέσα στις εκστρατείες, δημιούργησε την ιδιαιτερότητα του κοινωνικού κινήματος (Brake, 1998).

Την εποχή των κοινωνικών κινήματων εμφανίστηκαν και κάποια αλληλοκαλυπτόμενα πολιτικά φαινόμενα. Οι πολιτικές εκστρατείες των κομμάτων και οι εκλογικές αναμετρήσεις αλληλοεπιδρούσαν εκτενώς με κοινωνικά κινήματα κατά καιρούς αλλά ανέπτυξαν τα δικά τους δικαιώματα, υποχρεώσεις, προσωπικό και πρακτικές. Σε διάφορες περιόδους του δέκατου ένατου αιώνα, οι εργάτες στις καπιταλιστικές χώρες απέκτησαν το δικαίωμα να οργανώνονται, να συγκεντρώνονται, να απεργούν και να μιλούν συλλογικά, μερικές φορές κερδίζοντας αυτό το δικαίωμα μέσω εκστρατειών κοινωνικού κινήματος, παραστάσεων και εκθέσεων του WUNC. Οι οργανωμένες ομάδες συμφερόντων, όπως οι επαγγελματίες υγείας, πέτυχαν παρομοίως, ειδικά πολιτικά δικαιώματα να μιλούν και να ενεργούν συλλογικά, αν και σπάνια με μέσα του κοινωνικού κινήματος. Κυρίως, ομάδες που διέθεταν ήδη σημαντικούς πόρους, διασυνδέσεις και κύρος απέκτησαν δικαιώματα μέσω απευθείας διαπραγματεύσεων με τις κυβερνήσεις (Tilly & Wood, 2009).

Σύμφωνα με τους Tilly & Wood (2009) κατά τη διάρκεια του δέκατου ένατου και του εικοστού αιώνα, τα περισσότερα κράτη που είχαν ιδρύσει εκκλησίες παραχώρησαν σε νέες θρησκευτικές αιρέσεις τουλάχιστον το δικαίωμα να συγκεντρώνονται και να μιλούν, αν όχι να επιβάλλουν τα δόγματα ή τις πρακτικές τους στα μέλη. Οι αυτονομιστικές κοινότητες —θρησκευτικές, πολιτικές— έχουν προκύψει μερικές φορές από κοινωνικά κινήματα, αν και τα περισσότερα καθεστώτα είτε καταστέλλουν είτε περιορίζουν άμεσα τέτοιες κοινότητες. Επιπλέον, οργανώσεις που πραγματοποιήθηκαν σε κοινωνικά κινήματα, μερικές φορές μετακινήθηκαν σε άλλη πολιτική σφαίρα: διεξαγωγή πολιτικών εκστρατειών, ίδρυση εργατικών συνδικάτων, δημιουργία ανθεκτικών ομάδων συμφερόντων, μετατροπής σε θρησκευτικές αιρέσεις ή σχηματισμού αυτονομιστικών κοινοτήτων. Αυτές οι επικαλύψεις δεν πρέπει να μας εμποδίζουν να αναγνωρίσουμε ότι μετά το 1750 ένα διακριτικό σώμα νόμου και πρακτικής αναπτύχθηκε γύρω από τα κοινωνικά κινήματα ως τέτοια (Tilly & Wood, 2009).

1.2 Ερμηνείες Κοινωνικών Κινήματων

Στο βιβλίο με τίτλο «Ιστορία του Γαλλικού Κοινωνικού Κινήματος από το 1789 έως σήμερα (1850)», ο Γερμανός κοινωνιολόγος Lorenz von Stein εισήγαγε τον όρο «κοινωνικό κίνημα» σε ακαδημαϊκές συζητήσεις για τη λαϊκή πολιτική προσπάθεια (von Stein, 1964). Στην αρχή μετέφερε την ιδέα μιας συνεχούς, ενιαίας διαδικασίας με την οποία ολόκληρη η εργατική τάξη αποκτούσε αυτοσυνείδηση και δύναμη. **Όταν ο Φον Στάιν έγραψε** το Κομμουνιστικό Μανιφέστο των Μαρξ και Ένγκελς (1848) είχε πρόσφατα υιοθετήσει ένα τέτοιο νόημα στη δήλωσή του ότι *"όλα τα προηγούμενα ιστορικά κινήματα ήταν κινήματα μειονοτήτων ή προς το συμφέρον των μειονοτήτων. Το προλεταριακό κίνημα είναι το αυτοσυνείδητο, ανεξάρτητο κίνημα της τεράστιας πλειοψηφίας, προς το συμφέρον της τεράστιας πλειοψηφίας"* (Marx & Engels, 1958).

Ωστόσο, οι πολιτικοί αναλυτές μίλησαν, επίσης, για κοινωνικά κινήματα στον πληθυντικό. Το 1848, το περιοδικό Gennan Die Gegenwart [The Present] δήλωσε ότι *«τα κοινωνικά κινήματα γενικά, δεν είναι τίποτα άλλο από μια πρώτη αναζήτηση για ένα έγκυρο ιστορικό αποτέλεσμα»* (Wirtz 1981). Οι περισσότεροι αναλυτές κοινωνικών κινήματων του δέκατου ένατου αιώνα τα διαφοροποίησαν ανάλογα με το πρόγραμμα, την οργάνωση και το περιβάλλον. Ο ίδιος ο Engels υιοθέτησε τον πληθυντικό στον πρόλογό του στην αγγλική έκδοση του Μανιφέστου του 1888, σημειώνοντας ότι: *«Όπου τα ανεξάρτητα προλεταριακά κινήματα συνέχιζαν να δείχνουν σημάδια ζωής, κνηρηθήκαν ανελέητα»* (Marx & Engels 1958). Από τα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, οι πολιτικοί αναλυτές όχι μόνο εμπλούτισαν τακτικά τα κοινωνικά κινήματα, αλλά τα επέκτειναν και πέρα από τους οργανωμένους προλετάρους σε αγρότες, σε γυναίκες και σε μια μεγάλη ποικιλία άλλων διεκδικητών (Heberle, 1951).

Με βάση τους συμμετέχοντες αλλά και τον τρόπο εκδήλωσης ενός κινήματος, έχουν δοθεί διάφορα ονόματα στα κινήματα. Το να αποκαλούμε μια εκδήλωση *«ταραχή, φιλονικία ή περίπτωση γενοκτονίας»* στιγματίζει τους συμμετέχοντες. Η επισήμανση μιας εκδήλωσης ως συντριπτική εκλογή, μια στρατιωτική νίκη ή μια ειρηνευτική διευθέτηση γενικά δυσφημίζει τους διοργανωτές της. Όταν συμβαίνει ευρέως, οι επικριτές ή οι υποστηρικτές των αμφισβητούμενων ενεργειών προσπαθούν τακτικά να βάλουν τις

ταμπέλες: να χαρακτηρίσουν τη συνάντηση ενός εχθρού με την αστυνομία ως ταραχή, να ερμηνεύσουν ένα αδιέξοδο ως στρατιωτική νίκη κ.λπ. Όπως υποδηλώνουν οι αναφορές από διάφορα σημεία ανά τον κόσμο, ο όρος «κοινωνικό κίνημα» έχει αποκτήσει ελκυστικές αποχρώσεις σε όλο τον κόσμο. Κατά συνέπεια, οι συμμετέχοντες, οι παρατηρητές και οι αναλυτές που εγκρίνουν ένα επεισόδιο λαϊκής συλλογικής δράσης συχνά το αποκαλούν στις μέρες μας κοινωνικό κίνημα, είτε περιλαμβάνει είτε όχι τον συνδυασμό εκστρατείας, ρεπερτορίου και εμφανίσεων WUNC (Tilly, 2004).

Στις περιπτώσεις επεισοδίων των οποίων τα μέρη πληρούν σαφώς τα πρότυπα ενός κινήματος, συχνά προκύπτουν τρία μπερδέματα (Tilly, 2004):

1. Οι αναλυτές και οι ακτιβιστές συχνά επεκτείνουν τον όρο «κοινωνικό κίνημα» σε όλες τις σχετικές λαϊκές συλλογικές δράσεις, ή τουλάχιστον σε όλες τις σχετικές λαϊκές συλλογικές δράσεις την οποία εγκρίνουν. Οι φεμινίστριες, για παράδειγμα, ενσωματώνουν αναδρομικά στο γυναικείο κίνημα ηρωικές γυναίκες των αιώνων πριν από το 1750, ενώ για τους περιβαλλοντικούς ακτιβιστές κάθε λαϊκή πρωτοβουλία που σχετίζεται με το περιβάλλον, γίνεται κομμάτι του παγκόσμιου περιβαλλοντικού κινήματος.

2. Οι αναλυτές συχνά συγχέουν τη συλλογική δράση ενός κινήματος με τις οργανώσεις και τα δίκτυα που υποστηρίζουν τη δράση. Ακόμη, θεωρούν ότι οι οργανώσεις και τα δίκτυα αποτελούν «το κίνημα», ταυτίζοντας για παράδειγμα το περιβαλλοντικό κίνημα με ανθρώπους, διαπροσωπικά δίκτυα και οργανώσεις υπεράσπισης που ευνοούν την προστασία του περιβάλλοντος παρά με τις εκστρατείες στις οποίες συμμετέχουν.

3. Οι αναλυτές συχνά αντιμετωπίζουν «το κίνημα» ως έναν ενιαίο παράγοντα, αποκρύπτοντας έτσι α) την αδιάκοπη αναδρομή και την επανευθυγράμμιση που συνεχίζονται πάντα μέσα στα κοινωνικά κινήματα και β) την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε στόχους και αρχές μεταξύ ακτιβιστών, ψηφοφόρων, αντιπάλων, εχθρών, συμμάχων και ακροατηρίων που συνθέτουν τη μεταβαλλόμενη υφή των κοινωνικών κινήματων.

Ο πλουραλισμός του όρου «κίνημα» που περικλείει όλα τα είδη λαϊκής συλλογικής δράσης στο παρελθόν και το παρόν, η σύγχυση του όρου «κίνημα» με τον υποστηρικτικό πληθυσμό, τα δίκτυα ή οι οργανώσεις του και η αντιμετώπιση των κινήματων ως ενιαίων παραγόντων δεν εμποδίζουν καθόλου την περιστασιακή πολιτική συζήτηση (Buechler,

2000). Στην πραγματικότητα, τα κοινωνικά κινήματα συχνά βοηθούν τη στρατολόγηση, την κινητοποίηση και την ηθική (Buechler, 2000).

Παρά την μικρού βαθμού καινοτομία και τις διαφοροποιήσεις από το ένα πολιτικό περιβάλλον στο άλλο, τα στοιχεία του κοινωνικού κινήματος εξελίχθηκαν και διαχέονταν ως ένα συνδεδεμένο σύνολο (Tarrow, 1999). Η ιστορία του κοινωνικού κινήματος ξεχωρίζει από την ιστορία άλλων πολιτικών μορφών όπως είναι οι εκλογικές εκστρατείες, οι πατριωτικοί εορτασμοί, οι επιδείξεις στρατιωτικής δύναμης, η ανάδειξη εθνικών προσώπων και το συλλογικό πένθος. Όταν αναφερόμαστε σε κοινωνικά κινήματα, δεν σημαίνει ότι αναφερόμαστε σε όλη τη λαϊκή δράση, σε όλες τις ενέργειες που κάνουν οι άνθρωποι για μια προβληματική, για ανθρώπους και οργανώσεις που υποστηρίζουν ιδέες και πρωτοστατούν αγωνιστικά στην ιστορία. Ο όρος «το κίνημα» σημαίνει ένα συγκεκριμένο, συνδεδεμένο, εξελισσόμενο, ιστορικό σύνολο πολιτικών αλληλεπιδράσεων και πρακτικών, τον διακριτικό συνδυασμό καμπάνιας, ρεπερτορίου και εμφανίσεων WUNC (Mamdani & Wambadia-Wamba, 1996; Ibarra & Tejerina, 1998; Ray & Korteweg, 1999; Edelman, 2001).

Λόγω της αδιαμφισβήτητης δυναμικής του όρου του «κοινωνικού κινήματος», οι συμμετέχοντες των συγκεκριμένων κοινωνικών κινήματων έχουν δείξει ελάχιστο ενδιαφέρον για τις τοποθεσίες αυτών των κινήματων μέσα στην ευρύτερη ιστορία του κοινωνικού κινήματος σαν πολιτική μορφή (Young, 2002). Οι αναλυτές των κοινωνικών κινήματων στο σύνολό τους αντιμετωπίζουν τα κοινωνικά κινήματα ως εκφράσεις συγκεκριμένων στάσεων, συμφερόντων ή κοινωνικών συνθηκών παρά ως γεγονότα που θα μείνουν στην ιστορία (Gusfield 1966). Είναι αλήθεια ότι οι υποστηρικτές κινήματων του δέκατου ένατου αιώνα, όπως το κίνημα κατά της δουλείας, έπρεπε να τα τοποθετήσουν σε ένα ορισμένο ιστορικό πλαίσιο και να παρακολουθήσουν τις ιστορικές τους εξελίξεις (Drescher, 1986, 1994. Buechler, 1990. Eltis, 1993. d'Anjou, 1996. McCammon & Campbell, 2002. Young, 2002). Οι αυτοαποκαλούμενες ιστορίες των περιφερειακών, εθνικών ή διεθνών εργατικών κινήματων συχνά φτάνουν πολύ πίσω πριν από τις μέρες δόξας του δέκατου ένατου αιώνα και συχνά ερευνούν ένα ευρύτερο φάσμα κοινωνικών κινήματων από εκείνα που εστιάζουν στην ευημερία των εργαζομένων (Dolleans & Crazier, 1950q Zaleski, 1956q Bogolyubov και συν, 1962q Kuczynski, 1967a, 1967b).

Αναλυτικότερες έρευνες σχετικά με τις διαμαρτυρίες, τη βία και τις πολιτικές συγκρούσεις διαπερνούν τακτικά τη ζώνη δραστηριότητας του κοινωνικού κινήματος (Ackerman & DuVall, 2000; Botz, 1976, 1987; Brown, 1975; Gilje, 1987, 1996, Grimsted, 1998; Lindenberger, 1999; MikKelsenk, 1999, 1986; Tilly και συν, 1975; Tilly, 1980; Walton & Seddon, 1994; Williams, 2003). Επίσης, η ιστορική βιβλιογραφία που αφορά την αστυνόμευση, την επιτήρηση και την καταστολή συχνά αποτυπώνουν τα κοινωνικά κινήματα υπό ασυνήθιστες γωνίες (Broeker, 1970; Balbus, 1973; Husung, 1983; Liidtkke, 1989, 1992; Liang, 1992; Bruneteaux, 1993; Fillieule, 1997b; Huggins, 1985, 1998; Jessen, 1994; Goldstein, 1983, 2000, 2001; Gurr, 2000; Earl, Soule & McCarthy, 2003).

Ορισμένες ιδιαίτερες στιγμές κοινωνικών κινήματων —ιδίως γαλλικές και ιρλανδικές πορείες αλλά και διαδηλώσεις— έχουν προσελκύσει μεγάλο ενδιαφέρον (Pigenet & Tartakowsky, 1919; Favre, 1990; Fillieule, 1997a; Jarman, 1997; Roberto, 1992, 1999; Mirala, 2000; Blackstock, 2000; Farrell, 2000). Οι μελετητές κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας, συνήθως δίνουν προσοχή στα κοινωνικά κινήματα εξετάζοντας τις ιστορικές τους πλευρές στο σύνολο (Anderson & Anderson, 1967. Cronin and Schneer, 1982. Gonzdlez Calleja, 1998, 1999. Hobsbawm, 1975, 1919).

Για συγκεκριμένες χώρες και περιόδους, υπάρχουν ορισμένες γενικές ιστορικές έρευνες των κοινωνικών κινήματων καθ'αυτών (Clark, 1959; Ash, 1972; Clark, Grayson, & Grayson, 1975; Lundqvist, 1977; Castells, 1983; Bright and Harding, 1984; Burke, 1988; Klausen & MikKelsen, 1988; Gamson, 1990; Kaplan, 1992; Duyvendak, van der Heijden, Koopmans, & Wijmans, 1992; Kriesi, Koopmans, Duyvendak, & Giugni, 1995; Fredrickson, 1997). Σε μια από τις πιο αιχμηρές διαθέσιμες δηλώσεις για το θέμα, ο John Markoff θέτει επιδέξια το επεξηγηματικό πρόβλημα:

«Τα κοινωνικά κινήματα όπως τα γνωρίζουμε σήμερα άρχισαν να ανθίζουν στην Αγγλία στα τέλη του δέκατου όγδοου αιώνα και κατά τη διάρκεια του δέκατου ένατου αιώνα ριζώσαν στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και αλλού. Για να καταλάβουμε γιατί, πρέπει να εξετάσουμε πολλές συνδεδεμένες αλλαγές: μια ενισχυμένη κυβέρνηση αλλά έναν αποδυναμωμένο βασιλιά. έναν λαό που οργανώνεται για να διεκδικήσει αξιώσεις σε αυτή την κυβέρνηση, μια πολιτική ελίτ επιρρεπή να ισχυρίζεται ότι κυβερνούσε στο όνομα του λαού, βελτιώσεις στις μεταφορές και εμπορικές σχέσεις που συνδέουν μακρινούς ανθρώπους»

τις απαρχές της ευρείας διάδοσης της ικανότητας ανάγνωσης και γραφής και των νέων μέσων επικοινωνίας που οδήγησαν τους ανθρώπους να χωριστούν στο διάστημα για να αισθανθούν ότι κινούνται σε έναν κοινό ρυθμό» (Markoff 1996b: 45).

Γενικά, ωστόσο, τέτοιες έρευνες οδηγούν σε κάποια άλλη γραμμή ανάλυσης, όπως η επίδειξη απόκλισης του S. D. Clark (1939) στα μονοπάτια των κινημάτων του Καναδά και των ΗΠΑ μετά τη δεκαετία του 1830 και η έρευνα του William Gamson για το εάν οι αμερικανικές πολιτικές ευκαιρίες περιορίστηκαν κατά τον εικοστό αιώνα. Ο ίδιος ο Markoff στηρίζει την ανάλυσή του για τη διαμόρφωση και τον μετασχηματισμό των κοινωνικών κινημάτων στη διάδοση της δημοκρατίας βασιζόμενος σε αυτές τις έρευνες επανειλημμένα, καθώς και σε ιστορικές μελέτες συγκεκριμένων κινημάτων. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε χρονολογίες και καταλόγους όπως αυτός του Gamson (1993) επειδή παρέχουν υλικό για σύγκριση και συστηματικές ενδείξεις για αλλαγή (Tilly, 2002b). Ωστόσο, η ακόλουθη ιστορική ανάλυση απαιτήσε αρκετή παρεμβολή, σύνθεση και δανεισμό στην παρούσα ιστορική έρευνα.

Όποιος θέλει να εξηγήσει πολιτικές δομές και διαδικασίες, είναι σε θέση να ξεχωρίσει πολύ καλύτερα ακόμη και τους πιο περιορισμένους αιτιατούς μηχανισμούς που παράγουν αλλαγές, παραλλαγές και κύρια χαρακτηριστικά αυτών των δομών και διαδικασιών (Goldstone, 2003). Η προσπάθεια προϋποθέτει αναγκαστικά την απομάκρυνση από τους «νόμους» των κοινωνικών κινημάτων προς αιτιατές αναλογίες και συνδέσεις μεταξύ διακριτικών πτυχών των κοινωνικών κινημάτων και άλλων ποικιλιών της πολιτικής (Tilly, 2001a). Οι εξηγήσεις των κοινωνικών κινημάτων και της ιστορίας τους πρέπει να συνδυάζονται με εξηγήσεις άλλων ειδών αμφισβητούμενης πολιτικής (Tilly, 2001b).

Αυτή η προσπάθεια, ωστόσο, προκαλεί το αντίθετο: έχοντας παρατηρήσει κανείς μικρότερης κλίμακας κανονικότητες στα κοινωνικά κινήματα, μπορεί να δει κοινωνικά κινήματα παντού (Davis, McAdam, Scott & Zald, 2005). Λαμβάνοντας υπόψη πως εκστρατείες, παραστάσεις όπως δημόσιες συνεδριάσεις ή αιτήματα και επιδείξεις WUNC συμβαίνουν συχνά εκτός κοινωνικών κινημάτων: εντός εκκλησιών, σχολείων, εταιρειών, πνευματικών κοινοτήτων και αλλού (Davis & Thompson, 1994; Binder, 2002). Μερικές φορές, κατ' αναλογία, φέρουν ακόμη και την ετικέτα "κίνημα" όπως για παράδειγμα το

λεγόμενο «κίνημα της Πολιτοφυλακής» στις Ηνωμένες Πολιτείες της δεκαετίας του 1990. Σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες, εκατοντάδες μικρές, ελαφρώς συγκροτημένες ομάδες φορούσαν στρατιωτική περιβολή, διεξήγαγαν πολεμικούς αγώνες, δένειμαν αποκαλυπτικά κείμενα, διακήρυτταν την ανεξαρτησία τους από τη δικαιοδοσία των ΗΠΑ συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης πληρωμής φόρων και προετοιμάστηκαν για την καταστροφή που οι ηγέτες τους προέβλεψαν για το έτος 2000. Το Southern Poverty Law Center, το οποίο παρακολουθεί τέτοιες ομάδες, μετρούσε 858 πολιτοφυλακές σε ολόκληρη τη χώρα στο αποκορύφωμά τους το 1996, αριθμός που συρρικνώθηκε σε 143 έως το 2003.

Εάν τέτοιες ομάδες αναλάμβαναν τον πλήρη συνδυασμό εκστρατειών, δραστηριοτήτων κοινωνικών κινημάτων και ενδείξεων WUNC, τότε θα ενσωματώνονταν στο πεδίο των κοινωνικών κινημάτων (Service, 2003). Αν, από την άλλη, κάποιιοι από αυτούς οργανώνονταν ως Κόμμα Πολιτοφυλακής και άρχιζαν να συμμετέχουν με υποψηφιότητα στις τοπικές ή πολιτειακές εκλογές, σπαταλώντας χρόνο σε τοπικούς τηλεοπτικούς σταθμούς, θα είχαν επιλέξει με τη στάση τους μια άλλη διαθέσιμη μορφή δημόσιας πολιτικής: την προεκλογική εκστρατεία. Ελλείψει τέτοιων αλλαγών στρατηγικής, αντί να θεωρείται ότι οι δραστηριότητες των πολιτοφυλακών είναι πραγματικά κοινωνικά κινήματα, προωθείται ο τίτλος μιας άλλης μορφής αμφισβητούμενης πολιτικής (Service, 2003). Αυτή η αναγνώριση μας επιτρέπει να μελετήσουμε τις ομοιότητές τους με τα κοινωνικά κινήματα, αλλά και να δούμε τι διακριτικά προβλήματα τίθενται.

Η επιστημονική κοινότητα γενικότερα, και ο κλάδος της Ιατρικής ειδικότερα, δημιουργεί κατά καιρούς αναλογίες με παρόμοιο τρόπο με τα κοινωνικά κινήματα, χωρίς να σχηματίζει ολοκληρωμένα κοινωνικά κινήματα (Service, 2003). Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελούν οι διαφωνίες για το νερό του ποταμού Klamath, κοντά στα σύνορα Καλιφόρνια-Όρεγκον. Οι πηγές του Klamath, συμπεριλαμβανομένης της περικυκλωμένης από την έρημο λίμνης Upper Klamath, παρέχουν άρδευση ξηράς γης στα υψίπεδα πολλών αγροτών, ξηραίνοντας όμως την πεδινή περιοχή όπου συναντάται ο σολομός και όπου οι Φυλές Klamath επιμένουν στο δικαίωμά τους στην αλιεία που θεσπίστηκε από έναν οικισμό του 1864 στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το 2002, μια έκθεση της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε «*καμία έγκυρη επιστημονική βάση*»

για τον τερματισμό των αρδευτικών ροών. Η δήλωση των επιστημόνων δεν ικανοποίησε καμία πλευρά, συμπεριλαμβανομένων των βιολόγων που παρατάχθηκαν με τη μία ομάδα χρηστών νερού παρά με την άλλη. «*Το συμπέρασμα της έκθεσης*», όπως παρατήρησε ο ρεπόρτερ του περιοδικού Science από το Klamath Falls του Όρεγκον, προκάλεσε κατακραυγή σε αυτή τη μικρή κοινότητα που υποστηρίζει με σθένος πως οι ομοσπονδιακές υπηρεσίες υποστηρίζουν την «*άχρηστη επιστήμη*» και ενίσχυσε τις εκκλήσεις για αναδιατύπωση ή κατάργηση του νόμου για τα απειλούμενα είδη (ESA) (Service, 2003).

Σύμφωνα με τους Davis et al. (2005) οι αντίπαλες ομάδες διεξάγουν εκστρατείες και περιστασιακά προχωρούν σε ενέργειες όπως συνεντεύξεις Τύπου για να δημοσιοποιήσουν τις απόψεις τους. Θα μπορούσαν επίσης, να αναλάβουν τη δημόσια πολιτική των προεκλογικών εκστρατειών ή να κινηθούν προς την κατεύθυνση των τακτικά συγκροτούμενων ομάδων και των συμφερόντων ιδρύοντας γραφεία στην Ουάσιγκτον και προωθώντας ενημερωτικά δελτία επικοινωνώντας τους λόγους κινητοποίησής τους. Ωστόσο, αντιλαμβάνεται κανείς καλύτερα τις ενέργειές τους εάν αναγνωρίσει αναλογίες και διαφορές χωρίς την αντιμετώπιση της διαμάχης του Klamath Basin ως μια ακόμη ποικιλία κοινωνικού κινήματος. Το ίδιο ισχύει για ανάλογους αγώνες μέσα σε εταιρείες, εκκλησίες, σχολεία, πνευματικούς κλάδους, κόσμους της τέχνης ακόμη και γειτονίες (Davis, McAdam, Scott & Zald, 2005).

1.3 Ιστορικές Εξηγήσεις

Το να επιχειρήσουμε να εξηγήσουμε τα κοινωνικά κινήματα, λοιπόν, είναι ένα πολυσχιδές εγχείρημα. Από τη βιβλιογραφία διαφαίνεται πως η εξήγηση των κινήματων έχει τέσσερις αλληλεξαρτώμενες πτυχές (Meyer & Tarrow, 1998; Ibarra, 2003). Πρώτον, πρέπει να εντοπίσουμε την προέλευση και τους μετασχηματισμούς των κύριων στοιχείων του κοινωνικού κινήματος: εκστρατείες, ρεπερτόρια και εκθέσεις WUNC. Πώς, για παράδειγμα, διαμορφώθηκε η γνωστή πλέον διαδήλωση στο δρόμο και μάλιστα απέκτησε δυσάρεστη νομική υπόσταση στις περισσότερες δημοκρατικές χώρες; Δεύτερον, χρειάζεται να αποκαλύψουμε τις κοινωνικές διαδικασίες που ενθαρρύνουν ή αναστέλλουν τον πολλαπλασιασμό των κοινωνικών κινήματων. Δεδομένης της σημαντικής αλλά ακόμα ελλιπούς αντιστοιχίας του εκδημοκρατισμού και των κοινωνικών κινήματων, για

παράδειγμα, ποιες αιτιώδεις συνδέσεις εξηγούν αυτή την αντιστοιχία; Τρίτον, είναι ανάγκη να εξετάσουμε πώς τα στοιχεία των κοινωνικών κινήματων αλληλοεπιδρούν με άλλες μορφές πολιτικής. Σε ποιο βαθμό και πώς, για παράδειγμα, οι βιομηχανικές απεργίες, οι εκλογικές εκστρατείες και τα κοινωνικά κινήματα διασταυρώθηκαν και επηρέασαν το ένα το άλλο; Τέλος, πρέπει να δείξουμε τί προκαλεί σημαντικές πτυχές αλλαγής και διαφοροποίησης στα κοινωνικά κινήματα. Για παράδειγμα, βοηθά η εμφάνιση επαγγελματιών πολιτικών μεσιτών να εξηγηθεί ο σχηματισμός ενός εξειδικευμένου, συνδεδεμένου τομέα οργανώσεων κοινωνικών κινήματων στις κορυφαίες καπιταλιστικές δημοκρατίες (Meyer & Tarrow, 1998; Ibarra, 2003); Η ιστορική ανάλυση βοηθά στην απάντηση και των τεσσάρων ειδών ερωτήσεων.

Από την αρχή του δέκατου όγδοου αιώνα και μετά, τα κοινωνικά κινήματα δεν προχώρησαν ως σόλο παραστάσεις, αλλά ως διαδραστικές εκστρατείες, όπως οι εκλογικές εκστρατείες, οι λαϊκές εξεγέρσεις και οι θρησκευτικές κινητοποιήσεις που αποτελούνται από αλληλεπιδράσεις μεταξύ προσωρινά συνδεδεμένων (και συχνά μεταβαλλόμενων) ομάδων διεκδικητών και των αντικειμένων των διεκδικήσεών τους, με τρίτα πρόσωπα όπως ψηφοφόρους, συμμάχους, ανταγωνιστές διεκδικητές, εχθρούς και αρχές όπως και διάφορα κοινά που συχνά παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των καμπανιών (Tilly, 2004).

Τα κοινωνικά κινήματα συνδυάζουν τρία είδη διεκδικήσεων: πρόγραμμα, ταυτότητα και στάση. Οι αξιώσεις προγράμματος περιλαμβάνουν ξεκάθαρη υποστήριξη ή αντίθεση σε πραγματικές ή προτεινόμενες ενέργειες από τα αντικείμενα των αξιώσεων του κινήματος. Οι ισχυρισμοί ταυτότητας περιλαμβάνουν ότι «εμείς» -οι διεκδικητές- αποτελούμε μια ενιαία δύναμη που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Οι παραστάσεις WUNC (αξία, ενότητα, αριθμοί και δέσμευση) προβάλλουν ιδιότητες ταυτότητας. Οι πάγιες διεκδικήσεις επιβεβαιώνουν δεσμούς και ομοιότητες με άλλης πολιτικής φύσεως ενέργειες, όπως για παράδειγμα αποκλεισμένες μειονότητες, σωστά συγκροτημένες ομάδες πολιτών ή πιστούς υποστηρικτές του κινήματος. Μερικές φορές αφορούν τη θέση άλλων πολιτικών παραγόντων, όπως για παράδειγμα στις εκκλήσεις για απέλαση μεταναστών ή τον αποκλεισμό τους από την ιθαγένεια. Οι ισχυρισμοί του προγράμματος, της ταυτότητας και των πάγιων αξιώσεων συμμορφώνονται με εν μέρει ξεχωριστούς

κώδικες που έχουν δημιουργηθεί από την ιδιαίτερη πολιτική ιστορία ενός καθεστώτος (Tilly, 2004).

Η σχετική προεξοχή του προγράμματος, της ταυτότητας και των διαρκών αξιώσεων ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κοινωνικών κινήματων, μεταξύ των διεκδικητών μέσα στα κινήματα και μεταξύ των φάσεων των κινήματων. Πολλές διαπραγματεύσεις εντός των κοινωνικών κινήματων, πράγματι, επικεντρώνονται στη σχετική προβολή που θα λάβουν οι διαφορετικοί ισχυρισμοί. Οι ισχυρισμοί αυτοί περιλαμβάνουν το αν προβάλλουμε τους εαυτούς μας ως ένα σύνολο ατόμων που στερούνται δικαιώματα, που τη δεδομένη στιγμή αντιτάσσονται σε ένα κυβερνητικό πρόγραμμα ή ως μια διαφορετική μερίδα του γενικού πληθυσμού (Tilly, 2004).

Ο εκδημοκρατισμός προωθεί τη συγκρότηση κοινωνικών κινήματων. Με τον όρο «εκδημοκρατισμός», εννοούμε την ανάπτυξη καθεστώτων που διαθέτουν σχετικά ευρεία και ισότιμη ιθαγένεια, δεσμευτική διαβούλευση με τους πολίτες σε σχέση με την κυβερνητική πολιτική, το προσωπικό και τους πόρους και τουλάχιστον κάποια προστασία των πολιτών από αυθαίρετες κυβερνητικές ενέργειες (Tilly, 2004). Ο εκδημοκρατισμός ουσιαστικά περιορίζει το εύρος μιας εφικτής και αποτελεσματικής λαϊκής συλλογικής δράσης. Οι δημοκρατικοί θεσμοί, για παράδειγμα, γενικά αναστέλλουν τις λαϊκές εξεγέρσεις που οδηγούν στη βία (Tilly, 2003). Όμως, η προώθηση των πολιτών μέσω εκλογών και άλλων μορφών διαβούλευσης συνδυάζεται με τη διασφάλιση πολιτικής ελευθερίας, όπως είναι οι λαϊκές συναθροίσεις, ώστε να εκφραστεί η ανάγκη του λαού για διεκδίκηση μέσω του κοινωνικού κινήματος.

Τα κοινωνικά κινήματα διεκδικούν τη λαϊκή κυριαρχία. Παρόλο που τα συγκεκριμένα κινήματα διαφέρουν έντονα ως προς το ποιος νοείται ως «ο λαός», ολόκληρος ο μηχανισμός της εκστρατείας, του ρεπερτορίου και των εμφανίσεων του WUNC ενσωματώνει τον γενικότερο ισχυρισμό ότι οι δημόσιες υποθέσεις εξαρτώνται και πρέπει να εξαρτώνται από τη συναίνεση των κυβερνώμενων. Ο ισχυρισμός δεν είναι απαραίτητος δημοκρατικός, αφού εθνικά, θρησκευτικά και εθνικιστικά κινήματα επενδύουν μερικές φορές τις δυνάμεις τους σε χαρισματικούς ηγέτες και όχι σε δημοκρατικές διαβουλεύσεις ακόμη και αν εξακολουθούν να πιστεύουν πως αυτοί οι ηγέτες ενσαρκώνουν τη βούληση του λαού γενικότερα. Τέτοια κινήματα, επιπλέον, συχνά

απορρίπτουν ολόκληρες πληθυσμιακές ομάδες ως ανάξιες να ανήκουν στον «λαό». Η έμφαση όμως στη λαϊκή συναίνεση αμφισβητεί θεμελιωδώς το δικαίωμα στη βασιλεία, την παραδοσιακή κληρονομιά της εξουσίας, τον έλεγχο των πολέμαρχων και την αριστοκρατική κυριαρχία. Ακόμη και σε συστήματα αντιπροσωπευτικής διακυβέρνησης, όπως θα δούμε σύντομα, τα κοινωνικά κινήματα θέτουν ένα κρίσιμο ερώτημα: «*η κυριαρχία και η συσσωρευμένη σοφία της βρίσκονται στο νομοθετικό σώμα ή στους ανθρώπους που ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί;*» (Tilly, 2003).

Σύμφωνα με τους Chabot & Duyvendak (2002), σε σύγκριση με θεμελιωμένες μορφές λαϊκής πολιτικής, τα κοινωνικά κινήματα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους πολιτικούς επιχειρηματίες για την κλίμακα, τη διάρκεια και την αποτελεσματικότητά τους. Οι τοπικές πρακτικές αντιποίνων, εξέγερσης και αντίστασης που κυριαρχούσαν στο μεγαλύτερο μέρος του κόσμου πριν από την εποχή των κοινωνικών κινήματων βασίστηκαν στην διαθέσιμη γνώση και τα υπάρχοντα διαπροσωπικά δίκτυα. Ο συνδυασμός του κοινωνικού κινήματος των εκστρατειών, των εμφανίσεων του WUNC και των συντονισμένων παραστάσεων, αντίθετα, προκύπτει τουλάχιστον εν μέρει από προηγούμενο σχεδιασμό, ως αποτέλεσμα δημιουργίας συνασπισμών και παραμέρισης των τοπικών διαφορών. Έξυπνοι πολιτικοί επιχειρηματίες συμμετείχαν σε εκστρατείες, παραστάσεις κοινωνικών κινήματων και εμφανίσεις WUNC από την ίδια τη γέννηση των κοινωνικών κινήματων. Κατά τη διάρκεια του εικοστού και του εικοστού πρώτου αιώνα, ωστόσο, επαγγελματίες πολιτικοί οργανωτές, μεσίτες και εν μέρει αυτόνομες μη κυβερνητικές οργανώσεις ανέλαβαν όλο και πιο εξέχοντα ρόλο στην προώθηση των κοινωνικών κινήματων - προς απογοήτευση των λαϊκιστών κριτικών. Ένα μεγάλο μέρος της δράσης του κοινωνικού κινήματος του εικοστού και του εικοστού πρώτου αιώνα ενσωματώθηκε στη συγκάλυψη της επιχειρηματικής προσπάθειας υπέρ των εικόνων που απεικονίζουν την αυθόρμητη εμφάνιση του WUNC (Chabot & Duyvendak, 2002).

Σύμφωνα με τους Chabot & Duyvendak (2002), τη χρονική στιγμή που τα κοινωνικά κινήματα εγκατασταθούν σε ένα πολιτικό περιβάλλον, η μοντελοποίηση, η επικοινωνία και η συνεργασία θα διευκολύνουν την υιοθέτησή τους από άλλα συνδεδεμένα περιβάλλοντα. Συχνά μεταφέρονται εντός του ίδιου καθεστώτος από τις αρχικές πηγές των κοινωνικών κινήματων -τις περισσότερες φορές αξιώσεις από τις

εθνικές κυβερνήσεις- σε άλλα αντικείμενα ζήτησης ή υποστήριξης όπως τοπικούς ηγέτες, ιδιοκτήτες, καπιταλιστές ή θρησκευτικές προσωπικότητες. Οι στρατηγικές του κοινωνικού κινήματος μεταφέρονται επίσης μεταξύ των καθεστώτων καθώς πολιτικοί οργανωτές, εξόριστοι και μέλη διεθνών θρησκευτικών ομάδων συνεργάζονται πέρα από εθνικά σύνορα και ως κυβερνήτες αυταρχικών καθεστώτων (ειδικά εκείνων που ισχυρίζονται ότι κυβερνούν για λογαριασμό ενός συνεκτικού, ενωμένου λαού) και βρίσκονται υπό πίεση από άλλες χώρες ώστε να παραχωρήσουν κάτι στους επικριτές τους. Αποικίες χωρών που έχουν ήδη καθιερωμένα κοινωνικά κινήματα παρέχουν ελκυστικά περιβάλλοντα για εμφύσηση της δραστηριότητας του κοινωνικού κινήματος (Chabot & Duyvendak, 2002).

Οι μορφές, το προσωπικό και οι διεκδικήσεις των κοινωνικών κινήματων ποικίλλουν και εξελίσσονται ιστορικά. Τρεις διακριτές αλλά σε αλληλεπίδραση πηγές αλλαγής και διαφοροποίησης στα κοινωνικά κινήματα παράγουν διακυμάνσεις στο χρόνο και στο χώρο (Chabot, 2000). Πρώτον, τα συνολικά πολιτικά περιβάλλοντα (συμπεριλαμβανομένου του εκδημοκρατισμού και της απομάκρυνσης από αυτόν) αλλάζουν ως προς τη μερική ανεξαρτησία της δραστηριότητας του κοινωνικού κινήματος και επηρεάζουν το χαρακτήρα του κινήματος. Δεύτερον, μέσα στις αλληλεπιδράσεις που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια των κοινωνικών κινήματων (για παράδειγμα, αλληλεπιδράσεις μεταξύ διαδηλωτών και αστυνομίας), η αλλαγή συμβαίνει σταδιακά ως συνέπεια της συνεχούς καινοτομίας, της διαπραγματεύσεως και της σύγκρουσης. Τρίτον, οι συμμετέχοντες σε κοινωνικά κινήματα - συμπεριλαμβανομένων όχι μόνο ακτιβιστών αλλά και αρχών και άλλων αντικειμένων διεκδίκησης - επικοινωνούν μεταξύ τους, δανείζοντας και προσαρμόζοντας τις ιδέες, το προσωπικό, τη βοήθεια, τη ρητορική και τα μοντέλα δράσης ο ένας του άλλου. Επίσης, δανείζονται, προσαρμόζονται και καινοτομούν και έτσι ανταγωνίζονται μεταξύ τους για περισσότερα οφέλη. Μερικές φορές, η αλληλεπίδραση και η ανταλλαγή εντοπίζεται και σε κοινωνικά κινήματα εντελώς διαφορετικού περιεχομένου (Chabot, 2000; Chabot & Duyvendak, 2002; Scalmer, 2002b). Οι αλλαγές στα πολιτικά περιβάλλοντα, οι σταδιακές αλλαγές στη σφαίρα του κοινωνικού κινήματος και οι ανταλλαγές μεταξύ των κινήματων έχουν ως στόχο την ουσιαστική αλλαγή και διαφοροποίηση στον χαρακτήρα των κοινωνικών κινήματων (Scalmer, 2002b).

Το κοινωνικό κίνημα, ως θεσμός, θα μπορούσε να εξαφανιστεί ή να μεταλλαχθεί σε κάποια εντελώς διαφορετική μορφή πολιτικής (Tilly, 2003). Ακριβώς όπως πολλές μορφές λαϊκής εξέγερσης που κάποτε επικρατούσαν, έχουν εξαφανιστεί, δεν έχουμε καμία πίστωση ότι το κοινωνικό κίνημα όπως επικρατούσε εδώ και δύο αιώνες, θα συνεχιστεί για πάντα. Δεδομένου ότι το κοινωνικό κίνημα εξαπλώθηκε με την ανάπτυξη συγκεντρωτικών, σχετικά δημοκρατικών κρατών, η κυβερνητική αποκέντρωση, η εκτεταμένη ιδιωτικοποίηση των κυβερνητικών δραστηριοτήτων ή η έκλειψη του κράτους από διεθνικές δυνάμεις, θα μπορούσαν να θέσουν το κοινωνικό κίνημα «εκτός λειτουργίας». Πράγματι, με το σύνολο των αλλαγών που οι άνθρωποι αποκαλούν «παγκοσμιοποίηση», τα μέλη που βασίζονται στα κοινωνικά κινήματα για να ακουστεί η φωνή τους οφείλουν να είναι πολύ προσεκτικοί στο μέλλον (Tilly, 2003).

Κεφάλαιο 2. Κοινωνικά κινήματα νέων

Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο αναφέρεται στα κοινωνικά κινήματα των νέων και την εξέλιξη τους. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στο νεανικό ακτιβισμό και το πώς διαφέρει με βάση το φύλο και τη φυλή, καθώς και το πώς αλλάζει διαχρονικά το πλαίσιο για τον ακτιβισμό της νεολαίας.

2.1 Η συμμετοχή των νέων σε κινήματα

Η ανησυχία σχετικά με τα επίπεδα συμμετοχής των νέων στα κοινά είναι γνωστή, είτε αναλογιστεί κανείς την τοποθέτηση του Putnam (2000) διατυπώνοντας τις ανησυχίες του για τη σχετική απεμπλοκή των νέων, είτε το κατηγορητήριο του Gladwell (2010) για τον διαδικτυακό ακτιβισμό, που είναι τόσο δημοφιλής στους νέους αφού σχετίζεται άμεσα με τη νεολαία. Στην πραγματικότητα, γύρω στο τέλος του 20^{ου} αιώνα, μια σειρά μελετητών άρχισαν να προβληματίζονται για το ότι η πολιτική δέσμευση των νέων βρισκόταν σε ανησυχητικά χαμηλό επίπεδο (Mann, 1999. Delli Carpini, 2000; Putnam, 2000; Wilkins, 2000). Έρευνα του Delli Carpini (2000) διαπίστωσε ότι οι νέοι που ενδιαφέρονται λιγότερο για την πολιτική, είναι λιγότερο πιθανό να παρακολουθούν τις ειδήσεις και λιγότερο πιθανό να είναι μέλη οργανώσεων. Ορισμένοι μελετητές αντέδρασαν υποστηρίζοντας ότι η δέσμευση των νέων δεν μειώνεται, αλλά απλώς αλλάζει μορφή. Ο Dalton (2009) και άλλοι, υποστηρίζουν ότι η νεολαία δεν είναι αποστασιοποιημένη, απλώς πιθανότατα δεν εμπλέκεται με τον ίδιο τρόπο που εμπλέκονται οι «υπεύθυνες» προηγούμενες γενιές. Αντίθετα, οι νέοι έχουν στραφεί σε ένα μοντέλο «δεσμευμένου πολίτη» προσφέροντας εθελοντισμό (Shea & Harris, 2006), διαμαρτυρόμενοι και ενσωματώνοντας την πολιτική στην καθημερινή τους ζωή (Schlozman και συν, 2010· Zukin και συν, 2006). Η νεολαία ενεργοποιείται επίσης στην συμμετοχική πολιτική, στην οποία οι πολιτικές ειδήσεις και απόψεις εκφράζονται, καταναλώνονται και αναμιγνύονται μέσω διαδικτυακών κοινωνικών δικτύων (Cohen και συν, 2012).

Παρόλα αυτά οι μελετητές του κοινωνικού κινήματος έχουν εδώ και καιρό συνειδητοποιήσει ότι οι νέοι ήταν, και συνεχίζουν να είναι, σημαντικοί για την άνοδο και την οργάνωση πολλών κοινωνικών κινήματων (Social Movements Organizations-SMOs), τουλάχιστον τα τελευταία 50 χρόνια. Η συνεισφορά των φοιτητών διαφαίνεται (αλλά δεν περιορίζεται) στη συμμετοχή τους στη Νέα Αριστερά, στο κίνημα του Ελεύθερου Λόγου, στις εκστρατείες στην πανεπιστημιούπολη κατά του απαρτχάιντ, στον ακτιβισμό κατά του κατεστημένου, στους DREAMers και στις ζώες έγχρωμων που «έχουν σημασία». Πράγματι, είναι δύσκολο να αναλογιστεί κανείς το τοπίο του ακτιβισμού στις Ηνωμένες Πολιτείες χωρίς τις προσπάθειες που κάνουν οι νέοι κάθε φορά (Cohen και συν, 2012).

Δεδομένης της σημασίας που αποδίδουν οι νέοι στον ακτιβισμό και στην άποψη ότι η νεολαία στρέφεται όλο και περισσότερο προς τη διαμαρτυρία, οι μελετητές θα μπορούσαν να αναμένουν ότι υπάρχει μια ενοποιημένη βιβλιογραφία για τον ακτιβισμό των νέων. Σε αυτή την ανασκόπηση, μπορούν να συγκεντρωθούν αρκετές από τις πιο κεντρικές μελέτες: (α) έρευνα κοινωνικών κινήματων για τον ακτιβισμό στην πανεπιστημιούπολη, η οποία τόνισε μερικές από τις αρχικές έρευνες του κοινωνικού κινήματος για τη νεολαία (β) έρευνα για την πολιτική κοινωνικοποίηση, η οποία έχει περισσότερο διεπιστημονικό χαρακτήρα (γ) έρευνα του κοινωνικού κινήματος για τη συμμετοχή των νέων σε ακτιβιστικές οργανώσεις (δ) έρευνα για τη διατομεακότητα και τη συμμετοχή των νέων, η οποία συνδέεται τόσο με την κοινωνικοποίηση των νέων όσο και με την έρευνα για ακτιβιστικές οργανώσεις και (ε) έρευνα για το μεταβαλλόμενο πλαίσιο στο οποίο συμμετέχουν οι νέοι, το οποίο περιλαμβάνει ένα ριζικά διαφορετικό περιβάλλον ψηφιακών μέσων (Cohen και συν, 2012).

Η πρώτη σχετική έρευνα τεκμηρίωσε τον κρίσιμο ρόλο των νέων με ακαδημαϊκή μόρφωση στο κίνημα των Πολιτικών Δικαιωμάτων, γεγονός που διαδραμάτισε με τη σειρά του σημαντικό ρόλο στην άνοδο, στη διάδοση του κατεστημένου σε όλο το Νότο στις αρχές της δεκαετίας του 1960 (Morris, 1981; Biggs, 2006) και στη συμμετοχή στην εκστρατεία Freedom Summer του 1964 που κατέγραψε Αφροαμερικανούς στο Μισισιπή να ψηφίζουν (McAdam, 1988). Οι ερευνητές βρήκαν επίσης, φοιτητές ενεργούς σε άλλες πανεπιστημιούπολεις κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου που οργάνωσαν το Κίνημα Ελεύθερου Λόγου στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στο Μπέρκλεϋ (Draper, 1965) και

έπαιξαν βασικό ρόλο στο κίνημα κατά του πολέμου στο Βιετνάμ (Gamson, 1991; Klatch, 1999) και το κίνημα για τα δικαιώματα των γυναικών (Buechler, 1990). Η έρευνα βρίσκει ότι ο ακτιβισμός στην πανεπιστημιούπολη είναι σημαντικός, όπως στη μελέτη για το κίνημα του Sanctuary στη δεκαετία του 1980 (Wiltfang & McAdam, 1991). Σύγχρονα κινήματα όπως το Occupy Wall Street, το κίνημα DREAMer, το κίνημα για τον τερματισμό της σεξουαλικής επίθεσης και το #BlackLivesMatter συνεχίζουν να δραστηριοποιούν τους νέους σε πανεπιστημιούπολεις γυμνασίων και κολεγίων.

Αυτή η μακρά ιστορία ακτιβισμού έχει νόημα επειδή οι πανεπιστημιούπολεις έχουν πολλά οφέλη για την οργάνωση κοινωνικού κινήματος. Οι πανεπιστημιούπολεις είναι επωφελείς για στρατολόγηση, κινητοποίηση και οικοδόμηση κινήματος, επειδή πολλοί φοιτητές ζουν σε κατοικίες ή σε κοντινή απόσταση από το εκπαιδευτικό ίδρυμα και έχουν ελεύθερο χρόνο μεταξύ των μαθημάτων για να συζητήσουν και να ταξινομήσουν κύρια ζητήματα (Enriquez, 2014; Van Dyke, 1998; Zhao, 1998). Η Soule (1997) στην ανάλυσή της για τις διαμαρτυρίες στις πανεπιστημιούπολεις τη δεκαετία του 1980, διαπιστώνει ότι οι διαμαρτυρίες ήταν πιο πιθανές σε ελίτ, φιλελεύθερες σχολές καλών τεχνών που εξαπλώθηκαν από ακτιβιστές σε παρόμοια κολέγια. Πράγματι, άλλοι έχουν διαπιστώσει ότι ο ακτιβισμός των φοιτητών είναι πιο πιθανός σε ελιτίστικα κολέγια και σε πανεπιστήμια με υψηλά δίδακτρα (Orbell, 1967; Lipset, 1971; Bloom, 1987; Van Dyke, 2003; Rojas, 2007; Van Dyke, Dixon, & Carlon, 2007). Ο ακτιβισμός στην πανεπιστημιούπολη μπορεί επίσης, να μεταδοθεί από γενιά σε γενιά λόγω των υπάρχουσών υποκοουλτούρων του ακτιβισμού (Van Dyke, 1998), οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τις πεποιθήσεις των νέων (Binder & Wood, 2013). Η δυναμική του είναι διπλά ωφέλιμη επειδή τα κολέγια είναι εύκολα επιτεύξιμοι στόχοι διαμαρτυρίας (Walker, Martin, & McCarthy, 2008) και τα φοιτητικά κινήματα ικανοποιούν κρίσιμα αιτήματα μέσω διαδηλώσεων και συγκεντρώσεων (Rojas, 2007; Arthur, 2016).

Οι πανεπιστημιούπολεις διευκολύνουν επίσης σημαντικές αλλαγές για τη νεολαία. Ο Munson (2010) υποστηρίζει ότι η ζωή στο κολλέγιο δημιουργεί «*μεταβατικές στιγμές*» για τους νέους αλλάζοντας τις καθημερινή τους ρουτίνα και τα κοινωνικά δίκτυα, ενισχύοντας σημαντικά τις πιθανότητες για ακτιβισμό. Τα νεότερα, ευρύτερα κοινωνικά δίκτυα διευκολύνουν επίσης τη συνεργασία στην πανεπιστημιούπολη (Van Dyke, 2003;

Enriquez, 2014;) και διευρύνουν την πιθανότητα οι φοιτητές να αφοσιωθούν περισσότερο στον ακτιβισμό ενώ αυξάνουν τις πιθανότητες η συμμετοχή τους να οδηγήσει σε συμμετοχή άλλων κοινωνικών κινήσεων (Meyer & Whittier, 1994) ή να συνεχίσει με άλλες εκστρατείες (Whalen & Flacks, 1980; McAdam, 1988; Hirsch, 1990; Van Dyke & Dixon, 2013). Η συμμετοχή στα κοινωνικά κινήματα μπορεί να έχει μόνιμες συνέπειες για τη ζωή των συμμετεχόντων, συμπεριλαμβανομένων μακροπρόθεσμων επιπτώσεων στα ποσοστά γάμου, διαζυγίου και επαγγελματικών αποφάσεων (McAdam, 1988; McAdam, 1989; Klatch, 1999; Giugni, 2004).

Είναι ενδιαφέρον ότι μια από τις πιο γενικές και μακροχρόνιες συνεισφορές στην ανάπτυξη του κοινωνικού κινήματος ήταν η εξήγηση του τι μπορεί να θεωρείται ξεχωριστό για τη νεολαία που θα μπορούσε να οδηγήσει σε τόση συμμετοχή, εκτός από το περιβάλλον της πανεπιστημιούπολης. Οι νέοι, οι άγαμοι, οι άνεργοι και τα άτεκνα άτομα είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν στον ακτιβισμό, ιδιαίτερα στον ακτιβισμό υψηλού κινδύνου (McAdam, 1988). Οι μελετητές το απέδωσαν στο ελεύθερο χρόνο τους και στις περιορισμένες κοινωνικές τους υποχρεώσεις, αναφέροντάς το εννοιολογικά ως «βιογραφική διαθεσιμότητα». Η μεταγενέστερη έρευνα σχετικά με τη κινητοποίηση συνέχισε να ανησυχεί για την πιθανή μη διαθεσιμότητα λόγω της οικογενειακής κατάστασης τους (Schussman & Soule, 2005; Caren, Ghoshal, & Ribas, 2011).

Ενώ η έρευνα για τον ακτιβισμό στην πανεπιστημιούπολη επικεντρώθηκε κυρίως στα κολέγια (αν και ουσιαστικός ακτιβισμός στα λύκεια εμφανίστηκε επίσης στη δεκαετία του 1960 και μετά) και διεξήχθη από μελετητές του κοινωνικού κινήματος, ξεχωριστά αναπτύχθηκε ένα άλλο διεπιστημονικό πεδίο με κεντρικό άξονα την πολιτική κοινωνικοποίηση - αντλώντας γνώσεις από επιστημονικά πεδία όπως είναι η Αναπτυξιακή Ψυχολογία και την Κοινωνιολογία. Σκοπό είχε να εξετάσει πώς οι νέοι μαθαίνουν να εμπλέκονται στην πολιτική διαδικασία (Andolina και συν, 2003; McIntosh & Youniss, 2010; Lee και συν, 2013). Αυτή η εργασία εξέτασε την πολιτική ανάπτυξη από την ύστερη εφηβεία έως την πρώιμη ενήλικη ζωή (Braungart & Braungart, 1986; Andolina et al., 2003) και ενώ αυτό το πεδίο είναι πολύ μεγάλο για να αναλυθεί επαρκώς εδώ, μπορούν να εντοπιστούν βασικά σημεία που σχετίζονται με τον ακτιβισμό των νέων.

Η εργασία για την πολιτική κοινωνικοποίηση έχει αμφισβητήσει κοινές απόψεις για την κοινωνικοποίηση και τη δέσμευση των νέων, που συχνά αναφέρεται ως «μοντέλο ελλείμματος» (Osler & Starkey, 2003). Παρά τα ιδιαίτερα αντιφατικά εμπειρικά στοιχεία, οι νέοι είναι ή θεωρούνται λιγότερο αφοσιωμένοι από τους ενήλικες (Putnam, 2000) και συχνά αντιμετωπίζονται ως ημιτελή μέλη της κοινωνίας που πρέπει να διδαχθούν πώς να ασχολούνται σωστά με την πολιτική (Gordon, 2007; Henn & Foard, 2014; Andersson, 2015). Αυτό το ελλειμματικό μοντέλο πολιτικής δέσμευσης των νέων δημιουργεί εμπόδια για τη συμμετοχή των νέων υποθέτοντας ότι η νεολαία δεν ενδιαφέρεται για την πολιτική και αρνείται τη δράση της νεολαίας στη δική τους πολιτική κοινωνικοποίηση (Elliot, Earl, & Maher, 2017). Αντιθετικά, ωστόσο, μεγάλο μέρος αυτής της κοινωνικοποίησης από ενήλικες αντιμετωπίζει τη νεολαία σαν μικρούς ενήλικες που δεν έχουν διακριτά πολιτικά ενδιαφέροντα και ανησυχίες όπως έχουν οι πρώτοι (Elliot, Earl, & Maher, 2017). Πρόσφατη έρευνα για την πολιτική κοινωνικοποίηση αμφισβητεί αυτό το ελλειμματικό μοντέλο υποστηρίζοντας ότι οι νέοι δεν πολιτικοποιούνται από τους άλλους. Η πολιτική κοινωνικοποίηση είναι κάτι που κάνουν για τον εαυτό τους μόνοι (Yates & Youniss, 1999). Τέλος, η νεολαία, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί ακόμη και να παίζει ρόλο στην πολιτικοποίηση των γονιών τους (Bloemraad & Trost, 2008).

Αντί οι οικογένειες και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να διδάσκουν στα παιδιά πώς να ασχολούνται σωστά με την πολιτική, οι νέοι αναπτύσσουν τη δική τους πολιτική κοινωνικοποίηση μέσω των εμπειριών τους, είτε αυτές οι εμπειρίες συζητούν πολιτικά θέματα, συμμετέχουν σε πολιτικές δραστηριότητες ή συμμετέχουν σε προγράμματα και θεσμούς (Bloemraad & Trost, 2008). Όπως αναφέρουν οι Youniss et al (2002) *«οι οικογένειες, τα σχολεία, οι δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών και η εμπλοκή σε πολιτικά γεγονότα παρέχουν πρώτη ύλη - γνώση, μοντέλα και στοχαστική ύλη - και διάφορες μορφές ανατροφοδότησης, αλλά τελικά είναι η ίδια η νεολαία που συνθέτει αυτό το υλικό, ατομικά και συλλογικά, με τρόπους που έχουν νόημα γι' αυτούς»*.

Έτσι, οι οικογένειες και τα κοινωνικά πλαίσια επηρεάζουν την ενεργό κοινωνικοποίηση των νέων εκθέτοντας τους νέους στην πολιτική διαδικασία μέσω της διευκόλυνσης της επικοινωνίας, καθοδηγώντας με βάση την εμπειρία τους την πολιτική διαδικασία και διδάσκοντάς τους πώς λειτουργεί το πολιτικό σύστημα (Youniss et al.,

2002. Andolina et al., 2003. Ojeda & Hatemi, 2015). Επιπλέον, τα σχολεία εκθέτουν τους νέους σε διάφορα ζητήματα και προσφέρουν ευκαιρίες για να εκφράσουν τις απόψεις τους και για να μάθουν να συμμετέχουν (Wyn & White, 1996; Andolina et al., 2003; McFarland & Thomas, 2006; Kahne, Crow, & Lee, 2013). Ωστόσο, η έρευνα δείχνει ότι υπάρχουν εμπόδια που προκύπτουν. Για παράδειγμα, η αποτυχία του συστήματος να μεταδώσει τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για τη συμμετοχή των νέων στα πολιτικά (Bessant, 2004).

Συνολικά, αυτή η μελέτη των κοινωνικών κινημάτων νέων δείχνει ότι η οικογένεια, οι φίλοι και το σχολείο δεν παρέχουν απαραίτητα και επαρκή εφόδια για την πολιτική κοινωνικοποίηση, αλλά παρόλα αυτά παρέχουν τη βάση που χρησιμοποιούν οι νέοι για να αναπτύξουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την αυτοπεποίθηση για να εμπλακούν πολιτικά (Klatch, 1999; Flanagan & Faison, 2001; Andolina et al, 2003; Lee et al., 2013). Τα κοινωνικά δίκτυα, το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον προσφέρουν ευκαιρίες δέσμευσης, οι οποίες αποτελούν συστατικά για την κοινωνικοποίηση των νέων. Φυσικά, τα κοινωνικά δίκτυα, οι φίλοι, η οικογένεια και το σχολείο μπορούν επίσης να διαδραματίσουν έμμεσους, αν και σημαντικούς, ρόλους στη διαδικασία πολιτικής κοινωνικοποίησης μεσολαβώντας στον τρόπο με τον οποίο οι νέοι ασχολούνται και επεξεργάζονται τις πολιτικές πληροφορίες (Lee et al., 2013; Hensby, 2014; Nekmat, Gower, Gonzenbach, & Flanagan, 2015).

Η έρευνα σχετικά με εμπειρίες που σχετίζονται με φίλους, οικογένειες και σχολεία, καθώς και σχετικά με την πρόσβαση των νέων στις πληροφορίες, δείχνει ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του διαδικτύου μπορεί να έχει αντίκτυπο. Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να διευκολύνει την πολιτική κοινωνικοποίηση προσφέροντας μια άλλη γραμμή επιρροής για τους φίλους, την οικογένεια και τα σχολεία (Boulianne, 2015) ή παρέχοντας ανεξάρτητες ευκαιρίες στους νέους να συζητήσουν και να ασχοληθούν με πολιτικά ζητήματα (Kahne, Lee, & Feezell 2013; Xenos, Vromen & Loader, 2014). Εξάλλου, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η χρήση του διαδικτύου αποτελούν πλέον αναπόσπαστο μέρος του τρόπου με τον οποίο οι νέοι αλληλοεπιδρούν με την οικογένειά τους και τα κοινωνικά τους δίκτυα σε ακτιβιστικά και πολιτικά ζητήματα (Maher & Earl, 2016).

Μια σημαντική σειρά σύγχρονης έρευνας εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι συνδέονται και σχετίζονται με τους SMOs. Η έρευνα δείχνει σε μεγάλο βαθμό ότι πολλοί νέοι βρίσκουν ότι ο χώρος ενηλίκων ακτιβιστών είναι υπερβολικά περιοριστικός για τις ανησυχίες και τη δράση των νέων (O'Donoghue & Strobel, 2007), παρόλο που οι νέοι είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν σε σχέση με τους ενήλικες, εάν θεωρήσουν μια ακτιβιστική ενέργεια ουσιαστική (Winston, 2013; Velasquez & LaRose, 2014). Αυτό ισχύει και στο διαδίκτυο (Khalil, 2012). Πράγματι, οι περισσότεροι SMO κάνουν ελάχιστα για να προσκαλέσουν ρητά τη συμμετοχή των νέων μέσω των ιστοτόπων τους (Elliott & Earl, 2015), αν και οι ιστότοποι συχνά συζητούν συγκεκριμένο περιεχόμενο που θα μπορούσε να είναι σχετικό με τους νέους, ακόμη και σε χώρους που έχουν δημιουργηθεί ειδικά για τη νεολαία, όπως τα συμβουλευτικά κέντρα νέων (Taft & Gordon, 2013). Η πολιτική κοινωνικοποίηση που κατευθύνεται προς τους ενήλικες δεν συνάδει με το πώς αντιλαμβάνονται οι νέοι τον εαυτό τους, με αποτέλεσμα ορισμένοι να ιδρύσουν τις δικές τους ανεξάρτητες οργανώσεις με επίκεντρο τη νεολαία (Gordon & Taft, 2011). Αυτοί οι χώροι τείνουν να έχουν αυστηρή ιεραρχία, να απολαμβάνουν σωστά συνδεδεμένα δίκτυα και να προχωρούν σε άμεσες ουσιαστικές ενέργειες (Juris & Pleyers, 2009).

Ο Gordon (2007, 2009) αναλύει τόσο τις οργανώσεις που ηγούνται από τη νεολαία όσο και τις οργανώσεις που βασίζονται αποκλειστικά στη νεολαία. Για παράδειγμα, μια ομάδα ακτιβιστών υπό την ηγεσία των νέων στο Όκλαντ, που αποτελείται κυρίως από έγχρωμους νέους κατώτερης τάξης, οργάνωσε εργαστήρια ακτιβιστών για άλλους νέους και άσκησε πιέσεις στα σχολεία τους με στόχο θετικές αλλαγές και με επίκεντρο τους μαθητές. Ενώ συμμετείχαν ενήλικες, ανέλαβαν ρόλους συμμάχου ή υποστήριξης, παρέχοντας βοήθεια όταν χρειαζόταν. Όμως, μια ομάδα νέων της περιοχής του Πόρτλαντ, που αποτελείται κυρίως από λευκούς νέους της μεσαίας τάξης, δεν επέτρεπε τη συμμετοχή ενηλίκων στον οργανισμό και μόνο περιστασιακά συνεργαζόταν με οργανώσεις που ηγούνται ενηλίκων για να σχεδιάσουν εκδηλώσεις, και ακόμη και τότε, οι ενήλικες έτειναν να είναι επιφυλακτικοί σε εταίρους οργανισμούς (Gordon, 2007).

Ακόμη στην τριβή μεταξύ ενηλίκων και νέων, οι ενήλικες μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο ζωτικής σημασίας στις οργανώσεις που ηγούνται οι νέοι με διάφορους τρόπους (Gordon, 2009; Gordon, 2015; O'Donoghue & Strobel, 2007; Taft,

2014a.; Taft & Gordon, 2015). Οι ενήλικες μπορούν να παρέχουν πρόσβαση σε πόρους και δίκτυα που υπό άλλες συνθήκες δεν ήταν διαθέσιμα στους νέους, κάτι που μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους φτωχούς και κοινωνικά υποδεέστερους νέους. Επίσης, λειτουργούν ως πρότυπα και μέντορες τους, βοηθώντας τους νέους να αναπτύξουν τον δικό τους πολιτικό εαυτό που θα παρέχει σταθερότητα σε οργανισμούς με υψηλότερα ποσοστά εναλλαγής μελών (Franklin, 2014; Taft & Gordon, 2015). Ωστόσο, αυτές οι σχέσεις μεταξύ των γενεών κινδυνεύουν πάντα από διαφορετικές ηλικιακές συνήθειες που ενισχύουν τις απόψεις των ενηλίκων σε βάρος της νεολαίας (π.χ. Taft, 2014a).

Συμφώνα με τους Zukin et al (2006), η συζήτηση για τη συμμετοχή της νεολαίας σε ακτιβιστικές οργανώσεις δεν πρέπει να υποδηλώνει ότι ο ακτιβισμός της νεολαίας εμπλέκεται μόνο μέσω οργανώσεων. Για παράδειγμα, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι οι νέοι συμμετέχουν ολοένα και περισσότερο σε κινήματα σχετικά με τον καταναλωτισμό, χρησιμοποιώντας τακτικές όπως μποϊκοτάζ και «αγοραπωλησίες» για να εκφράσουν τις πολιτικές τους απόψεις (Zukin et al., 2006). Αν και δεν επικεντρώνεται ειδικά στη νεολαία, η έρευνα για την πολιτική κατανάλωση διαπιστώνει ότι μεγάλο μέρος αυτής της δραστηριότητας συμβαίνει εκτός οργανισμών. Η έρευνα για τις διατομεακές ταυτότητες της νεολαίας συγκεντρώνει στοιχεία για την πολιτική κοινωνικοποίηση, τη συμμετοχή των νέων σε ακτιβιστικές οργανώσεις και τα κοινωνικά κινήματα ευρύτερα, εστιάζοντας στις έμφυλες και φυλετικές εμπειρίες των ακτιβιστών νέων.

2.2 Διατομεακότητα (*intersectionality*) και ακτιβισμός νέων

Ο νεανικός ακτιβισμός έχει πολύ συχνά διερευνηθεί σε συνδυασμό με προσωπικά χαρακτηριστικά, ενώ μπορεί να διαφέρει με βάση το φύλο και τη φυλή.

2.2.1 Νεανικός ακτιβισμός και φύλο

Το φύλο είναι κάτι που, σύμφωνα με τους ερευνητές, επηρεάζει τη συμμετοχή σε νεανικά κοινωνικά κινήματα (Taft, 2006; Gordon, 2008; Taft, 2010; Taft, 2014b). Τα κορίτσια συχνά έρχονται αντιμέτωπα με μια γενική ακτιβιστική ταυτότητα που υποτιμά την ταυτότητά τους ως γυναικείο φύλο, αναγκάζοντάς τα να δουλέψουν περισσότερο πάνω

στο θέμα ταυτότητας (Taft, 2010). Με άλλα λόγια, μια ακτιβιστική ταυτότητα προϋποθέτει μια παλαιότερη και λιγότερο θηλυκή ταυτότητα. Τα κορίτσια πρέπει να προσπαθήσουν να διατηρήσουν την θηλυκή τους ταυτότητα παράλληλα με την ακτιβιστική τους ταυτότητα. Για παράδειγμα, μερικά κορίτσια εργάζονται για να επανερμηνεύσουν τον φεμινισμό, ώστε να αποκαλύπτει πιο άμεσα την εμπειρία τους ως κορίτσια (Keller, 2012). Τα κορίτσια συνήθως έχουν μια περιορισμένη αντίληψη της πολιτικής -όπως όπως επιδιώκουν οι πολιτικοί- κάτι που μπορεί να τα οδηγήσει στο να μην προσδιορίζουν τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητές τους πολιτικά, ακόμη και όταν οι ευρύτεροι ορισμοί της πολιτικής το κάνουν (Taft, 2006).

Όσον αφορά τις οργανώσεις ακτιβιστών, τα κορίτσια αντιμετωπίζουν επίσης ισχυρότερη αντίθετη στάση στον ακτιβισμό τους από τους γονείς τους (McAdam, 1988. Gordon, 2008), με αποτέλεσμα να εγκαταλείπουν τις ακτιβιστικές οργανώσεις νεολαίας πιο συχνά από τα αγόρια. Ωστόσο, οι ενήλικες μέντορες σε οργανώσεις ακτιβιστών νέων καλούνται να βοηθήσουν στην άμβλυνση των ανησυχιών των γονέων σχετικά με τις πολιτικές δραστηριότητες των παιδιών τους (Gordon, 2008). Μέσα στις οργανώσεις ακτιβιστών νέων, τα κορίτσια αντιμετωπίζουν συχνά τον ίδιο σεξισμό που αντιμετωπίζουν οι ενήλικες γυναίκες σε παρόμοιους χώρους, με αποτέλεσμα νεαροί άνδρες ακτιβιστές να κυριαρχούν στους ρόλους επικοινωνίας και ηγεσίας (Gordon, 2008).

2.2.2 Νεανικός ακτιβισμός και φυλή

Η φυλή είναι ένα ακόμα χαρακτηριστικό που επηρεάζει τη συμμετοχή σε κινήματα και έχει ερευνηθεί αρκετά. Τις τελευταίες δεκαετίες, μεγάλο μέρος της κοινωνικής ανησυχίας έχει επικεντρωθεί στην έγχρωμη νεολαία, συχνά απεικονίζοντας τη ως εγγενώς εγκληματική ή αποκλίνουσα (Ginwright & Cammarota, 2007; Clay, 2012). Νέες πολιτικές που σχεδιάστηκαν για την αντιμετώπιση αυτών των ανησυχιών είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των ποσοστών φυλάκισης μεταξύ των έγχρωμων νέων και της κρατικής επιτήρησης των δραστηριοτήτων της νεολαίας (Ginwright & James, 2002; Kwon, 2013). Αυτό το πλαίσιο ώθησε μια νέα γενιά ανθρώπων να εμπλακεί στον ακτιβισμό κοινωνικής δικαιοσύνης, βασιζόμενη σε διατομεακές προσεγγίσεις για τη νεολαία και τις φυλετικές

ταυτότητες (Ginwright & James, 2002; Ginwright, 2007; Ginwright, 2010; Clay, 2012; Kwon, 2013).

Οι αποφάσεις πολιτικής και οι συζητήσεις έχουν επίσης οδηγήσει σε ακτιβισμό τους νέους μετανάστες. Για παράδειγμα, οι λεγόμενοι DREAMers έχουν αμφισβητήσει τις μεταναστευτικές πολιτικές των Ηνωμένων Πολιτειών (Negrón-Gonzales, 2014). Αυτοί οι ακτιβιστές, οι οποίοι είναι κατά κύριο λόγο έφηβοι ή φοιτητές, ήρθαν στις Ηνωμένες Πολιτείες όταν ήταν πολύ νέοι και εντυπωσιακά πρόθυμοι να επικοινωνήσουν αυτά που υποστήριζαν χωρίς να έχουν στην κατοχή τους νόμιμα έγγραφα (Terriqquez, 2015).

Οι διαδικασίες ακτιβισμού μεταξύ των έγχρωμων νέων μπορούν επίσης να γίνουν οι ίδιες εμπόδια στη συμμετοχή (Negrón-Gonzales, 2014). Για τους νέους χωρίς έγγραφα, η συμμετοχή διατρέχει τον κίνδυνο απέλασης (Negrón-Gonzales, 2014). Για τους έγχρωμους νέους, το γεγονός ότι είναι εγγενώς σε κίνδυνο εγκληματικότητας σημαίνει ότι το να ενεργεί κάποιος «μη αξιόπιστα» διατρέχει κίνδυνο φυλάκισης (Kwon, 2013). Δεν αποτελεί έκπληξη, λοιπόν, ότι οι νέοι της μειονότητας συχνά θεωρείται ότι είναι λιγότερο πολιτικά δεσμευμένοι από τους λευκούς συνομηλικούς τους (Paulsen, 1991; Verba και συν, 1995; Fridkin και συν, 2006; Zukin et al., 2006), και θα περίμενε κανείς ότι αυτό το πρότυπο ισχύει και για τη συμμετοχή στο κοινωνικό κίνημα. Οι αναφερόμενες διαφορές όμως, δεν λαμβάνουν υπόψη τον τρόπο με τον οποίο υπάρχουν οι διαφορές στους πόρους (Verba και συν, 1995) ή η πρόσβαση σε μια πολιτική εκπροσώπηση (Broockman, 2013) και το πώς επηρεάζουν την προθυμία συμμετοχής. Πράγματι, όταν λαμβάνονται υπόψη οι πόροι, οι ερευνητές έχουν διαπιστώσει ότι οι μειονότητες συμμετέχουν σε υπερβολικό βαθμό στην πολιτική (Verba & Nie, 1972; Brown & Brown, 2003). Μια πρόσφατη μελέτη που επικεντρώνεται στα ψηφιακά μέσα και στον ψηφιακό ακτιβισμό διαπιστώνει ότι οι μειονότητες είναι ενεργές σε διαδικτυακές καμπάνιες (Bonilla & Rosa, 2015), αλλά εξακολουθούν να είναι λιγότερο ενεργές από τους λευκούς συνολικά (Best & Krueger, 2005; Elliott & Earl, 2015). Όταν όμως, κάποιος αναφέρεται στη γενικότερη συμμετοχική πολιτική, διαπιστώνει ότι αυτό δεν υφίσταται (Cohen et al., 2012).

Οι έγχρωμοι νέοι μπορεί επίσης να αντιμετωπίσουν πρόσθετα εμπόδια στη συμμετοχή σε οργανώσεις ακτιβιστών. Λίγοι οργανισμοί εμπλέκονται σε διατομεακές στρατηγικές κινητοποίησης και στρατολόγησης (Strolovitch, 2008; Elliott, Earl, & Maher,

2017), οδηγώντας σε έλλειψη ευκαιριών για τους έγχρωμους. Οι έγχρωμοι νέοι είναι πιθανό να βιώσουν διπλή ποινή από αυτή την άποψη, τόσο για την ηλικία τους όσο και για τη φυλετική και εθνική τους ταυτότητα (Strolovitch, 2008; Elliott, Earl, & Maher, 2017). Αυτά τα εμπόδια είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τους έγχρωμους νέους, λόγω του κοινωνικού κεφαλαίου που κερδίζουν από τη συμμετοχή σε κοινοτικές και ακτιβιστικές οργανώσεις (Ginwright & Cammarota, 2007; Taines, 2012).

Αν και θα μπορούσε κανείς να επισημάνει ένα ευρύ φάσμα σημαντικών επιρροών στον ρυθμό και τη μορφή του ακτιβισμού της νεολαίας, εστιάζουμε σε δύο σημαντικά σημεία: (α) την ανάπτυξη κοινωνιών κινήματων, που μπορεί να βοηθήσουν να γίνει η διαμαρτυρία ως κοινή ευρετική επίλυση προβλημάτων για τη νεολαία, ακόμη και εάν η νεολαία χρησιμοποιεί τη διαμαρτυρία με μη παραδοσιακούς τρόπους και (β) την ανάπτυξη ακτιβισμού βασισμένου σε ακολούθους, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής εστίασης διαμάχης και της διαμάχης που περνά σε ρητά πολιτικό έδαφος (Taines, 2012).

2.3 Αλλάζοντας το πλαίσιο για τον ακτιβισμό της νεολαίας

Ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται ο νεανικός ακτιβισμός είναι κάτι που έχει τροποποιηθεί στο πέρασμα του χρόνου και έχουμε πλέον κοινωνίες κινήματων και ακτιβισμό θαυμαστών.

2.3.1 Κοινωνίες κινήματων

Αρκετοί μελετητές συγκλίνουν στη άποψη πως πλέον έχουμε οδηγηθεί σε κοινωνίες κινήματων. Η εργασία του Dalton (2009) και άλλων (Bennett, 2008) υποδηλώνει ότι η κίνηση των νέων προς τη διαμαρτυρία αντί να αποτελεί μια πιο θεσμική πολιτική δραστηριότητα, όπως η ψηφοφορία και η εργασία μέσω πολιτικών κομμάτων, διαμορφώνεται από την αλλαγή των διαθέσεων σχετικά με την έννοια της ιθαγένειας. Ωστόσο, εναλλακτικές εξηγήσεις - όπως η ανάπτυξη των λεγόμενων «κοινωνιών του κινήματος» - μπορούν να συμβάλουν σε αυτή τη μετατόπιση. Σε ένα πιο γενικό επίπεδο, η θεωρία της κοινωνίας του κινήματος υποστηρίζει ότι οι διαμαρτυρίες έχουν γίνει ένα φυσιολογικό μέρος των δυτικών δημοκρατιών τόσο για τους νέους όσο και για τους

ενήλικες (Meyer & Tarrow, 1998a; Meyer & Tarrow, 1998b). Αυτή η «θεσμοποίηση» της διαμαρτυρίας μπορεί να παρατηρηθεί μέσω μιας σειράς μετρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της συνεχιζόμενης εμμονής της διαμαρτυρίας (Rucht, 1998; Caren et al., 2011), του αυξανόμενου αριθμού μεγάλων εκδηλώσεων διαμαρτυρίας, της διάχυσης της διαμαρτυρίας σε νέες ομάδες (Soule & Earl, 2005; Caren et al., 2011) ή νέων αξιώσεων (Soule & Earl, 2005; Earl & Kimport, 2009). Η ευρεία χρήση «τακτικών εκ των έσω», όπως η υποβολή αιτημάτων και το μποϊκοτάζ, ή/και τακτικών που είναι ενσωματωμένες στην καθημερινή ζωή τείνουν να είναι λιγότερο ενοχλητικές (Soule & Earl, 2005).

Μελετώντας κανείς τη θεωρία της κοινωνίας των κινημάτων, αντιλαμβάνεται δύο διαφορετικά θεωρητικά επιχειρήματα: α) μια έκδοση με επίκεντρο το SMO που βλέπει την αύξηση του επαγγελματισμού που οδηγεί στη θεσμοθέτηση (Meyer & Tarrow, 1998a) και β) μια εκδοχή που βλέπει τη διαμαρτυρία να γίνεται πιο γενική όσον αφορά την επίλυση προβλημάτων που εφαρμόζεται σε μια μεγάλη σειρά θεμάτων που δεν έχουν αποτελέσει ιστορικά αντικείμενο διαμαρτυρίας (Earl & Kimport, 2009). Κάποιες έρευνες που έχουν ήδη αναθεωρηθεί αναφέρουν ότι οι νέοι ασχολούνται με SMOs και άλλες έρευνες αποδεικνύουν τη συμμετοχή των νέων σε μη κυβερνητικές οργανώσεις (Raby, 2014) και ευρύτερα κινήματα (Kennelly, 2011). Έτσι, οι κοινωνίες του κινήματος είναι πολύ πιθανό με αυτόν τον τρόπο να επηρεάζουν τη νεολαία.

Ωστόσο, είναι πιθανό η διαμαρτυρία ως μέθοδος επίλυσης προβλημάτων και πρόκλησης πολύ ισχυρών παραγόντων να έχει γίνει τόσο σπονδυλωτή ώστε να μην στηρίζεται πλέον σε παραδοσιακές ανησυχίες διαμαρτυρίας. Αυτές θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σημαντικό ακτιβισμό των νέων, είτε αυτός ο ακτιβισμός αφορά τις σχολικές πολιτικές, είτε αφορά αποφάσεις όπως casting ταινίας ή επιθυμητές αλλαγές στα αγαπημένα βιντεοπαιχνίδια (Earl & Kimport, 2009). Σύμφωνα με τους μελετητές, αυτό συνάδει με τον ακτιβισμό των θαυμαστών και με τη σημαντική συμμετοχή των νέων στον πολιτικό καταναλωτισμό, ιδιαίτερα όταν αυτή η πολιτική κατανάλωση είναι αυτοκατευθυνόμενη αντί να συμβαίνει ως αντίδραση σε ένα κάλεσμα οργανωτικής κινητοποίησης (Zukin et al., 2006; Earl & Schussman, 2008). Με άλλα λόγια, η νεολαία διαμαρτύρεται περισσότερο επειδή η διαμαρτυρία έχει γίνει ένα τόσο εύχρηστο, αρθρωτό, ευέλικτο εργαλείο για την εκδήλωση της επιθυμίας για αλλαγή, και όχι λόγω κάποιων

μεταβαλλόμενων εσωτερικών αξιακών διαθέσεων σχετικά με την ιδιότητα του πολίτη ή την αλλοιωμένη έννοια των διαφορετικών ειδών πολιτικής δέσμευσης (Zukin et al., 2006).

2.3.2 Ακτιβισμός θαυμαστών

Ο ακτιβισμός των φανατικών (fans activism) είναι ένας ακόμα νέος τρόπος ακτιβισμού. Οι κοινωνιολόγοι έχουν εντοπίσει δύο μορφές του: (α) τον ακτιβισμό για συγκεκριμένα πολιτιστικά προϊόντα ή πρακτικές, που μπορεί να γίνει κατανοητός ως ένα είδος πολιτιστικής διαμάχης και (β) τον ρητά πολιτικό ακτιβισμό που καθοδηγείται από κοινότητες φανατικών, όπως συμβαίνει μέσω της Συμμαχίας Χάρι Πότερ (Harry Potter Alliance-HPA), η οποία συγκεντρώνει τους θαυμαστές του Χάρι Πότερ για να βελτιώσουν τις κοινότητές τους και γενικότερα τον κόσμο. Και οι δύο έχουν αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου (Earl & Kimport, 2009). Αναγνωρίζουμε, φυσικά, ότι οι φανατικοί μπορούν να είναι όλων των ηλικιών και υπάρχουν κοινότητες φανατικών γύρω από μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων και ειδών (Earl & Kimport, 2009). Για παράδειγμα, ο Scardaville (2005) εστιάζει στον ακτιβισμό των θαυμαστών που σχετίζεται με τη σαπουνόπερα, ενώ οι Earl και Schussman (2008) εξετάζουν περισσότερα προϊόντα που προσανατολίζονται στη νεολαία. Αν και δεν αφορά όλη η εργασία τον ακτιβισμό των θαυμαστών, υποστηρίζουμε ότι οι μελετητές του κοινωνικού κινήματος έχουν πολλά πράγματα που θα μπορούσαν να μάθουν εξετάζοντας αυτό το έργο.

Πρώτον, οι μελετητές του κοινωνικού κινήματος έχουν πολλά να μάθουν μελετώντας το πώς οι νέοι και οι καταναλωτές γενικότερα έχουν γίνει πιο ενεργοί και απαιτητικοί, ακόμη και όταν αυτές οι απαιτήσεις παραμένουν αυστηρά εντός της πολιτιστικής σφαίρας και δεν έχουν φανερά πολιτικές διαστάσεις. Ο Jenkins (1992, 2006) υποστηρίζει ότι ο ακτιβισμός των φανατικών προκύπτει από την επιθυμία των πιο αφοσιωμένων καταναλωτών να μην νικηθούν πλέον από την παραγωγή πολιτισμού. Είτε γίνονται οι ίδιοι παραγωγοί (π.χ. fan fiction) είτε προσπαθώντας να επηρεάσουν τον σχεδιασμό ή τη διαθεσιμότητα των προϊόντων, ένας μεγάλος αριθμός νέων αμφισβητεί τους πολιτιστικούς παραγωγούς και τις αρχές. Αυτές οι πολιτιστικές διαμαρτυρίες δημιουργούν επίσης, εμπειρίες διαμόρφωσης για τη νεολαία και βοηθούν να τεθούν οι βάσεις για μια πιο σαφή πολιτικοποίηση, όπως συνέβη, για παράδειγμα, γύρω από την

καμπάνια #OscarsSoWhite στο Twitter ή τη μακροχρόνια φεμινιστική διαμαρτυρία για προϊόντα που σχετίζονται με την Barbie (Beyer, 2014). Ωστόσο, ενώ πολλοί μελετητές του κοινωνικού κινήματος το απορρίπτουν, υποστηρίζεται ότι παρέχει σημαντικά στοιχεία για την εικόνα της πολιτιστικής διαμάχης και την πολιτικοποίηση των αγορών.

Η έρευνα δείχνει επίσης ότι οι κοινότητες φανατικών αντιπροσωπεύουν μια διαφορετική ροή στρατολόγησης για τη συμμετοχή των νέων σε απροκάλυπτα πολιτικό ακτιβισμό (Beyer, 2014). Για παράδειγμα, το HPA προωθεί και κινητοποιεί τον ακτιβισμό των νέων χρησιμοποιώντας μια κοινή σύνδεση και θαυμασμό για τον Χάρι Πότερ και έχει σε μεγάλο βαθμό μια διαδικτυακή οργανωτική παρουσία (Beyer, 2014). Η ιδέα πίσω από το HPA είναι ότι αν κάποιος θαυμάζει τον κόσμο του Χάρι Πότερ, θα πρέπει να προσπαθήσει να κάνει τον δικό του κόσμο πιο «Ποτερικό» (Beyer, 2014). Ή, όπως σημειώνει ένας από τους ιδρυτές του HPA, το HPA ελπίζει να «ξεκινήσει μια εποχή ακτιβισμού που είναι διασκεδαστική, ευφάνταστη και σέξι, αλλά πραγματικά αποτελεσματική» (Slack, 2011). Δεν έχει ακόμη γίνει μεγάλης κλίμακας ποσοτική εργασία για τη σύγκριση του HPA και άλλων ακτιβιστών καθώς ανέκδοτα φαίνονται να είναι πολλά μέλη του HPA τα οποία δεν προέρχονται από ακτιβιστικά υπόβαθρα, αλλά έχουν εμπλακεί σε θέματα σχετικά με, την παιδική εργασία μαθαίνοντας για τη διαμαρτυρία της χρήσης σοκολάτας και του παράνομου εμπορίου για την παραγωγή καραμέλας με θέμα τον Χάρι Πότερ (Slack, 2011). Άλλη έρευνα έχει επίσης εντοπίσει τρόπους κινητοποίησης της νεολαίας μέσω διαδικτυακών παιχνιδιών ή/και συστημάτων πινάκων ανακοινώσεων (Beyer, 2014). Η εύρεση τρόπων κινητοποίησης των νέων με βάση τα συμφέροντά τους, ειδικά όταν αυτά τα συμφέροντα δεν έχουν θέσει τους νέους σε κίνδυνο ώστε να κινητοποιηθούν από παραδοσιακούς SMOs, θα μπορούσε να είναι σημαντική για την ανάπτυξη νέων ομάδων ακτιβιστών.

Κεφάλαιο 3. Κοινωνικά κινήματα ανά γενιά

3.1 Κινήματα Γενιάς X (1965-1980)

Η γενιά X, γεννημένη μεταξύ των δεκαετιών του '60 και του '80, αναδείχθηκε κατά τη διάρκεια της ανόδου των αντιπολεμικών κινήματων και του αντιστασιακού κινήματος. Επηρεάστηκε από τις γρήγορες εξελίξεις στην τεχνολογία, την αύξηση της καταναλωτικής κουλτούρας και την ισχυρή επιρροή των μέσων ενημέρωσης. Καίρια θέματα ανησυχίας ήταν οι κοινωνικές και πολιτικές ανισότητες, η εκμετάλλευση και ο πόλεμος. Τα κινήματα που αναπτύχθηκαν προέκυψαν ως έκφραση αντίδρασης και οδήγησαν σε σημαντικές νομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, επηρεάζοντας βαθιά τις κοινωνικές αντιλήψεις της εποχής τους.

3.1.1 Χίπις

Η υποκουλτούρα των χίπις (hippies) ξεκίνησε την ανάπτυξή της ως κίνημα νεολαίας στις Ηνωμένες Πολιτείες στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και στη συνέχεια διαδόθηκε σε όλο τον κόσμο. Η προέλευσή του μπορεί να εντοπιστεί στα ευρωπαϊκά κοινωνικά κινήματα του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, με επιρροή από την ανατολική θρησκεία και την πνευματικότητα. Από το 1967 περίπου, το θεμελιώδες ήθος του κινήματος συμπεριλαμβανομένης της αρμονίας με τη φύση, της κοινής ζωής, του καλλιτεχνικού πειραματισμού, ιδιαίτερα στη μουσική, του σεξουαλικού πειραματισμού και της ευρείας χρήσης ψυχαγωγικών ναρκωτικών ουσιών - εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο κατά τη διάρκεια της αντικουλτούρας της δεκαετίας του 1960, η οποία έχει συνδεθεί στενά με την συγκεκριμένη υποκουλτούρα (McMillian, 2011).

Για να επιτύχουν τους στόχους τους, χρησιμοποίησαν μια σειρά από στρατηγικές που αντανακλούν τις ιδεολογικές τους πεποιθήσεις και την προσπάθειά τους για κοινωνική αλλαγή. Κεντρικό σημείο της προσέγγισής τους ήταν η αντίθεση στον πολιτισμικό και πολιτικό ιμπεριαλισμό, εκφράζοντας αντίσταση στον πόλεμο στο Βιετνάμ, με τον οποίο ήταν άμεσα συνδεδεμένοι, και προωθώντας τον ειρηνικό ακτιβισμό και την αντιπολεμική κίνηση. Μέσω διαδηλώσεων και μη βίαιων μεθόδων, οι χίπις έδειχναν τη διαμαρτυρία τους κατά των στρατιωτικών επεμβάσεων και της αστυνομικής καταστολής.

Επιπλέον, προώθησαν την ιδέα της αυτοδιαχείρισης και της ανεξαρτησίας από τις παραδοσιακές εξουσίες, υποστηρίζοντας την αυτονομία και την αυτοδιαχείριση στις κοινότητες τους. Ανέδειξαν νέα πολιτιστικά πρότυπα μέσω της τέχνης, της μουσικής και της λογοτεχνίας, προκειμένου να αμφισβητήσουν τις καθιερωμένες κοινωνικές και πολιτιστικές πρακτικές. Αυτή η πολιτισμική επανάσταση καθιέρωσε νέες αισθητικές και ιδεολογίες, αναστατώνοντας την κοινωνία και προωθώντας την ελευθερία έκφρασης και τη δημιουργική αυτοδιαχείριση.

Μια άλλη σημαντική διάσταση των χίπις ήταν η οικολογική τους συνείδηση και η προσήλωσή τους στη βιώσιμη ανάπτυξη. Αντιλαμβανόμενοι τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος και της φυσικής ισορροπίας, προώθησαν πρακτικές που σέβονταν τη φύση και περιόριζαν την αρνητική ανθρώπινη επίδραση στο περιβάλλον.

Με αυτές τις στρατηγικές, οι χίπις δεν μόνο διαμόρφωσαν ένα κομβικό κομμάτι της πολιτιστικής ιστορίας του 20ού αιώνα, αλλά και άφησαν βαθιά το στίγμα της κοινωνικής ανταγωνιστικότητας και της προσωπικής αυτοδιαχείρισης στις γενιές που ακολούθησαν.

1960-1966

Οι νέες «χίπικες» αξίες, π.χ. ο φυσικός τοκετός, έκαναν την εμφάνισή τους νωρίς στο Μπρόντγουεϊ στις 6 Οκτωβρίου 1965, με το άνοιγμα ενός δημοφιλούς νέου θεατρικού έργου, με τίτλο «Generation» του Αμερικανού θεατρικού συγγραφέα William Goodhart, με πρωταγωνιστή τον Henry Fonda (ως Jim Bolton), το οποίο, σύμφωνα με μια από τις κριτικές του στο Time (Time.com, 1965), *"μετατρέπει μια σοφίτα του Γκρίνουιτς Βίλατζ σε ένα φιλικό έδαφος για το Ίδρυμα και τον χίπη, τον γονέα και το παιδί."* Λόγω της επιτυχίας αυτού του θεατρικού έργου, μετατράπηκε σε ταινία του 1969, με τίτλο «Generation». (Κυκλοφόρησε επίσης με τον τίτλο «A Time for Giving and A Time for Caring») με τον David Janssen στο ρόλο του Jim Bolton όπως και (με την Kim Darby, τον Carl Reiner, τον James Coco και τον Sam Waterston).

Underground Τύπος

Μια άλλη ένδειξη του ανερχόμενου κινήματος των «χίπις» ήταν η ξαφνική εμφάνιση ενός underground (υπόγειου) χίπις τύπου σε πολλές πόλεις των ΗΠΑ. Μεταξύ των πρώτων από αυτά ήταν ο Free Press του Λος Άντζελες, ο οποίος ξεκίνησε τον Μάιο του 1964 ως ευρεία έκδοση με τίτλο «The Faire Free Press» (Plotz, 2013). Σύντομα ακολούθησε το «Berkeley Barb» τον Αύγουστο του 1965, το «East Village Other of New York», τον Οκτώβριο του 1965 (UPI, 1981), το «The Fifth Estate», στο Ντιτρόιτ τον Νοέμβριο του 1965 (Fox, 2008) και το «The East Lansing's The Paper in December 1965» (Friess, 2021). Μέχρι το 1966 είχε οργανωθεί το Underground Press Syndicate (Reed, 2016) με 80 πιεστήρια των ΗΠΑ και του Καναδά τα οποία ήρθαν σε ένα συνέδριο που χορηγήθηκε από τη Middle Earth στην πόλη της Αϊόβα. Η Liberation News Service βρίσκεται στην Ουάσιγκτον, DC, στη συνέχεια στη Νέα Υόρκη, και στη συνέχεια χωρίστηκε μεταξύ της Νέας Υόρκης και μιας κοινότητας στην αγροτική Μασαχουσέτη (McMillian, 2011).

1967

Στις 14 Ιανουαρίου 1967, το υπαίθριο «Human Be-In» (ειρηνική διαμαρτυρία, όπου συγκεντρώθηκαν πάνω από 20.000 χίπις) στο Σαν Φρανσίσκο έκανε δημοφιλή την κουλτούρα των χίπις σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες, με 30.000 χίπις να συγκεντρώνονται στο Golden Gate Park. Το Monterey Pop Festival από τις 16 Ιουνίου έως τις 18 Ιουνίου εισήγαγε τη ροκ μουσική της αντικουλτούρας σε ένα ευρύ κοινό και σηματοδότησε την έναρξη του "Summer of Love" (Dudley, 2000). Η απόδοση του Scott McKenzie στο τραγούδι του John Phillips, "San Francisco", έγινε επιτυχία στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη. Οι στίχοι "If you're going to San Francisco, be sure to wear some flowers in your hair", ενέπνευσε χιλιάδες νέους από όλο τον κόσμο να ταξιδέψουν στο San O Φρανσίσκο, φορώντας μερικές φορές λουλούδια στα μαλλιά τους και μοιράζοντας λουλούδια στους περαστικούς, ενώ το κίνημα κέρδισε το όνομα «Παιδιά των Λουλουδιών» (Dudley, 2000).

Συγκροτήματα όπως οι Grateful Dead, οι Big Brother and the Holding Company (με την Janis Joplin) και τους Jefferson Airplane συνέχισαν να ζουν στο Haight, αλλά μέχρι

το τέλος του καλοκαιριού, η αδιάκοπη κάλυψη από τα μέσα οδήγησε τους Diggers να κηρύξουν το «θάνατο» του χίπι με παρέλαση. Σύμφωνα με τον αείμνηστο ποιητή Stormi Chambless, οι χίπις έθασαν ένα ομοίωμα ενός χίπι στο Panhandle για να δείξουν το τέλος της βασιλείας του/της. Σχετικά με αυτή την περίοδο της ιστορίας, το περιοδικό TIME της 7ης Ιουλίου 1967 παρουσίαζε ένα εξώφυλλο με τίτλο «Οι Χίπις: Η Φιλοσοφία μιας Υποκουλτούρας». Το άρθρο περιέγραφε τις κατευθυντήριες γραμμές του κώδικα των χίπιδων (Marty, 1997).

Υπολογίζεται ότι περίπου 100.000 άνθρωποι ταξίδεψαν στο Σαν Φρανσίσκο το καλοκαίρι του 1967. Τα μέσα ενημέρωσης, τους παρακολουθούσαν στενά ρίχνοντας τα φώτα της δημοσιότητας στην περιοχή Haight-Ashbury και διαδίδοντας τον τίτλο "χίπις". Με αυτή την αυξημένη προσοχή οι χίπις βρήκαν υποστήριξη για τα ιδανικά τους, για την αγάπη και την ειρήνη, αλλά επικρίθηκαν για το ήθος τους κατά της δουλειάς και της θέσης τους υπέρ της χρήσης ναρκωτικών. Οι αμφιβολίες για την κουλτούρα των χίπις, ιδιαίτερα όσον αφορά την κατάχρηση ναρκωτικών και την μικρότερη ηθική διάσταση που έδιναν στα πράγματα, τροφοδότησαν τον πανικό γύρω από την Ηθική στα τέλη της δεκαετίας του 1960 (Muncie, 2004).

Νέος Κομμουναλισμός

Μετά τη λήξη του «Καλοκαιριού της Αγάπης» (με το τέλος του καλοκαιριού του 1963), χιλιάδες χίπις έφυγαν από το Σαν Φρανσίσκο. Μια μειοψηφία από αυτούς κατευθύνθηκε «πίσω στη γη» (*back to earth*). Η συγκεκριμένη κατηγορία των χίπις δημιούργησε τον μεγαλύτερο αριθμό σκόπιμων κοινοτήτων στην ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών δημιουργώντας εναλλακτικές, ισότιμες φάρμες και κατοικίες στη Βόρεια Καλιφόρνια, το Κολοράντο, το Νέο Μεξικό, τη Νέα Υόρκη, το Τενεσί και άλλες πολιτείες. Οι συγκεκριμένες κοινότητες οργανώνονταν με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους, ορισμένες με θρησκευτικό, πολιτικό ακόμη και σεξουαλικό προσανατολισμό (Turner, 2006). Στόχος τους ήταν να αποτρέψουν την κοινωνική και οικονομική απομόνωση που είχαν αναγνωρίσει ως αρνητικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης κοινωνίας. Ο ποιητής και συγγραφέας Judson Jerome που μελέτησε το αμερικανικό αυτό το κίνημα της κοινότητας εκτιμά ότι στις αρχές της δεκαετίας του 1970 περίπου 750.000 άνθρωποι ζούσαν σε

περισσότερες από δέκα χιλιάδες κοινότητες σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες (Turner, 2006).

Η φάρμα

Το 1967 ο Stephen Gaskin άρχισε να αναπτύσσει μια φιλοσοφία για τις προοπτικές των χίπηδων στο Κρατικό Κολλέγιο του Σαν Φρανσίσκο, όπου δίδαξε αγγλικά, δημιουργική γραφή και Γενική Σημασιολογία (General Semantics). Το "Monday Night Class" του Gaskin έγινε μια μεγάλη, ανοιχτή ομάδα συζήτησης που περιλάμβανε έως και 1.500 μαθητές και άλλους συμμετέχοντες από την περιοχή του Σαν Φρανσίσκο. Το 1970, ο Gaskin και η σύζυγός του, Ina May Gaskin, οδήγησαν ένα караβάνι 60 λεωφορείων και φορτηγών σε μια περιοδεία σε όλη τη χώρα. Στην πορεία ήλεγξαν διάφορα μέρη που μπορεί να ήταν κατάλληλα προς εγκατάσταση. Όταν επέστρεψαν στο Σαν Φρανσίσκο, αποφάσισαν να επιστρέψουν στο Summertown του Τενεσί, όπου αγόρασαν 1.700 στρέμματα (688 εκτάρια) και δημιούργησαν μια κοινότητα που ονομάζεται "The Farm". Το "The Farm" έγινε μια ευρέως σεβαστή και πνευματικά βασισμένη κοινότητα χίπηδων που εξακολουθεί να υπάρχει, αν και τώρα μπορεί να λέγεται περισσότερο ένα μοντέρνο χωριό 300 κατοίκων παρά μια κοινότητα. Το "The Farm" εμπλέκεται σε πολλές δημόσιες υπηρεσίες και φιλανθρωπικές επιχειρήσεις μέσω του Farm Midwifery Center, του Plenty International και άλλων μικρών οργανισμών (Lorenz, 2002).

Μέχρι το 1968, οι τάσεις επηρεασμένες από τους χίπις άρχισαν να διαδίδονται και να ακολουθούνται, ειδικά για νέους και νεότερους ενήλικες της πολυπληθούς γενιάς των «Baby Boomers» (γενιά των -ήντα, μεταπολεμική γενιά), πολλοί από τους οποίους φιλοδοξούσαν να μιμηθούν τα σκληροπυρηνικά κινήματα που παραμένουν τώρα σε φυλετικές κοινότητες χωρίς φανερές συνδέσεις μαζί τους. Αυτό παρατηρήθηκε όχι μόνο στην εμφάνιση π.χ. τα ρούχα και τα πιο μακριά μαλλιά για τους άνδρες, αλλά και στη μουσική, στον κινηματογράφο, στην τέχνη και τη λογοτεχνία, όχι μόνο στις ΗΠΑ, αλλά και σε όλο τον κόσμο. Η σύντομη προεδρική εκστρατεία του Eugene McCarthy έπεισε με επιτυχία μια σημαντική μειοψηφία νεαρών ενηλίκων να «καθαρίσουν για τον Gene» (clean for Gene) ξυρίζοντας τα γένια τους ή φορώντας μίνι φούστες. Ωστόσο, το «clean for Gene» είχε ελάχιστη επίδραση στη δημοφιλή εικόνα του χίπις που κοσμείται με χάντρες, φτερά,

λουλούδια και καμπάνες. Το έτος 1968 αναπτύχθηκαν δύο νέα αλλά ανόμοια είδη μουσικής που το καθένα άσκησε κάποια επιρροή και επηρεάστηκε από τα κινήματα των χίπις: Heavy metal και reggae (Lorenz, 2002).

Yippies

Οι Yippies (Διεθνές Κόμμα Νεολαίας) (Time.com, 1968), οι οποίοι θεωρούνταν παρακλάδι των κινημάτων των χίπις που παρωδούσαν ως πολιτικό κόμμα, ήρθαν στο επίκεντρο της εθνικής προσοχής κατά τη διάρκεια του εορτασμού τους για την εαρινή ισημερία του 1968, όταν περίπου 3.000 από αυτούς κατέλαβαν το Grand Central Station στη Νέα Υόρκη — με αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν 61 συλλήψεις. Οι Yippies, ειδικά οι ηγέτες τους Abbie Hoffman και Jerry Rubin, έγιναν διαβόητοι για τη θεατρικότητά τους, όπως η προσπάθεια αιώρησης του Πενταγώνου στην πολεμική διαμαρτυρία του Οκτωβρίου 1967. Η δηλωμένη πρόθεσή τους να διαμαρτυρηθούν για το Δημοκρατικό Εθνικό Συνέδριο του 1968 στο Σικάγο τον Αύγουστο, συμπεριλαμβανομένου του διορισμού του δικού τους υποψηφίου, του "Lyndon Pigasus Pig" που ήταν κυριολεκτικά ένα πραγματικό γουρούνι, είχε επίσης ευρέως δημοσιευθεί στα μέσα ενημέρωσης εκείνη την εποχή (Time.com, 1968).

Μέχρι τη στιγμή της συνέλευσης, οι αξιωματούχοι της πόλης ήταν προετοιμασμένοι για το χειρότερο, με 23.000 αστυνομικούς, Εθνοφρουρά και Ομοσπονδιακά στρατεύματα. Μετά την υποψηφιότητα του γουρουνιού την πρώτη μέρα, ο Ρούμπιν και άλλοι 6 συνελήφθησαν, αλλά οι διαμαρτυρίες και οι μουσικές συναυλίες επετράπησαν να συνεχιστούν στο Λίνκολν Παρκ για δύο ημέρες, αν και επιβλήθηκε απαγόρευση κυκλοφορίας στις 23:00. Τη δεύτερη νύχτα του συνεδρίου, ο ποιητής Άλαν Γκίνσμπεργκ οδήγησε τους διαδηλωτές έξω από το πάρκο, αποφεύγοντας έτσι τη σύγκρουση, φωνάζοντας «Ομ» (Om). Την τρίτη νύχτα, ξέσπασαν ταραχές ως απάντηση στην απαγόρευση κυκλοφορίας, προκαλώντας την αστυνομία να επιτεθεί αδιάκριτα σε διαδηλωτές και αθώους περαστικούς, συμπεριλαμβανομένων δημοσιογράφων από όλο τον κόσμο ακόμη και επισκεπτών αξιωματούχων, στους δρόμους του Σικάγο. Η βία που υπέστησαν οι παρόντες δημοσιογράφοι, ακόμη και ο Μάικ Γουάλας, ο Νταν Ράτερ και ο Χιου Χέφνερ, οδήγησε σε ένα κυρίαρχο μέσο ενημέρωσης που ήταν περισσότερο

συμπαθητικό σε ορισμένα ιδεώδη των χίπηδων και λιγότερο στους πολιτικούς, για αρκετά χρόνια. Ωστόσο, αυτό ενθάρρυνε το κίνημα διαμαρτυρίας και τον επόμενο χρόνο, η δίκη των Χόφμαν, Ρούμπιν και άλλων ως «*Επτά του Σικάγο*» (αρχικά Οκτώ) προκάλεσε έντονο ενδιαφέρον (Time.com, 1968).

Πόλη της Ανάστασης

Αρχίζοντας στις 12 Μαΐου 1968, η νεοσύστατη εκστρατεία των φτωχών ανθρώπων, που ξεκίνησε από τον πρόσφατα (4 Απριλίου 1968) δολοφονηθέντα Μάρτιν Λούθερ Κινγκ Τζούνιορ, οργάνωσε μια παραγκούπολη γνωστή ως «Πόλη της Ανάστασης» (*Resurrection City*), αποτελούμενη από περίπου 3.000 μαύρους, ντόπιους και Λατίνους αγωνιστές, μαζί με μια σημαντική ομάδα χίπηδων, και στρατοπέδευσε στο National Mall στην Ουάσιγκτον, DC. Αυτή ή κίνηση κορυφώθηκε με τη διαμαρτυρία της 19ης Ιουνίου "*Ημέρα Αλληλεγγύης*", η οποία συγκέντρωσε 55.000 διαδηλωτές, μετά την οποία ο πληθυσμός μειώθηκε σε περίπου 300. Τελικά, κατεδαφίστηκε, μετά από σχεδόν 6 εβδομάδες, στις 24 Ιουνίου 1968, από 1.000 MAT χρησιμοποιώντας δακρυγόνα αέρια (Time.com, 1968).

1969

Λαϊκό Πάρκο

Τον Απρίλιο του 1969, το κτίριο του People's Park στο Μπέρκλεϋ της Καλιφόρνια έλαβε διεθνή προσοχή. Το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στο Μπέρκλεϋ προχώρησε σε κατεδάφιση όλων των κτιρίων με αγροτεμάχιο 2,8 στρεμμάτων (11.000 m²) κοντά στην πανεπιστημιούπολη με σκοπό να χρησιμοποιήσει τη γη για την κατασκευή γηπέδων και πάρκινγκ. Μετά από μεγάλη καθυστέρηση, κατά την οποία η τοποθεσία έγινε επικίνδυνη, χιλιάδες απλοί πολίτες του Μπέρκλεϋ, έμποροι, φοιτητές και χίπις πήραν την κατάσταση στα χέρια τους, φυτεύοντας δέντρα, θάμνους, λουλούδια και γρασίδι για να μετατρέψουν τη γη σε πάρκο. Μια μεγάλη σύγκρουση ακολούθησε στις 15 Μαΐου 1969 και ο κυβερνήτης Ρόναλντ Ρίγκαν διέταξε την κατάληψη της πόλης του Μπέρκλεϋ για δύο εβδομάδες από την Εθνική Φρουρά των Ηνωμένων Πολιτειών. Η δύναμη των hippies ήρθε

από μόνη της κατά τη διάρκεια αυτής της κατοχής, καθώς οι χίπις συμμετείχαν σε πράξεις πολιτικής ανυπακοής για να φυτέψουν λουλούδια σε άδεια παρτέρια σε όλο το Μπέρκλεϋ με το σύνθημα «Αφήστε τα χίλια πάρκα να ανθίσουν» (Bugliosi & Gentry 1994).

Woodstock

Τον Αύγουστο του 1969, πραγματοποιήθηκε το Φεστιβάλ Μουσικής και Τέχνης του Γούντστοκ στο Μπέθελ της Νέας Υόρκης, το οποίο για πολλούς αποτελούσε παράδειγμα της καλύτερης αντικουλτούρας των χίπις. Πάνω από 500.000 άνθρωποι έφτασαν για να ακούσουν τους πιο αξιόλογους μουσικούς και μπάντες της εποχής, ανάμεσά τους οι: Richie Havens, Joan Baez, Janis Joplin, The Grateful Dead, Creedence Clearwater Revival, Crosby, Stills, Nash & Young, Santana, The Who, Jefferson Airplane και Τζίμι Χέντριξ. Το Wavy Gravy's Hog Farm παρείχε ασφάλεια και ανταποκρινόταν στις πρακτικές ανάγκες και τα ιδεώδη των χίπηδων για αγάπη και ανθρωπιά, δίνοντας την εντύπωση ότι έχουν απήχηση στον πραγματικό κόσμο (Bugliosi & Gentry 1994).

Altamont

Τον Δεκέμβριο του 1969, ένα παρόμοιο γεγονός έλαβε χώρα στο Altamont της Καλιφόρνια, περίπου 30 μίλια (45 χλμ.) ανατολικά του Σαν Φρανσίσκο. Αρχικά ονομάστηκε "Woodstock West", η επίσημη ονομασία του ήταν "The Altamont Free Concert". Περίπου 300.000 άνθρωποι συγκεντρώθηκαν για να ακούσουν τους Rolling Stones, τους Crosby, τους Stills, Nash and Young, τους Jefferson Airplane και άλλα συγκροτήματα. Οι Hells Angels παρείχαν ασφάλεια που αποδείχτηκε πολύ λιγότερη από την ασφάλεια που παρέχονταν αντίστοιχα στην εκδήλωση του Woodstock. Για παράδειγμα, η 18χρονη Meredith Hunter μαχαιρώθηκε και σκοτώθηκε ενώ τράβηξε τη σκανδάλη μπροστά από τη σκηνή κατά τη διάρκεια της παράστασης των Rolling Stones. Επίσης, σημειώθηκαν τέσσερις θάνατοι από ατυχήματα ενώ έγιναν και τέσσερις γεννήσεις (Bugliosi & Gentry 1994).

1970 έως σήμερα

Μέχρι το 1970, το zeitgeist (πολιτιστικό, πνευματικό, ηθικό και/ή πολιτικό κλίμα μέσα σε ένα έθνος ή ακόμη και σε συγκεκριμένες ομάδες, παράλληλα με τη γενική ατμόσφαιρα, τα ήθη και την κοινωνικοπολιτιστική κατεύθυνση ή διάθεση μιας εποχής) της δεκαετίας του 1960 που «είχε γεννήσει» την κουλτούρα των χίπηδων φαινόταν να φθίνει (Bugliosi & Gentry 1994), τουλάχιστον στις ΗΠΑ. Τα γεγονότα στο Altamont συγκλόνισαν πολλούς Αμερικανούς, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είχαν ταυτιστεί έντονα με την κουλτούρα των χίπις. Ένα άλλο σοκ ήρθε με τη μορφή των δολοφονιών της Sharon Tate και των Leno και Rosemary LaBianca που διαπράχθηκαν τον Αύγουστο του 1969 από τον Charles Manson και την «οικογένεια» των οπαδών του (Bugliosi & Gentry, 1994).

Ωστόσο, η καταπιεστική πολιτική ατμόσφαιρα που περιλάμβανε τον βομβαρδισμό της Καμπότζης και τους πυροβολισμούς από Εθνοφύλακες στο Πανεπιστήμιο Jackson State University και στο Kent State University εξακολουθούσε να φέρνει κοντά τους ανθρώπους. Αυτά τα γυρίσματα ενέπνευσαν τα τραγούδια του Μάη του 1970 από την Quicksilver Messenger Service "*What About Me?*", όπου τραγούδησαν το "*You keep adding to my numbers as you shoot my people down*" και το τραγούδι διαμαρτυρίας των Crosby, Stills, Nash και Young "*Ohio*" (Bugliosi & Gentry, 1994).

Εν τω μεταξύ, στην Αγγλία, το Isle of Wight Festival 1970 συγκέντρωσε ακόμη μεγαλύτερη προσέλευση από το Woodstock και ήταν μια σημαντική συγκέντρωση του κινήματος των χίπις καθώς και μια από τις τελευταίες μεγάλες συναυλίες για μερικούς εξέχοντες μουσικούς της εποχής, όπως ο Jimi Hendrix (Bugliosi & Gentry, 1994).

Επίσης το 1970, η κάλυψη των δοκιμών του Chicago Seven παρείχε στα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης την ευκαιρία να τονίσουν τις πιο ριζοσπαστικές πτυχές του κινήματος. Η guest εμφάνιση του αρχηγού των Yippie Jerry Rubin στο Phil Donahue Show εκείνη τη χρονιά (1 Απριλίου) αντιπροσωπεύει την αποκορύφωση μιας τέτοιας δημοσιότητας — ξεπεράστηκε μόνο από την εμφάνισή του στις 7 Νοεμβρίου του ίδιου έτους στο The David Frost Show, όπου εξόργισε το κοινό και στη συνέχεια κάλεσε έναν όχλο χίπηδων που χρησιμοποίησαν ύβρεις εισχώρησαν ανάμεσα στο κοινό για να συρρεύσουν στη σκηνή, όλα σε ζωντανή μετάδοση (Bugliosi & Gentry, 1994).

Τσαρλς Μάνσον

Ο Τσαρλς Μάνσον ήταν ένας εγκληματίας που είχε βγει από τη φυλακή τη χρονική περίοδο που γινόταν το «Καλοκαίρι της Αγάπης» του Σαν Φρανσίσκο. Με τα μακριά μαλλιά, το χάρισμα και την ικανότητά του να γοητεύει το πλήθος με το παίξιμο της κιθάρας, το τραγούδι και τη ρητορική του, ο Manson παρουσίασε πολλές από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εξωτερικής εμφάνισης των χίπις. Ωστόσο, δεν αντιπροσώπευε τα ιδεώδη των χίπηδων, δηλαδή της ειρήνης, της αγάπης, της συμπόνιας και της ανθρώπινης συναναστροφής. Καθώς μέσω της διαστρεβλωμένης πραγματικότητας, των παραισθησιογόνων ναρκωτικών και της ψυχολογικής χειραγώγησης, ενέπνευσε τους οπαδούς του να διαπράξουν φόνο. Η ευρέως δημοσιοποιημένη δίκη του Manson το 1970 και η επακόλουθη καταδίκη του τον Ιανουάριο του 1971 αμαύρωσαν αμετάκλητα την εικόνα των χίπις στα μάτια πολλών Αμερικανών (Bugliosi & Gentry, 1994).

Τζον Λένον

Την εποχή εκείνη ο John Lennon των Beatles και η σύζυγός του Yoko Ono ανέλαβαν τον πιο εξέχοντα ρόλο στα μέσα ενημέρωσης ως δύναμη για τη συνέχιση της «ανθρώπινης επανάστασης» που ήταν πολιτικά αντίθετη στο «κατεστημένο». Ήδη από τον Μάρτιο του 1969 το ζευγάρι είχε πραγματοποιήσει το πρώτο του "Bed-In for Peace". Τον Αύγουστο του 1971 μετακόμισαν στη Νέα Υόρκη και ενώθηκαν με τους κατηγορούμενους «Yippies» στη δίκη του Σικάγο και άλλους αξιολογούς ακτιβιστές. Τον Δεκέμβριο του 1971, ο Λένον τραγούδησε στο Ράλι Ελευθερίας του Τζον Σινκλέρ στο Μίσιγκαν, επιστώντας την προσοχή στην ποινή φυλάκισης δέκα ετών του Σινκλέρ επειδή έδωσε δύο συνδέσμους σε μια μυστική αστυνομικό. Η απελευθέρωση του Sinclair εγκρίθηκε ξαφνικά από τις αρχές του κράτους τρεις ημέρες αργότερα, μια μαρτυρία για την πιθανή δύναμη της λαϊκής πίεσης. Ωστόσο, σύντομα, η κυβέρνηση Νίξον απάντησε ζητώντας την απέλαση του Λένον, με το πρόσχημα της καταδίκης για μαριχουάνα το 1968 στο Λονδίνο. Αυτό διήρκεσε κατά το ήμισυ του 1973, ενισχύοντας το ρόλο τους ως διασημότητες κατά του πολέμου και της αντικουλτούρας. Τον Ιούνιο του 1973, οι ακροάσεις του Γουότεργκεϊτ

είχαν ξεκινήσει και το διάσημο ζευγάρι έκανε την τελική του πολιτική δήλωση παρακολουθώντας μία από αυτές. Το 1975, η υπόθεση απέλασης απορρίφθηκε και ο Λένον και η Γιόκο παρευρέθηκαν στην Εναρκτήρια Χοροεσπερίδα του προέδρου Τζίμι Κάρτερ τον Ιανουάριο του 1977 (Tompkins, 2001a).

Mainstream

Μεγάλο μέρος του στυλ των χίπις είχε ενσωματωθεί στην επικρατούσα αμερικανική κοινωνία στις αρχές της δεκαετίας του 1970 (Tompkins, 2001a). Οι μεγάλες ροκ συναυλίες που ξεκίνησαν με το Monterey Pop Festival του 1967 και το Isle of Wight Festival του 1968 έγιναν ο κανόνας. Τα μουστάκια, τα γένια, οι φαβορίτες και τα πιο μακριά μαλλιά έγιναν mainstream και τα πολύχρωμα, πολυεθνικά ρούχα κυριάρχησαν στον κόσμο της μόδας (Tompkins, 2001a).

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, ορισμένοι εκπρόσωποι της εργατικής τάξης επιτέθηκαν στους χίπις. Οι χίπις επίσης δέχθηκαν δυσφήμιση και, περιστασιακά, επιθέσεις από πανκ, Teddy Boys και μέλη άλλων νεανικών πολιτισμών των ΗΠΑ και της Ευρώπης κατά τις δεκαετίες του 1970 και του 1980. Τα ιδεώδη των χίπις είχαν σημαντική επιρροή σε άναρχο-πανκ και σε ορισμένες μετά-πανκ νεανικές κουλτούρες, όπως το Second Summer of Love (Childs & Storry, 1999).

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, με τον πόλεμο του Βιετνάμ και την αναζωπύρωση του πατριωτικού αισθήματος, τα κυρίαρχα μέσα έχασαν το ενδιαφέρον τους για την υποκουλτούρα των χίπις και οι ίδιοι έγιναν στόχοι χλευασμού γεγονός που συμπίπτει με την έλευση του πανκ ροκ και της ντίσκο. Αν και δεν είναι τόσο ορατή όσο ήταν κάποτε, η κουλτούρα των χίπις δεν έχει εξαφανιστεί ποτέ εντελώς: οι χίπις και οι νεοχίπις μπορούν ακόμα να βρεθούν στις πανεπιστημιούπολεις, στις κοινότητες και στα φεστιβάλ ενώ πολλοί εξακολουθούν να ασπάζονται τις χίπικες αξίες της ειρήνης, της αγάπης και της κοινότητας. Αν και πολλοί από τους αρχικούς χίπις αποτέλεσαν τον πυρήνα του κινήματος παρέμειναν (ή παραμένουν) αφοσιωμένοι στις αξίες που αρχικά υποστήριζαν. Πολλοί από εκείνους που έπαιξαν πιο περιφερειακούς ρόλους συχνά θεωρούνται ότι αλλοτριώθηκαν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 καθώς έγιναν

μέρος της υλιστικής κουλτούρας που αρχικά απέρριψαν (Heath & Potter, 2004; Lattin, 2004).

3.1.2 Κίνημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Ο ακτιβισμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει τις ρίζες του στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και περιλαμβάνει τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς και το κίνημα για την κατάργηση της δουλείας (Thomas, 2006.; Clapham, 2007). Τα ιστορικά κινήματα συνήθως ασχολούνταν με ένα περιορισμένο σύνολο θεμάτων και ήταν περισσότερο τοπικά παρά παγκόσμια (Neier, 2012). Μια αναφορά προσδιορίζει τη Σύμβαση της Χάγης του 1899 ως αφετηρία για την ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανεξάρτητα από τα κράτη που τους ελέγχουν και κυβερνούν (Normand & Zaidi, 2008).

Οι δραστηριότητες της Διεθνούς Ομοσπονδίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που ιδρύθηκε στη Γαλλία τη δεκαετία του 1920 μπορούν να θεωρηθούν ως πρόδρομος των σύγχρονων κινήματων για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Normand & Zaidi, 2008; Neier, 2012). Αυτή η οργάνωση έγινε αποδεκτή πολύ γρήγορα από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, ίσως ως τρόπος να αντιμετωπιστεί το κάλεσμα των Μπολσεβίκων για παγκόσμια αλληλεγγύη μεταξύ των εργαζομένων (Normand & Zaidi, 2008).

Από τη δεκαετία του 1970 το κίνημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει διαδραματίσει όλο και πιο σημαντικό ρόλο διεθνώς (Lawson & Bertucci, 1996). Αν και η κυβερνητική υποστήριξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα μειώθηκε, οι διεθνείς οργανισμοί αυξήθηκαν σε ισχύ και αριθμό. Μερικά από τα γεγονότα της δεκαετίας του 1970, τα οποία έδωσαν παγκόσμια σημασία στο ζήτημα των ανθρωπίνων κινήματων περιλάμβαναν τις καταχρήσεις του Χίλιανού Αουγκούστο Πινοσέτ και των διοικήσεων του Αμερικανού Ρίτσαρντ Νίξον, την υπογραφή των Συμφωνιών του Ελσίνκι (1975) μεταξύ Δύσης και ΕΣΣΔ, τις ταραχές του Soweto στη Νότια Αφρική, την απονομή του Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης στη Διεθνή Αμνηστία (1977) και την εμφάνιση του κινήματος Democracy Wall στην Κίνα (Lawson & Bertucci, 1996). Τον Νίξον διαδέχθηκε η κυβέρνηση Τζίμι Κάρτερ, η οποία υποστήριξε πολύ περισσότερο τα αιτήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ακόμη

και πριν ο Κάρτερ καταστήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα στο επίκεντρο της εξωτερικής του πολιτικής, οι προοδευτικοί στο Κογκρέσο είχαν θεσμοθετήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ και είχαν ψηφίσει νομοθεσία που συνέδεαν τα ανθρώπινα δικαιώματα με τα ζητήματα ξένης βοήθειας (Keys, 2014).

Η πίεση από το διεθνές κίνημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα τα έφερε όλο και περισσότερο στην πολιτική ατζέντα πολλών χωρών και στις διπλωματικές διαπραγματεύσεις. Καθώς το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έγινε σημαντικό για τους διαφωνούντες στο Ανατολικό Μπλοκ, αυτή η περίοδος γνώρισε μια αυξανόμενη αναπλαισίωση της πάλης μεταξύ Δύσης και ΕΣΣΔ από τους οικονομικούς όρους («κομμουνισμός εναντίον ελεύθερης αγοράς») σε αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα («ολοκληρωτισμός εναντίον ελευθερίας»). Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν παρόντα σε μια σειρά από μεγάλες πολιτικές και στρατιωτικές συγκρούσεις, που συζητήθηκαν από την παγκόσμια κοινή γνώμη, από το Κοσσυφοπέδιο μέχρι το Ιράκ, το Αφγανιστάν, το Κονγκό και το Νταρφούρ (Neier, 2012).

Αρχικά, οι περισσότερες διεθνείς οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων προέρχονταν από τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Από τη δεκαετία του 1970 οι αμερικανικές οργανώσεις ώθησαν τους Αμερικάνους να συμμετέχουν στη διεθνή σκηνή και γύρω στο τέλος του αιώνα, όπως σημειώνει ο Neier, «το κίνημα έγινε τόσο παγκόσμιο σε χαρακτήρα που δεν είναι πλέον δυνατό να αποδοθεί ηγεσία σε κάποιο συγκεκριμένο τμήμα [εθνικό ή περιφερειακό]» (Neier, 2012). Ωστόσο, άλλοι, όπως ο Ibhawoh, επισημαίνουν ότι εξακολουθεί να υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ των περιοχών, ιδιαίτερα καθώς οι περισσότερες από τις διεθνείς οργανώσεις του κινήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται στον παγκόσμιο Βορρά και έτσι εγείρονται συνεχείς ανησυχίες σχετικά με την κατανόηση της κατάστασης στον παγκόσμιο Νότο (Ibhawoh, 2006).

Η Γενιά X αναδείχθηκε σε κρίσιμο παράγοντα στον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τις δεκαετίες του '80 και του '90. Με διαδηλώσεις, νομικές αγωγές και διεθνή πίεση, προώθησε την ισότητα και την απελευθέρωση από διακρίσεις. Η ενεργή πολιτική συμμετοχή και οι διαμορφωμένες διεθνείς συμμαχίες επέτρεψαν στη Γενιά X να επηρεάσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις και νομοθεσίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα,

ενισχύοντας την παγκόσμια κοινή γνώμη και δημιουργώντας μια μακροχρόνια πολιτιστική κληρονομιά.

3.1.3 Κίνημα για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων

Τα νέα κοινωνικά κινήματα της δεκαετίας του '60, όπως η Μαύρη Δύναμη (Black Power) και τα κινήματα κατά του πολέμου του Βιετνάμ στις ΗΠΑ, η εξέγερση του Μαΐου του 1968 στη Γαλλία και η Απελευθέρωση των Γυναικών σε όλο τον δυτικό κόσμο, ενέπνευσαν πολλούς ακτιβιστές ΛΟΑΤΚΙ+ να γίνουν πιο ριζοσπαστικοί (Matzner, 2004) και το κίνημα Απελευθέρωση των Ομοφυλοφίλων (Gay Liberation) εμφανίστηκε προς το τέλος της δεκαετίας. Αυτός ο νέος ριζοσπαστισμός αποδίδεται συχνά στις ταραχές του Stonewall του 1969, όταν μια ομάδα ομοφυλόφιλων ανδρών, λεσβιών, drag queens και τρανς γυναικών αντιστάθηκαν σε μια αστυνομική επιδρομή σε ένα μπαρ στη Νέα Υόρκη (Bullough, 2005).

Κατά την περίοδο αυτή, η Γενιά X ξεχώρισε για την ενεργό πολιτική συμμετοχή και τη δημιουργία διεθνών συμμαχιών που ενίσχυσαν την πίεση για νομική προστασία και κοινωνική αποδοχή των ομοφυλοφίλων. Μέσω εκστρατειών ενημέρωσης και εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία και στις κοινότητες, η Γενιά X προώθησε την κατανόηση και αποδοχή της σεξουαλικής ποικιλομορφίας, συμβάλλοντας στη μείωση των προκαταλήψεων και των διακρίσεων. Ακόμα, μέσω διεθνών οργανισμών και διπλωματικών προσπαθειών, υποστήριξε τη θέσπιση νόμων που προστατεύουν τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων και άσκησε πίεση σε κυβερνήσεις που παραβίαζαν αυτά τα δικαιώματα. Εξασφάλισε τη δημιουργία ασφαλών χώρων και κοινοτήτων που προσφέρουν υποστήριξη σε ομοφυλόφιλους και άλλες μειονότητες, ενισχύοντας την αλληλεγγύη και την αποδοχή σε τοπικό επίπεδο.

Αμέσως μετά το Stonewall, σχηματίστηκαν ομάδες όπως το Gay Liberation Front (GLF) και η Gay Activists' Alliance (GAA). Η χρήση της λέξης «gay» αντιπροσώπευε μια νέα κατηγορηματική περιφρόνηση για την παραδοσιακή σεξουαλική ηθική - ως αντώνυμο της «στρέιτ» (straight), που στερεοτυπικά υποδηλώνει την «κοινωνικά αποδεκτή σεξουαλική συμπεριφορά». Περιλάμβανε μια σειρά από μη κανονιστικές σεξουαλικότητες

και επιδίωξε, τελικά, να απελευθερώσει το αμφιφυλοφιλικό δυναμικό για όλους, καθιστώντας ξεπερασμένες τις κατηγορίες «ομοφυλόφιλος» και «ετεροφυλόφιλος» (Altman, 1971; Adam, 1987). Σύμφωνα με τον συγγραφέα του “*Gay Lib*”, Toby Marotta, «οι ομοφυλόφιλες πολιτικές αντιλήψεις τους δεν ήταν ομοφυλόφιλες αλλά απελευθερωτικές» (Marotta, 1981). «Εκφραστικά, δυνατά και περήφανα» ασχολήθηκαν με το πολύχρωμο θέατρο δρόμου (Gallagher & Bull, 1996). Οι GLF, με το “*A Gay Manifesto*”, καθόρισαν τους στόχους για το νεοσύστατο κίνημα απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων και ο διανοούμενος με επιρροή Paul Goodman δημοσίευσε το “*The Politics of Being Queer*” (1969). Κεφάλαια του GLF ιδρύθηκαν στις ΗΠΑ και σε άλλα μέρη του δυτικού κόσμου. Το “*Front homosexuel d'action révolutionnaire*” δημιουργήθηκε το 1971 από λεσβίες που αποσχίστηκαν από το Mouvement Homophile de France (Gallagher & Bull, 1996).

Το κίνημα απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων συνολικά όπως και η ομοφυλοφιλική κοινότητα γενικά είχε ιστορικά ποικίλους βαθμούς αντισυμβατικότητας των φύλων και πλατφόρμες αφομοίωσης μεταξύ των μελών του. Οι πρώτες πορείες από την κοινότητα Mattachine και τις Daughters of Bilitis τόνιζαν ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα φαίνονται «σεβαστοί» και «της μόδας» και μετά την εξέγερση του Stonewall, η Mattachine Society δημοσίευσε μια πινακίδα στο παράθυρο του κλαμπ που καλούσε για ειρήνη. Η μη συμμόρφωση των φύλων ήταν πάντα ο πρωταρχικός τρόπος σηματοδότησης της ομοφυλοφιλίας και της αμφιφυλοφιλίας. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και η κυρίαρχη μόδα (*mainstream fashion*) ενσωμάτωσε όλο και περισσότερο αυτό που από τη δεκαετία του 1970 θεωρούνταν «*unisex*» μόδα. Το 1970 η ομάδα των drag queen του GLF, συμπεριλαμβανομένων των Marsha P. Johnson και Sylvia Rivera, σχημάτισαν την ομάδα Street Transvestite Action Revolutionaries (STAR), επικεντρώθηκε στην παροχή υποστήριξης σε ομοφυλόφιλους κρατούμενους, άστεγους νέους, ομοφυλόφιλους και ανθρώπους του δρόμου και σε νεαρές «*βασίλισσες του δρόμου*» (*Queens of the road*) (Shepard & Ronald, 2002; Feinberg, 2006; Stryker, 2018). Το 1969, ο Lee Brewster και ο Bunny Eisenhower σχημάτισαν το Queens Liberation Front (QLF), σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τη μεταχείριση των drag queens στην πρώτη πορεία της Christopher Street Liberation Day (Stryker, 2018).

Μία από τις αξίες του κινήματος ήταν το “*gay pride*” (Παρέλαση υπερηφάνειας) που αποτελεί γνωστή σειρά εκδηλώσεων που μπορεί να περιλαμβάνουν από απλές συγκεντρώσεις μέχρι παρελάσεις, άρματα και πάρτι). Μέσα σε λίγες εβδομάδες από τις εξεγέρσεις του Stonewall, ο Craig Rodwell, ιδιοκτήτης του Oscar Wilde Memorial Bookshop στο κάτω Μανχάταν, έπεισε την Ανατολική Περιφερειακή Διάσκεψη Ομοφύλων Οργανώσεων (ERCHO) να αντικαταστήσει την Ετήσια Υπενθύμιση της 4ης Ιουλίου στο Independence Hall στη Φιλαδέλφεια με έναν πρώτο λόγο από τις εξεγέρσεις του Stonewall. Ομάδες απελευθέρωσης, συμπεριλαμβανομένων των Gay Liberation Front, Queens, Gay Activists Alliance, Radicalesbians, και Street Transvestites Action Revolutionaries (STAR) συμμετείχαν στην πρώτη Εβδομάδα *Gay Pride*. Το Λος Άντζελες πραγματοποίησε μια μεγάλη παρέλαση στην πρώτη Ημέρα *Gay Pride*. Μικρότερες διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στο Σαν Φρανσίσκο, το Σικάγο και τη Βοστώνη (Kaufman, 2020).

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η GLF έκανε την πρώτη συνάντηση στο υπόγειο του London School of Economics (LSE) στις 13 Οκτωβρίου, 1970. Ο Bob Mellors και ο Aubrey Walter είχαν δει την επίδραση του GLF στις Ηνωμένες Πολιτείες και δημιούργησαν ένα παράλληλο κίνημα βασισμένο στην επαναστατική πολιτική και τον εναλλακτικό τρόπο ζωής (Lucas, 1998).

Μέχρι το 1971, η GLF του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνωρίστηκε ως πολιτικό κίνημα στον εθνικό Τύπο, πραγματοποιώντας εβδομαδιαίες συναντήσεις 200 έως 300 ατόμων (Βρετανία, 1971). Μετά τη δημοσίευση του μανιφέστου πραγματοποιήθηκαν μια σειρά από άμεσες δράσεις υψηλού προφίλ (GLF, 2009).

Η διακοπή της έναρξης του *Φεστιβάλ Φωτός (Light Festival)* του 1971 ήταν η καλύτερα οργανωμένη δράση του GLF. Το *Φεστιβάλ του Φωτός*, του οποίου οι κορυφαίες φιγούρες ήταν η Mary Whitehouse συναντήθηκε στο Methodist Central Hall. Ομάδες μελών του GLF εισέβαλαν και φιλήθηκαν αυθόρμητα μεταξύ τους. Άλλοι απελευθέρωσαν ποντίκια, ήχησαν κόρνες, αποκάλυπταν πανό και μια ομάδα ντυμένη ως εργάτες απέκτησε πρόσβαση στο υπόγειο και έκλεισε τα φώτα (Gingell, 1971).

Το 1971, το απελευθερωτικό κίνημα των ομοφυλοφίλων στη Γερμανία και την Ελβετία ξεκίνησε με την ταινία της Ρόζα φον Πράουνχαϊμς «*Δεν είναι ο ομοφυλόφιλος που είναι διεστραμμένος, αλλά η κοινωνία στην οποία ζει*». Το Πάσχα του 1972 πραγματοποιήθηκε το ετήσιο συνέδριο Gay Lib στο κτίριο της Ένωσης Προπτυχιακών Σπουδαστών (Συνδικάτο φοιτητών) στο Πανεπιστήμιο του Μπέρμιγχαμ (Gingell, 1971).

Τον Μάιο του 1974 η Αμερικανική Ψυχιατρική Ένωση (American Psychiatric Association) μετά από χρόνια πίεσης από ακτιβιστές, άλλαξε τη διατύπωση σχετικά με την ομοφυλοφιλία στην έκκτη έκδοση του *Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου Ψυχικών Διαταραχών (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)* από «*ψυχική διαταραχή*» σε «*διαταραχή σεξουαλικού προσανατολισμού*». Αν και δεν ήταν ακόμα μια κολακευτική περιγραφή, έβγαλε τους ομοφυλόφιλους από την κατηγορία του των ψυχικά ασθενών απλώς και μόνο για τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό (Spitzer, 1981; Mayes et al, 2009).

Μέχρι το 1974, οι εσωτερικές διαφωνίες είχαν οδηγήσει στη διάσπαση του κινήματος. Οι οργανώσεις που απέκλιναν από το κίνημα περιλάμβαναν το London Lesbian and Gay Switchboard, το Gay News και το Icebreakers. Η Υπηρεσία Πληροφοριών GLF συνέχισε για μερικά ακόμη χρόνια παρέχοντας πόρους που σχετίζονται με τους ομοφυλόφιλους. Υποκαταστήματα GLF είχαν δημιουργηθεί σε ορισμένες επαρχιακές βρετανικές πόλεις (π.χ. Μπράντφορντ, Μπρίστολ, Λιντς και Λέστερ) και μερικά επιβίωσαν για περισσότερα χρόνια. Ο όμιλος Λέστερ που ίδρυσε ο Τζεφ Μάρτιν διακρίθηκε για τη συμμετοχή του στο στήσιμο της τοπικής «Gayline», η οποία εξακολουθεί να δραστηριοποιείται και σήμερα και έχει λάβει χρηματοδότηση από την *Εθνική Λοταρία*. Διεξήγαγαν επίσης μια εκστρατεία υψηλού προφίλ ενάντια στην τοπική εφημερίδα, τη “Leicester Mercury”, η οποία αρνήθηκε να διαφημίσει τις υπηρεσίες της Gayline εκείνη την εποχή (Gay News, 1978).

Σύμφωνα με τον Jedvik, (2007), το 1972, η Σουηδία έγινε η πρώτη χώρα στον κόσμο που επέτρεψε σε άτομα που ήταν τρανσέξουαλ βάσει νομοθεσίας να αλλάξουν χειρουργικά το φύλο τους και να τους παρέχεται δωρεάν θεραπεία ορμονικής υποκατάστασης. Η Σουηδία επέτρεψε επίσης η ηλικία συναίνεσης για τους συντρόφους

του ίδιου φύλου να είναι η ηλικία των 15 ετών, καθιστώντας την ίση με τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια (Jedvik, 2007).

Στην Ιαπωνία, οι ομάδες ΛΟΑΤΚΙ+ ιδρύθηκαν τη δεκαετία του 1970. Το 1971, ο Κεν Τόγκο (Ιάπωνας ακτιβιστής, υπέρμαχος των gay) έθεσε υποψηφιότητα για τις εκλογές της Άνω Βουλής (Jedvik, 2007).

3.1.4 Κίνημα για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+

Οι αμφιφυλόφιλοι έγιναν πιο ορατοί στο κίνημα για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ (LGBTQIA+) τη δεκαετία του 1970. Το 1972 μια ομάδα Quaker, η Επιτροπή Φίλων για την αμφιφυλοφιλία, εξέδωσε τη «Δήλωση της Ιθάκης για την Αμφιφυλοφιλία» (The Ithaca Statement on Bisexuality) υποστηρίζοντας τους αμφιφυλόφιλους (BiMedia, 2015).

Η δήλωση, η οποία μπορεί να ήταν «η πρώτη δημόσια δήλωση του κινήματος των αμφιφυλοφίλων» και «*ήταν σίγουρα η πρώτη δήλωση για την αμφιφυλοφιλία που εκδόθηκε από μια αμερικανική θρησκευτική συνέλευση*», εμφανίστηκε στο Quaker Friends Journal και το Advocate το 1972 (Donaldson, 1995; Highleyman, 2003).

Την ίδια χρονιά δημιουργήθηκε στη Νέα Υόρκη η *Εθνική Ομάδα Απελευθέρωσης των Αμφιφυλόφιλων (National Bisexual Liberation Group)*. Το 1976 άνοιξε το Κέντρο Αμφιφυλόφιλων του Σαν Φρανσίσκο. Από το αναρχικό κίνημα για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων στις αρχές της δεκαετίας του 1970 προέκυψε ένα πιο μεταρρυθμιστικό κίνημα για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων ατόμων, το οποίο παρουσίαζε τα ομοφυλόφιλα άτομα ως μειονοτική ομάδα, χρησιμοποιούσε τη γλώσσα των πολιτικών δικαιωμάτων και συνέχιζε το έργο της προηγούμενης περιόδου (Erstein, 1999). Στο Βερολίνο, για παράδειγμα, η ριζοσπαστική Ομοφυλοφιλική Δράση του Δυτικού Βερολίνου επισκιάστηκε από τη Γενική Ομάδα Εργασίας για τους Ομοφυλόφιλους (Hekman et al, 1995).

Οι υποστηρικτές των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων υποστήριξαν ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός κάποιου δεν αντανακλά το φύλο του, που σημαίνει ότι «*μπορείς να είσαι άντρας και να επιθυμείς έναν άντρα... χωρίς καμία επίπτωση στην*

ταυτότητα φύλου σου ως άντρας» και το ίδιο ισχύει και για τις γυναίκες (David, 2000). Τα ομοφυλόφιλα άτομα παρουσιάστηκαν πανομοιότυπα με τους ετεροφυλόφιλους με όλους τους τρόπους εκτός από τις ιδιωτικές σεξουαλικές πρακτικές και οι «μπαρ ντάκ» (*bar duck*) και οι επιδεικτικές «βασίλισσες του δρόμου» (*queens of the road*) θεωρήθηκαν αρνητικά στερεότυπα. Βετεράνοι ακτιβιστές όπως η Sylvia Rivera και η Beth Elliot παραγκωνίστηκαν ή εκδιώχθηκαν επειδή ήταν τρανς (David, 2000).

Το 1974, η Maureen Colquhoun εξελέγη η πρώτη λεσβία βουλευτής του Εργατικού Κόμματος στο Ηνωμένο Βασίλειο ενώ ήταν βρίσκονταν σε ετεροφυλόφιλο γάμο. Το 1975, η πρωτοποριακή ταινία που απεικονίζει τη ζωή του ομοφυλόφιλου Quentin Crisp, *The Naked Public Servant*, μεταδόθηκε από την τηλεόραση του Τάμεση για το βρετανικό τηλεοπτικό κανάλι ITV. Το βρετανικό περιοδικό *Gay Left* άρχισε επίσης να κυκλοφορεί. Αφού τα *British Home Stores* απέλυσαν έναν ανοιχτά ομοφυλόφιλο ασκούμενο, τον Τόνι Γουάιτχεντ μια εθνική εκστρατεία έκανε στη συνέχεια πικετοφορία στα καταστήματά τους σε ένδειξη διαμαρτυρίας. Το 1977, ο Χάρβεϊ Μιλκ εξελέγη στο Συμβούλιο Εποπτών του Σαν Φρανσίσκο και έγινε ο πρώτος ανοιχτά ομοφυλόφιλος άνδρας στην Πολιτεία της Καλιφόρνια που εξελέγη σε δημόσιο αξίωμα. Ο Milk δολοφονήθηκε από έναν πρώην επόπτη της πόλης Dan White το 1978 (Friess, 2015).

Το 1977, μια πρώην διαγωνιζόμενη για τη Μις Αμερική, η Anita Bryant, ξεκίνησε μια εκστρατεία "*Save Our Children*", στην κομητεία Dade της Φλόριντα, η οποία αποδείχθηκε σημαντική οπισθοδρόμηση στο κίνημα της Gay Liberation. Ουσιαστικά, ίδρυσε μια οργάνωση η οποία επέφερε μια τροποποίηση στους νόμους της κομητείας που είχε ως αποτέλεσμα την απόλυση πολλών δασκάλων δημοσίων σχολείων με την υποψία ότι ήταν ομοφυλόφιλα άτομα. Το 1979, αρκετοί άνθρωποι στη Σουηδία τηλεφώνησαν σε «ασθενείς» με ομοφυλοφιλία, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την ταξινόμηση της ομοφυλοφιλίας ως ασθένεια. Ακολούθησε κατάληψη από ακτιβιστές/ακτιβίστριες του κεντρικού γραφείου του Εθνικού Συμβουλίου Υγείας και Πρόνοιας. Μέσα σε λίγους μήνες, η Σουηδία έγινε η πρώτη χώρα στον κόσμο που έπαψε να θεωρεί την ομοφυλοφιλία ως ασθένεια (Friess, 2015).

3.1.5 Γυναικείο απελευθερωτικό κίνημα

Το κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών (Women Liberalization Movement-WLM) ήταν μια πολιτική ευθυγράμμιση γυναικών και φεμινιστριών διανοουμένων που εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και συνεχίστηκε στη δεκαετία του 1980 κυρίως στα βιομηχανοποιημένα έθνη του δυτικού κόσμου, η οποία επέφερε μεγάλες πολιτικές, πνευματικές, πολιτιστικές αλλαγές σε όλο τον κόσμο. Ο κλάδος του ριζοσπαστικού φεμινισμού WLM, που βασίζεται στη σύγχρονη φιλοσοφία, περιλάμβανε γυναίκες με φυλετικά και πολιτισμικά διαφορετικά υπόβαθρα που πρότειναν ότι η οικονομική, ψυχολογική και κοινωνική ελευθερία ήταν απαραίτητη για εκείνες ώστε να πάψουν να θεωρούνται πολίτες δεύτερης κατηγορίας στις κοινωνίες τους (Bullock, 1999). Κεντρικός στόχος του κινήματος ήταν η καταπολέμηση των διακρίσεων και η προώθηση μιας δίκαιης κοινωνίας χωρίς φύλο. Μέσα από δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης, το κίνημα προσπάθησε να αναδείξει τις διαρθρωτικές ανισότητες που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες στην κοινωνία και να διαμορφώσει νέες κοινωνικές προσεγγίσεις.

Προς την επίτευξη της ισότητας των γυναικών, το WLM αμφισβήτησε την πολιτιστική και νομική εγκυρότητα της πατριαρχίας και την εγκυρότητα πρακτικών κοινωνικής και σεξουαλικής ιεραρχίας που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο και τον περιορισμό της νομικής και φυσικής ανεξαρτησίας των γυναικών στην κοινωνία. Οι απελευθερώτριες των γυναικών πρότειναν ότι ο σεξισμός, ως νομιμοποιημένη επίσημη και άτυπη διάκριση με βάση το φύλο που βασιζόταν στην ύπαρξη της κοινωνικής κατασκευής του φύλου, ήταν το κύριο πολιτικό πρόβλημα με τη δυναμική εξουσίας των κοινωνιών (Bullock, 1999).

Γενικά, το WLM πρότεινε μια κοινωνικοοικονομική αλλαγή από την πολιτική αριστερά, απέρριψε την ιδέα ότι η μερική ισότητα σύμφωνα με την κοινωνική τάξη εξαλείφει τις σεξουαλικές διακρίσεις κατά των γυναικών και ενίσχυσε τις αρχές του Ανθρωπισμού, ιδιαίτερα το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις δεκαετίες κατά τις οποίες άκμασε το γυναικείο απελευθερωτικό κίνημα, οι απελευθερωτές άλλαξαν με επιτυχία τον τρόπο αντίληψης των γυναικών στον πολιτισμό τους, επαναπροσδιόρισαν

τους κοινωνικοοικονομικούς και πολιτικούς ρόλους τους και μεταμόρφωσαν την τότε κοινωνία (Bullock, 1999).

Το κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών αναπτύχθηκε από τον αγώνα για τα πολιτικά δικαιώματα. Αν και η αμφισβήτηση της πατριαρχίας και από το γυναικείο απελευθερωτικό κίνημα θεωρούνταν ριζοσπαστικό, δεν ήταν το μοναδικό, ούτε το πρώτο ριζοσπαστικό κίνημα στην πρώιμη περίοδο του δεύτερου φεμινισμού (Thompson, 2002). Όσοι συμμετείχαν στο κίνημα αντί να επιθυμούν απλώς τη νομική ισότητα πίστευαν ότι το ηθικό και κοινωνικό κλίμα που αντιλαμβάνονταν τις γυναίκες ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας έπρεπε να αλλάξει. Αν και οι περισσότερες ομάδες λειτουργούσαν ανεξάρτητα καθώς δεν υπήρχαν εθνικές οργανώσεις- παρά μόνο μια ενοποιητική φιλοσοφία των γυναικών που συμμετείχαν στο κίνημα. Προκαλώντας την πατριαρχία και την ιεραρχική οργάνωση της κοινωνίας που όριζε τις γυναίκες ως υποδεέστερες τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική ζωή, οι απελευθερωτές πίστευαν ότι οι γυναίκες πρέπει να είναι ελεύθερες να ορίσουν τη δική τους ατομική ταυτότητα ως μέρος της ανθρώπινης κοινωνίας (Studer, 2017).

Ένας από τους λόγους που οι γυναίκες που υποστήριζαν το κίνημα, επέλεξαν να μην δημιουργήσουν μια ενιαία προσέγγιση για την αντιμετώπιση του προβλήματος ήταν ότι δεν ήθελαν να καλλιεργήσουν την ιδέα ότι κάποιος ήταν ειδικός ή ότι κάποια ομάδα ή ιδέα θα μπορούσε να διαχειριστεί όλα τα κοινωνικά προβλήματα των γυναικών (Sethna & Hewitt, 2009). Ήθελαν επίσης οι γυναίκες των οποίων οι φωνές είχαν σιγήσει να μπορούν να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις για λύσεις (Bennett, 1970). Απορρίπτοντας την εξουσία και υποστηρίζοντας τη ελευθερία λόγου καθώς και την άμεση δράση, προώθησαν μια ευρεία ατζέντα που αφορά τις γυναίκες και περιλαμβάνει τα πολιτικά δικαιώματα, την εξάλειψη της αντικειμενοποίησης, την εθνική ενδυνάμωση, την αύξηση των ευκαιριών στον εργασιακό χώρο, την ειρήνη και τον επαναπροσδιορισμό των οικογενειακών ρόλων καθώς και την απελευθέρωση των ομοφυλόφιλων ατόμων. Ένα δίλημμα που αντιμετώπισαν τα μέλη του κινήματος ήταν η δυνατότητα αμφισβήτησης του ορισμού της θηλυκότητας χωρίς να διακυβεύονται οι αρχές του φεμινισμού (Sethna & Hewitt, 2009).

Η ιστορική συμμετοχή των γυναικών στον κόσμο ήταν ουσιαστικά άγνωστη, ακόμη και σε εκπαιδευμένους ιστορικούς (Myrbråten, 2013). Οι ρόλοι των γυναικών στα

ιστορικά γεγονότα δεν καλύπτονταν σε ακαδημαϊκά κείμενα και δεν διδάσκονταν στα σχολεία (Lee, 2014). Ακόμη και το γεγονός ότι οι γυναίκες είχαν αρνηθεί να ψηφίσουν ήταν κάτι που λίγοι φοιτητές γνώριζαν εκείνη την εποχή (Hannam, 2008). Για να κατανοήσουν τις ευρύτερες συνέπειες των εμπειριών των γυναικών, οι ομάδες WLM ξεκίνησαν προγράμματα γυναικείων σπουδών που εισάγουν τη φεμινιστική ιστορία, την κοινωνιολογία και την ψυχολογία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων για την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων του φύλου στη διδασκαλία αυτών των μαθημάτων (Hannam, 2008; Browne, 2017). Τα μαθήματα ήταν ευρέως διαδεδομένα μέχρι το τέλος της δεκαετίας στη Βρετανία, τον Καναδά και τις Ηνωμένες Πολιτείες και εισήχθησαν επίσης σε μέρη όπως η Ιταλία και η Νορβηγία (Browne, 2017).

Χιλιάδες υποστηρικτές εντάχθηκαν στο κίνημα που ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες και εξαπλώθηκε στον Καναδά και το Μεξικό. Στην Ευρώπη αναπτύχθηκαν κινήματα σε Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ολλανδία, Βόρεια Ιρλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σκωτία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία και Ουαλία. Το απελευθερωτικό κίνημα ήταν επίσης ενεργό στην Αυστραλία, τα Φίτζι, το Γκουάμ, την Ινδία, το Ισραήλ, την Ιαπωνία, τη Νέα Ζηλανδία, τη Σιγκαπούρη, τη Νότια Κορέα και την Ταϊβάν (Magarey, 2014).

Βασικά συστατικά του κινήματος ήταν τα μαθήματα ευαισθητοποίησης (awareness sessions) με στόχο την πολιτικοποίηση προσωπικών ζητημάτων (Ισπανία, 2016; Sethna & Hewitt, 2009) η δημιουργία μικρών ομάδων και η περιορισμένη οργανωτική δομή (Magarey, 2014) και εστίαση στην αλλαγή της κοινωνικής αντίληψης αντί στη θέσπιση μεταρρυθμιστικής νομοθεσίας. Επιπλέον, το κίνημα ενδυναμώθηκε μέσω της συλλογικής δράσης και της κοινότητας, ιδρύοντας οργανώσεις που προώθησαν την εκπαίδευση και τη νομική προστασία για θέματα όπως η σεξουαλική και οικονομική καταπίεση. Για παράδειγμα, οι απελευθερωτές δεν υποστήριζαν να αλλάξει η δομή της οικογένειας για να επιτρέψουν την άμβλωση, πίστευαν όμως ότι ούτε οι επαγγελματίες υγείας ούτε το κράτος θα έπρεπε να έχουν τη δύναμη να περιορίσουν τον πλήρη έλεγχο των γυναικών στο σώμα τους (Bracke, 2014). Υποστήριζαν την κατάργηση νόμων που περιόριζαν τα δικαιώματα των γυναικών σε σχέση με ζητήματα προσωπικά, πιστεύοντας ότι ένας τέτοιος έλεγχος

ήταν ατομικό δικαίωμα, που δεν υπόκειται σε ηθικολογικές απόψεις της πλειοψηφίας (Pena, 2008). Οι περισσότερες απελευθερώτριες απαγόρευσαν τη συμμετοχή ανδρών στις οργανώσεις τους (Sethna & Hewitt, 2009). Αν και συχνά απεικονίζεται στα μέσα ενημέρωσης ως ένδειξη «μανίας για τον άνδρα» (rage for the man), ο διαχωρισμός ήταν μια σκόπιμη προσπάθεια τοποθέτησης των γυναικών στην κοινωνία χωρίς να συμπεριληφθεί η σχέση τους με τους άνδρες. Δεδομένου ότι η ανισότητα των γυναικών στο πλαίσιο της εργασιακής απασχόλησης, της οικογένειας και της κοινωνίας αποτελεί κοινό βίωμα για όλες τις γυναίκες, ο διαχωρισμός υποδήλωνε την ενότητα σκοπού για την αξιολόγηση της θεωρούμενης υποδεέστερης θέσης τους (Adamson et al, 1988).

3.1.6 Κίνημα Black Power

Το κίνημα Black Power ή το «Κίνημα Μαύρης Απελευθέρωσης» ήταν μια αντικουλτούρα διεκδίκησης των πολιτικών δικαιωμάτων στις ΗΠΑ, η οποία αντιδρούσε ενάντια στις πιο μετριοπαθείς, κυρίαρχες τάσεις του υποκινούμενο από την επιθυμία για ασφάλεια και αυτάρκεια στο εσωτερικό της χώρας. Οι ακτιβιστές της Black Power ίδρυσαν βιβλιοπωλεία, συνεταιρισμούς τροφίμων, αγροκτήματα, μέσα ενημέρωσης, τυπογραφεία, σχολεία, κλινικές και υπηρεσίες ασθενοφόρων που ανήκουν σε έγχρωμους (Konadu, 2009; Davis, 2017). Ο διεθνής αντίκτυπος του κινήματος περιλαμβάνει την Επανάσταση της Μαύρης Εξουσίας στο Τρινιντάντ και Τομπάγκο (Nelson, 2011).

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960, το κίνημα Black Power έφτασε να αντιπροσωπεύει το αίτημα για πιο άμεση και συλλογική δράση για την αντιμετώπιση της αμερικανικής λευκής υπεροχής. Οι περισσότερες από αυτές τις ιδέες επηρεάστηκαν από την κριτική του Μάλκολμ Χ (Αμερικανός μουσουλμάνος ιερέας και ακτιβιστής πολιτικών δικαιωμάτων, ο οποίος εκτελέστηκε στη διάρκεια μαχητικής ομιλίας στη Νέα Υόρκη) στις διαμαρτυρίες για ειρήνη του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ Τζούνιορ. Η δολοφονία του Μάλκολμ Χ το 1965, σε συνδυασμό με τις αστικές ταραχές του 1964 και του 1965, πυροδότησε το κίνημα. Νέες οργανώσεις που υποστήριζαν την φιλοσοφία της Μαύρης Εξουσίας και που κυμαίνονταν από την υιοθέτηση του σοσιαλισμού έως τον μαύρο εθνικισμό, συμπεριλαμβανομένου του Κόμματος των Μαύρων Πανθηρών (Black Panther Party-BPP), έγιναν εξέχουσες (Davis, 2017).

Ενώ οι μαύροι Αμερικανοί στοχαστές όπως ο Robert F. Williams και ο Malcolm X επηρέασαν το πρώιμο κίνημα της Black Power, το Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων και οι απόψεις του θεωρούνται ο ακρογωνιαίος λίθος. Επηρεάστηκε από κοσμοαντιλήψεις όπως ο παναφρικανισμός, ο μαύρος εθνικισμός και ο σοσιαλισμός, καθώς και από σύγχρονα γεγονότα, όπως η Κουβανική Επανάσταση και η αποαποικιοποίηση της Αφρικής (Konadu, 2009).

Προέλευση

Η πρώτη δημοφιλής χρήση του όρου «Black Power» ως κοινωνικό και φυλετικό σύνθημα ήταν από τους Stokely Carmichael (αργότερα γνωστό ως Kwame Ture) και Willie Ricks (αργότερα γνωστός ως Mukasa Dada), διοργανωτές και εκπρόσωποι της μαθητικής συντονιστικής επιτροπής κατά της βίας (Student Nonviolent Coordinating Committee). Στις 16 Ιουνίου 1966, σε μια ομιλία στο Γκρίνγουντ του Μισισιπή, κατά τη διάρκεια της πορείας ενάντια στον Φόβο (against the fear), ο Κάρμικχαελ οδήγησε τους διαδηλωτές σε ένα άσμα για τη δύναμη των έγχρωμων που μεταδόθηκε τηλεοπτικά σε εθνικό επίπεδο (Hasan, 2010).

Η οργάνωση «Έθνος του Ισλάμ» (Nation of Islam) ξεκίνησε ως εθνικιστικό κίνημα των Μαύρων στη δεκαετία του 1930, εμπνέοντας μεταγενέστερες ομάδες (Muhammad, 2013). Ο Malcolm X πιστώνεται σε μεγάλο βαθμό με τη δραματική αύξηση των μελών της ομάδας μεταξύ των αρχών της δεκαετίας του 1950 και των αρχών της δεκαετίας του 1960 (από 500 σε 25.000 κατά μία εκτίμηση, από 1.200 σε 50.000 ή 75.000 από άλλη) (Lomax, 1963; Marable, 2011). Τον Μάρτιο του 1964, ο Malcolm X εγκατέλειψε το Έθνος λόγω διαφωνιών με τον Elijah Muhammad. Μεταξύ άλλων, ανέφερε το ενδιαφέρον του να συνεργαστεί με ηγέτες πολιτικών δικαιωμάτων, λέγοντας ότι ο Μωάμεθ τον είχε εμποδίσει να το κάνει (Handler, 1964). Αργότερα, ο Malcolm X είπε επίσης ότι ο Μωάμεθ είχε εμπλακεί σε εξωσυζυγικές σχέσεις με νεαρούς γραμματείς του Έθνους πράγμα που αποτελούσε σοβαρή παραβίαση των διδασκαλιών της ομάδας (Perry, 1991). Στις 21 Φεβρουαρίου 1965, ο Malcolm X πυροβολήθηκε και σκοτώθηκε ενώ μιλούσε στην αίθουσα χορού Audubon στο Washington Heights της Νέας Υόρκης. Τρία μέλη του Έθνους καταδικάστηκαν για τη δολοφονία του. Παρόλα αυτά, υπάρχουν εδώ και καιρό

εικασίες και υποψίες για κυβερνητική εμπλοκή. Οι σαράντα αστυνομικοί που βρίσκονταν στο σημείο έλαβαν οδηγίες από τους διοικητές τους να υποχωρήσουν ενώ γινόταν ο πυροβολισμός (Buckley, 1966; Simon, 2005).

Μετά τις ταραχές των Watts στο Λος Άντζελες το 1965, η Συντονιστική Επιτροπή Μη Βίαιων Φοιτητών (Student Nonviolent Coordinating Committee) αποφάσισε να διακόψει τους δεσμούς με το κύριο κίνημα για τα πολιτικά δικαιώματα (Roth, 1966). Υποστήριξαν ότι οι μαύροι έπρεπε να αποκτήσουν μόνοι τους την εξουσία, αντί να αναζητήσουν καταλύματα με βάση τη δομή που υπήρχε (Roth, 1966). Το SNCC (Student Nonviolent Coordinating Committee- Μαθητική Συντονιστική Επιτροπή Μη Βίας) διακατεχόταν αρχικά από μια φιλοσοφία μη βίας που εξελίχθηκε σε μια φιλοσοφία μεγαλύτερης μαχητικότητας μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1960 (Roth, 1966). Η οργάνωση δημιούργησε δεσμούς με ριζοσπαστικές ομάδες όπως οι Φοιτητές για μια Δημοκρατική Κοινωνία (Students for a Democratic Society) (Roth, 1966).

Στα τέλη Οκτωβρίου 1966, ο Huey P. Newton και ο Bobby Seale ίδρυσαν το Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων. Για τη διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής, βασίστηκαν στις εμπειρίες τους από τη συνεργασία με διάφορες οργανώσεις της Μαύρης Εξουσίας (Seale, 1970).

Κλιμάκωση στα τέλη της δεκαετίας του 1960

Το Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων αρχικά χρησιμοποίησε τους νόμους για τα όπλα για να προστατεύσει τα μέλη του κόμματος και τις τοπικές κοινότητες έγχρωμων. Τα μέλη του κόμματος κατέγραψαν επίσης, περιστατικά αστυνομικής βίας ακολουθώντας από απόσταση αστυνομικά αυτοκίνητα στις γειτονιές (Bloom & Martin, 2013). Οι αριθμοί αυξήθηκαν ελαφρώς ξεκινώντας τον Φεβρουάριο του 1967, όταν το κόμμα παρείχε ένοπλη συνοδεία στο αεροδρόμιο του Σαν Φρανσίσκο για την Betty Shabazz, τη χήρα του Malcolm X και κεντρική ομιλήτρια σε μια διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε προς τιμήν του. Μέχρι το 1967, το SNCC άρχισε να καταρρέει λόγω των πολιτικών διαφωνιών στην ηγεσία του, και πολλά μέλη έφυγαν για τους Μαύρους Πάνθηρες. Καθ' όλη τη διάρκεια του 1967, οι Πάνθηρες οργάνωσαν συγκεντρώσεις και διέκοψαν τη Συνέλευση της

Πολιτείας της Καλιφόρνια με ένοπλους διαδηλωτές. Το 1956 το FBI ανέπτυξε το COINTELPRO (μια σειρά από κρυφά και παράνομα έργα που διεξάγονται ενεργά από το Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών των Ηνωμένων Πολιτειών (FBI) με στόχο την παρακολούθηση, διείσδυση, δυσφήμιση και διαταραχή εγχώριων αμερικανικών πολιτικών οργανώσεων) για τη διερεύνηση μαύρων εθνικιστικών ομάδων και άλλων. Μέχρι το 1969, οι Μαύροι Πάνθηρες και οι σύμμαχοί τους είχαν γίνει οι κύριοι στόχοι του COINTELPRO που ξεχώρισαν σε 233 από τις 295 εγκεκριμένες «μαύρες εθνικιστικές» ενέργειες COINTELPRO. Το 1968, ιδρύθηκε η Δημοκρατία της Νέας Αφρικής (the Republic of New Africa), μια αυτονομιστική ομάδα που αναζητούσε μια μαύρη χώρα στις νότιες Ηνωμένες Πολιτείες, για να διαλυθεί στις αρχές της δεκαετίας του 1970 (Zbrozek, 2006).

Μέχρι το 1968, πολλοί ηγέτες του Μαύρου Πάνθηρα είχαν συλληφθεί, συμπεριλαμβανομένου του ιδρυτή Huey Newton για τη δολοφονία ενός αστυνομικού, η δίωξη του οποίου τελικά απορρίφθηκε, ωστόσο τα μέλη αυξήθηκαν. Αργότερα, οι Μαύροι Πάνθηρες συμμετείχαν στην αστυνομία σε μια συμπλοκή πυρκαγιάς σε ένα βενζινάδικο του Λος Άντζελες. Την ίδια χρονιά, ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ Τζούνιορ δολοφονήθηκε, δημιουργώντας, το μεγαλύτερο κύμα κοινωνικής αναταραχής από τον Αμερικανικό Εμφύλιο Πόλεμο πανεθνικά. Στο Κλίβελαντ του Οχάιο, η «Δημοκρατία της Νέας Λιβύης» (Republic of New Libya) ενέπλεξε την αστυνομία στην ανταλλαγή πυροβολισμών στο Glenville, και ακολούθησαν ταραχές. Η χρονιά σηματοδότησε επίσης την έναρξη του White Panther Party, μιας ομάδας λευκών αφιερωμένων στην υπόθεση των Black Panthers. Οι ιδρυτές Pun Plamondon και John Sinclair συνελήφθησαν αλλά τελικά αφέθηκαν ελεύθεροι, σε σχέση με τη βομβιστική επίθεση σε γραφείο της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών στο Ann Arbor του Μίσιγκαν τον Σεπτέμβριο (Zbrozek, 2006).

Μέχρι το 1969, οι Μαύροι Πάνθηρες άρχισαν να εκκαθαρίζουν τα μέλη λόγω του φόβου της διείσδυσης των αρχών επιβολής του νόμου, συμμετείχαν σε πολλαπλές συμπλοκές με την αστυνομία και σε μία με μια μαύρη εθνικιστική οργάνωση και ταυτόχρονα συνέχισαν την εκστρατεία τους "Free Huey" διεθνώς. Στο πνεύμα της ανερχόμενης αγωνιστικότητας, ιδρύθηκε στο Ντιτρόιτ η Ένωση Επαναστατικών Μαύρων Εργατών (the Union of Revolutionary Black Workers), η οποία υποστήριξε τα εργατικά δικαιώματα και την απελευθέρωση των Μαύρων (Zbrozek, 2006).

Κορύφωση στις αρχές της δεκαετίας του 1970

Το 1970 ο Επίτιμος Πρωθυπουργός του Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων, Stokely Carmichael, ταξίδεψε σε διάφορες χώρες για να συζητήσει μεθόδους αντίστασης στον «αμερικανικό ιμπεριαλισμό» (Joseph, 2007). Στο Τρινιντάντ, το Κίνημα Black Power είχε κλιμακωθεί σε Επανάσταση στην οποία πολλοί Αφρο-Τρινιντάντ ανάγκασαν την κυβέρνηση του Τρινιντάντ να μεταβεί σε μεταρρυθμίσεις. Αργότερα, πολλοί Πάνθηρες επισκέφτηκαν την Αλγερία για να συζητήσουν τον panaφρικανισμό και τον αντιιμπεριαλισμό. Την ίδια χρονιά οι πρώην Μαύροι Πάνθηρες σχημάτισαν τον Μαύρο Απελευθερωτικό Στρατό (Black Liberation Army- BLA) για να συνεχίσουν μια βίαιη επανάσταση και όχι τα νέα μεταρρυθμιστικά κινήματα του κόμματος (Combesque, 2005). Στις 22 Οκτωβρίου 1970, ο Μαύρος Απελευθερωτικός Στρατός λέγεται ότι τοποθέτησε μια βόμβα στην εκκλησία του St. Brendan. Η βόμβα πυροδοτήθηκε αλλά κανείς στην εκκλησία δεν τραυματίστηκε σοβαρά (Van Derbeken & Lagos, 2007).

Το 1971, αρκετοί αξιωματούχοι των Μαύρων Πανθήρων διέφυγαν από τις ΗΠΑ λόγω αστυνομικών ανησυχιών. Αυτή ήταν η μόνη ενεργή χρονιά της Μαύρης Επαναστατικής Ομάδας Επίθεσης (Black Revolutionary Strike Team), μιας ομάδας που βομβάρδισε το προξενικό γραφείο της Νέας Υόρκης της Νότιας Αφρικής σε ένδειξη διαμαρτυρίας για το απαρτχάιντ (Mickolaus, 1980). Στις 20 Σεπτεμβρίου τοποθέτησε βόμβες στις αποστολές του ΟΗΕ της Δημοκρατίας του Κονγκό (Κινσάσα) και της Δημοκρατίας του Μαλάουι (Mickolaus, 1980). Τον Φεβρουάριο του 1971, οι ιδεολογικές διασπάσεις εντός του Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων μεταξύ των ηγετών Νιούτον και Έλντριτζ Κλίβερ οδήγησαν σε δύο φατρίες μέσα στο κόμμα. Η σύγκρουση έγινε βίαιη και τέσσερα άτομα σκοτώθηκαν σε μια σειρά δολοφονιών (Cox, 1999). Στις 21 Μαΐου 1971, πέντε μέλη του Μαύρου Απελευθερωτικού Στρατού συμμετείχαν στους πυροβολισμούς δύο αστυνομικών της Νέας Υόρκης, του Joseph Piagentini και του Waverly Jones. Εκείνοι που προσήχθησαν σε δίκη για τους πυροβολισμούς είναι ο Άντονι Μπότομ (γνωστός και ως Τζαλίλ Μουντακίμ), ο Άλμπερτ Ουάσινγκτον, ο Φρανσίσκο Τόρες, ο Γκάμπριελ Τόρες και ο Χέρμαν Μπελ (Mickolaus, 1980).

Ένα άλλο πολύ σημαντικό κίνημα ήταν αυτό των White Panthers. Ήταν ένα ριζοσπαστικό πολιτικό κίνημα που ιδρύθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960 στις Ηνωμένες Πολιτείες από τον John Sinclair, την Leni Sinclair και τον Lawrence "Pun" Plamondon. Το κίνημα δημιουργήθηκε ως μια λευκή υποστηρικτική ομάδα των Μαύρων Πανθήρων (Black Panthers), με στόχο την κοινωνική δικαιοσύνη, την αντίσταση στον ρατσισμό και την αντίθεση στον πόλεμο του Βιετνάμ. Υιοθέτησαν πολλές από τις επαναστατικές ιδέες και πρακτικές των Μαύρων Πανθήρων, περιλαμβάνοντας τον ένοπλο αγώνα, την κοινοτική οργάνωση και την πολιτιστική επανάσταση. Οι White Panthers ήταν γνωστοί για τις ριζοσπαστικές τους θέσεις και τις προκλητικές τους δράσεις. Οργάνωναν διαδηλώσεις, συναυλίες και εκδηλώσεις για την προώθηση της κοινωνικής αλλαγής. Κατά τη διάρκεια της ποινής φυλάκισης του White Panther, John Sinclair, για παράδειγμα, πραγματοποιήθηκε μια συναυλία "Free John" συμπεριλαμβανομένου του Τζον Λένον και του Stevie Wonder. Ο Sinclair αφέθηκε ελεύθερος δύο μέρες αργότερα.

Στις 29 Αυγούστου, τρία μέλη του BLA δολοφόνησαν τον λοχία της αστυνομίας του Σαν Φρανσίσκο John Victor Young στο αστυνομικό τμήμα του. Δύο ημέρες αργότερα, η San Francisco Chronicle έλαβε μια επιστολή υπογεγραμμένη από το BLA που αναλάμβανε την ευθύνη για την επίθεση. Στα τέλη του έτους ο Huey Newton επισκέφθηκε την Κίνα για συναντήσεις σχετικά με τη μαοϊκή θεωρία και τον αντιιμπεριαλισμό. Το μέλος της Black Power, George Jackson επιχείρησε να δραπετεύσει από τη φυλακή τον Αύγουστο, σκοτώνοντας επτά ομήρους για να σκοτωθεί ο ίδιος. Ο θάνατος του Τζάκσον πυροδότησε την εξέγερση των Φυλακών η οποία έληξε αργότερα σε μια αιματηρή πολιορκία. Στις 3 Νοεμβρίου, ο αστυνομικός Τζέιμς Ρ. Γκριν του Αστυνομικού Τμήματος της Ατλάντα πυροβολήθηκε και σκοτώθηκε στο βαν περιπολίας του σε ένα βενζινάδικο από μέλη του Μαύρου Απελευθερωτικού Στρατού (Burrough, 2015).

Κατά τον Perkins (2000), το 1972 ήταν η χρονιά που ο Νεύτων «έκλεισε πολλά κεφάλαια» του Μαύρου Πάνθηρα και πραγματοποίησε ένα πάρτι στο Όκλαντ της Καλιφόρνια. Στις 27 Ιανουαρίου, ο Μαύρος Απελευθερωτικός Στρατός δολοφόνησε τους αστυνομικούς Gregory Foster και Rocco Laurie στη Νέα Υόρκη. Μετά τις δολοφονίες, ένα σημείωμα που στάλθηκε στις αρχές απεικόνιζε τους φόνους ως αντίποινα για τους θανάτους κρατουμένων κατά τη διάρκεια της εξέγερσης των φυλακών Αττικής το 1971.

Μέχρι σήμερα δεν έχουν γίνει συλλήψεις (Burrough, 2015). Στις 31 Ιουλίου, πέντε ένοπλα μέλη του BLA έκαναν αεροπειρατεία. Η πτήση 841 της Delta Air Lines συλλέγοντας τελικά λύτρα ενός (1) εκατομμυρίου δολαρίων εξέτρεψε το αεροπλάνο μετά την απελευθέρωση των επιβατών στην Αλγερία. Οι τοπικές αρχές κατάσχεσαν τα λύτρα αλλά επέτρεψαν στην ομάδα να τραπεί σε φυγή. Τέσσερις συνελήφθησαν τελικά από τις γαλλικές αρχές στο Παρίσι όπου καταδικάστηκαν για διάφορα εγκλήματα, αλλά ένας - ο George Wright - παρέμεινε φυγάς μέχρι τις 26 Σεπτεμβρίου 2011 όπου συνελήφθη στην Πορτογαλία. Αφού κατηγορήθηκε για τη δολοφονία μιας πόρνης το 1974 ο Huey Newton κατέφυγε στην Κούβα. Η Elaine Brown έγινε ηγέτης του κόμματος και ξεκίνησε μια προεκλογική εκστρατεία (Perkins, 2000).

Αποκλιμάκωση στα τέλη της δεκαετίας του 1970

Κατά τον (Turner (1977), στα τέλη της δεκαετίας του 1970 μια ανταρτική ομάδα που πήρε το όνομά του από τον σκοτωμένο αιχμάλωτο σχημάτισε την Ταξιαρχία Τζορτζ Τζάκσον. Από τον Μάρτιο του 1975 έως τον Δεκέμβριο του 1977, η Ταξιαρχία λήστεψε τουλάχιστον επτά τράπεζες και πυροδότησε περίπου 20 βόμβες με σωλήνες με κύριο στόχο κυβερνητικά κτίρια, εγκαταστάσεις ηλεκτρικής ενέργειας, καταστήματα Safeway και εταιρείες που κατηγορούνται για ρατσισμό. Το 1977, ο Νεύτων επέστρεψε από την εξορία στην Κούβα. Λίγο αργότερα, η Elaine Brown παραιτήθηκε από την παράταξη και κατέφυγε στο Λος Άντζελες. Το Κόμμα διαλύθηκε, αφήνοντας μόνο λίγα μέλη (Turner, 1977).

Το MOVE αναπτύχθηκε στη Φιλαδέλφεια το 1972 ως το «Χριστιανικό Κίνημα για τη Ζωή», μια ομάδα κοινοτικής διαβίωσης που βασίζεται στις αρχές της Μαύρης Απελευθέρωσης. Όταν η αστυνομία εισέβαλε στο σπίτι που στεγαζόταν η ομάδα το 1978, ξέσπασε μια συμπλοκή. Κατά τη διάρκεια των πυροβολισμών, ένας αστυνομικός σκοτώθηκε, ενώ επτά ακόμα αστυνομικοί, πέντε πυροσβέστες, τρία μέλη του MOVE και τρεις περαστικοί τραυματίστηκαν (Turner, 1977).

Σε ένα άλλο περιστατικό του Μαύρου Απελευθερωτικού Στρατού, οι Assata Shakur, Zayd Shakur και Sundiata Acoli λέγεται ότι άνοιξαν πυρ εναντίον κρατικών

στρατιωτών στο Νιου Τζέρσεϊ. Ο Zayd Shakur και ο κρατικός στρατιώτης Werner Foerster σκοτώθηκαν και οι δύο κατά τη διάρκεια της ανταλλαγής πυρών. Μετά τη σύλληψή της, η Assata Shakur δικάστηκε σε έξι διαφορετικές ποινικές δίκες. Σύμφωνα με τον Shakur, ξυλοκοπήθηκε και βασανίστηκε κατά τη διάρκεια της φυλάκισής της σε διάφορες ομοσπονδιακές και κρατικές φυλακές. Οι κατηγορίες κυμαίνονταν από απαγωγή μέχρι επίθεση και ληστεία τράπεζας. Η Assata Shakur κρίθηκε ένοχη για τη δολοφονία τόσο της Foerster όσο και του συντρόφου της Zayd Shakur, αλλά δραπέτευσε από τη φυλακή το 1979 και τελικά διέφυγε στην Κούβα και έλαβε πολιτικό άσυλο. Ο Acolí καταδικάστηκε για τη δολοφονία του Foerster και καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη (Turner, 1977).

Το 1978 μια ομάδα μελών του Black Liberation Army και του Weather Underground σχημάτισαν την Κομμουνιστική Οργάνωση της 19ης Μαΐου ή M19CO. Περιλάμβανε επίσης μέλη των Black Panthers και της Δημοκρατίας της Νέας Αφρικής. Το 1979 τρία μέλη του M19CO μπήκαν στο σωφρονιστικό κέντρο Clinton για γυναίκες κοντά στο New Jersey. Πήραν ομήρους δύο φρουρούς και απελευθέρωσαν τον Shakur. Αρκετούς μήνες αργότερα ο M19CO κανόνισε τη διαφυγή του William Morales, ενός μέλους της πορτορικανής αυτονομιστικής ομάδας Fuerzas Armadas de Liberación Nacional Puertorriqueña από το νοσοκομείο Bellevue της Νέας Υόρκης, όπου αναρρώνει μετά από έκρηξη βόμβας που κατασκεύαζε στα χέρια του (Seeger, 2001).

Παρακμή τη δεκαετία του 1980

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 το κίνημα Black Power συνεχίστηκε παρά την πτώση της δημοτικότητάς του και των μελών του οργανισμού. Ο Μαύρος Απελευθερωτικός Στρατός ήταν ενεργός στις ΗΠΑ μέχρι τουλάχιστον το 1981 όταν μια ληστεία φορτηγού στο Brinks, που διεξήχθη με την υποστήριξη πρώην μελών του Weather Underground, Kathy Boudin και David Gilbert, άφησε νεκρό έναν φρουρό και δύο αστυνομικούς. Ο Boudin και ο Gilbert, μαζί με πολλά μέλη της BLA, συνελήφθησαν στη συνέχεια. Η M19CO συμμετείχε σε μια εκστρατεία βομβαρδισμού τη δεκαετία του 1980, στοχεύοντας μια σειρά από κυβερνητικά και εμπορικά κτίρια, συμπεριλαμβανομένης της Γερουσίας των ΗΠΑ. Στις 3 Νοεμβρίου 1984, δύο μέλη της M19CO, η Susan Rosenberg και ο Timothy Blunk, συνελήφθησαν σε μια μίνι αποθήκη που είχαν νοικιάσει στο Cherry

Hill του New Jersey. Η αστυνομία εντόπισε περισσότερα από 100 καπάκια ανατινάξεων, σχεδόν 200 ράβδους δυναμίτη, περισσότερα από 100 φυσίγγια και 24 σακούλες πυρομαχικών από την αποθήκη. Ο τελευταίος βομβαρδισμός της M19CO ήταν στις 23 Φεβρουαρίου 1985, στον Φιλανθρωπικό Σύλλογο Αστυνομικών στη Νέα Υόρκη (Shapiro, 2010).

Το MOVE είχε μεταφερθεί στη Δυτική Φιλαδέλφεια μετά την προηγούμενη ανταλλαγή πυροβολισμών. Στις 13 Μαΐου 1985, η αστυνομία, μαζί με τον διευθυντή της πόλης Leo Brooks, έφτασαν με εντάλματα σύλληψης και προσπάθησαν να καθαρίσουν το κτίριο και να συλλάβουν τα κατηγορούμενα μέλη του MOVE (Stevens, 1985). Αυτό οδήγησε σε ένοπλη αντιπαράθεση με την αστυνομία, η οποία έριξε δακρυγόνα στο κτίριο. Τα μέλη του MOVE πυροβόλησαν κατά των αστυνομικών, οι οποίοι απάντησαν με αυτόματα όπλα. Στη συνέχεια, η αστυνομία βομβάρδισε το σπίτι, σκοτώνοντας αρκετούς ενήλικες και παιδιά, και προκαλώντας μια μεγάλη πυρκαγιά που κατέστρεψε το καλύτερο μέρος ενός οικοπέδου (Trippett, 1985).

Το 1989, στα χρόνια της ύφεσης του κινήματος, δημιουργήθηκε το Νέο Κόμμα Μαύρων Πανθήρων (New Black Panther Party- NBPP). Την ίδια χρονιά, στις 22 Αυγούστου, ο Huey P. Newton πυροβολήθηκε θανάσιμα από το 24χρονο μέλος της οικογένειας Black Guerilla, Tyrone Robinson (Trippett, 1985).

3.2 Κινήματα γενιάς Y (Millennials: 1981-1996)

Η γενιά Y (Millennials) είναι η γενιά γεννημένη μεταξύ της δεκαετίας του '80 και του '90 και συνδέονται με πολλά σημαντικά κινήματα. Ειδικότερα, έχουν συμμετάσχει σε πρωτοβουλίες για το περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, και την αντίσταση στην καταναλωτική κουλτούρα και την εταιρική εξουσία. Η ανησυχία για το περιβάλλον, η επιθυμία για κοινωνική ανισότητα και η αντίσταση στην καπιταλιστική κουλτούρα ενέπνευσαν τους Millennials να ασκήσουν ακτιβισμό. Τα κινήματα αυτά έχουν επηρεάσει βαθιά την κοινωνική συνείδηση και έχουν συνεχίσει να δρουν ενεργά στη σύγχρονη κοινωνία. Κάποια έχουν επιτύχει σημαντικές μεταρρυθμίσεις, ενώ άλλα έχουν υποστεί περιορισμούς ή αποδυναμωθεί με την πάροδο του χρόνου.

3.2.1 Κίνημα για το κλίμα

Το κίνημα για το κλίμα είναι ένα παγκόσμιο κοινωνικό κίνημα που επικεντρώνεται στην πίεση των κυβερνήσεων και της βιομηχανίας να αναλάβουν δράση (ονομάζεται επίσης «κλιματική δράση») για την αντιμετώπιση των αιτιών και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (Maher, 2021). Οι περιβαλλοντικοί μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί έχουν εμπλακεί σε σημαντικό ακτιβισμό για το κλίμα από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και τις αρχές της δεκαετίας του 1990, καθώς προσπάθησαν να επηρεάσουν τη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) (Hadden, 2015). Ο ακτιβισμός για το κλίμα έχει γίνει όλο και πιο σημαντικός με την πάροδο του χρόνου, αποκτώντας σημαντική δυναμική κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής της Κοπεγχάγης το 2009 και ιδιαίτερα μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Παρισιού το 2016 (Maher, 2021).

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις κάνουν διάφορες ενέργειες, όπως την Πορεία για το Κλίμα των Λαών, τη χρήση των κοινωνικών δικτύων και της τεχνολογίας για την ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση του κοινού. Ένα σημαντικό γεγονός ήταν η παγκόσμια απεργία για το κλίμα τον Σεπτέμβριο του 2019 που διοργανώθηκε από τις Fridays For Future και Earth Strike (Zoe, 2019). Στόχος ήταν να επηρεαστεί η σύνοδος κορυφής για τη δράση για το κλίμα που διοργανώθηκε από τον ΟΗΕ στις 23 Σεπτεμβρίου (Korte, 2019). Σύμφωνα με τους διοργανωτές, τέσσερα εκατομμύρια άνθρωποι συμμετείχαν στην απεργία στις 20 Σεπτεμβρίου (Conley, 2019). Ο ακτιβισμός και η συμμετοχή της νεολαίας έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του κινήματος μετά την ανάπτυξη των απεργιών Fridays For Future που ξεκίνησαν από την Greta Thunberg (Σουηδή περιβαλλοντική ακτιβίστρια που κέρδισε διεθνή αναγνώριση για τις προσπάθειές της να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή) το 2019. Το 2019, η Extinction Rebellion οργάνωσε μεγάλες διαδηλώσεις απαιτώντας να «μηδενιστούν οι εκπομπές άνθρακα έως το 2025 και δημιουργία συνέλευσης πολιτών για την επίβλεψη της προόδου», συμπεριλαμβανομένου του αποκλεισμού δρόμων (Conley, 2019).

Επίσης, οι οργανώσεις αυτές, επικεντρώθηκαν στην προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Μέσω της υποστήριξης βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων και της ενθάρρυνσης της επένδυσης σε ανανεώσιμες πηγές

ενέργειας, το κίνημα επιδίωξε να μειώσει την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον. Η πίεση προς τις κυβερνήσεις και τις μεγάλες εταιρείες για την εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών που προστατεύουν το κλίμα αποτέλεσε βασικό πυλώνα του κινήματος. Μέσω εκστρατειών, δημόσιων διαβουλεύσεων και άμεσης δράσης, η Γενιά Υ έφερε το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας, επιτυγχάνοντας σημαντικές δεσμεύσεις και αλλαγές πολιτικής.

Ο ακτιβισμός που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1980, όταν μεγάλες περιβαλλοντικές οργανώσεις συμμετείχαν στις συζητήσεις για το κλίμα, κυρίως στο πλαίσιο της UNFCCC (Hadden, 2015). Ενώ οι περιβαλλοντικές οργανώσεις είχαν προηγουμένως ασχοληθεί κυρίως σε εγχώριο επίπεδο, άρχισαν να συμμετέχουν όλο και περισσότερο σε διεθνείς εκστρατείες (Hadden, 2015). Ο μεγαλύτερος διακρατικός συνασπισμός για την κλιματική αλλαγή, το Climate Action Network, ιδρύθηκε το 1992 (Hadden, 2015). Στα σημαντικότερα μέλη του περιλαμβάνονται η Greenpeace, η WWF, η Oxfam και οι Φίλοι της Γης (Friends of earth international). Δύο μεγάλοι συνασπισμοί, οι Κλιματική Δικαιοσύνη τώρα! (Climate Justice Now!) και Climate Justice Action, ιδρύθηκαν πριν από τη Σύνοδο Κορυφής της Κοπεγχάγης το 2009 (Skalik et al., 2018).

Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή του 2009 στην Κοπεγχάγη ήταν η πρώτη σύνοδος κορυφής της UNFCCC στην οποία το κίνημα για το κλίμα άρχισε να δείχνει τη δύναμη κινητοποίησής του σε μεγάλη κλίμακα. Σύμφωνα με την Jennifer Hadden (2015) ο αριθμός των νέων ΜΚΟ που έχουν εγγραφεί στην UNFCCC αυξήθηκε το 2009 ενόψει της συνόδου κορυφής της Κοπεγχάγης. Μεταξύ 40.000 και 100.000 άνθρωποι συμμετείχαν σε μια πορεία στην Κοπεγχάγη στις 12 Δεκεμβρίου, καλώντας για μια παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα. Ο ακτιβισμός ξεπέρασε την Κοπεγχάγη, με περισσότερες από 5.400 συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν σε όλο τον κόσμο ταυτόχρονα (Hadden, 2015). Οι ακτιβιστές για το κλίμα μερικές φορές απεικονίζονται ως ακραίοι ριζοσπάστες, αλλά οι πραγματικά ακραίοι ριζοσπάστες είναι οι εκπρόσωποι των χωρών που αυξάνουν την παραγωγή ορυκτών καυσίμων (Hadden, 2015).

Αυτές είναι κάποιες από τις προσεγγίσεις που έχουν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν από υποστηρικτές του κλίματος και εκστρατείες υπεράσπισης με παροχή πληροφοριών, με πλαισίωση της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής και με αμφισβήτηση των όρων των πολιτικών συζητήσεων (Hadden, 2015). Και οι τρεις αυτές προσεγγίσεις έχουν εφαρμοστεί σε εκστρατείες για το κλίμα που απευθύνονται στο ευρύ κοινό (Skalik et al, 2018). Οι πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση κλιματικών πεποιθήσεων, στάσεων και συμπεριφοράς, ενώ τα αποτελέσματα άλλων προσεγγίσεων (π.χ. παροχή πληροφοριών σχετικά με λύσεις, διαμόρφωση συναίνεσης, χρήση μηχανιστικών πληροφοριών) είναι ακόμη ως επί το πλείστον άγνωστα (Skalik et al., 2018).

Σύμφωνα με τους Skalik et al. (2018), η τρίτη προσέγγιση αφορά στη δημιουργία χώρου για συζητήσεις που υπερβαίνουν τα ζητήματα οικονομικών συμφερόντων που συχνά κυριαρχούν στις πολιτικές συζητήσεις για να τονίσουν τις οικολογικές αξίες και η δημοκρατία ως θεμελιώδης βάση για τις πολιτικές αποφάσεις. Αυτό είναι κρίσιμο για την επίτευξη μιας πιο σημαντικής διαρθρωτικής αλλαγής. Μερικοί πολιτικοί, όπως ο Arnold Schwarzenegger με το σύνθημα «τερματίστε τη ρύπανση» (end the pollution), λένε ότι οι ακτιβιστές πρέπει να καλλιεργήσουν αισιόδοξο κλίμα εστιάζοντας στα πλεονεκτήματα που φέρει η δράση για το κλίμα.

3.2.2 Κίνημα για τα δικαιώματα του αυτισμού

Το κίνημα για τα δικαιώματα του αυτισμού, γνωστό και ως κίνημα αποδοχής του αυτισμού (autistic acceptance movement), είναι ένα κοινωνικό κίνημα που συνδέεται με τα δικαιώματα αναπηρίας και υπογραμμίζει τη σημασία της νευροποικιλομορφίας. Βλέποντας τον αυτισμό ως αναπηρία με παραλλαγές στον ανθρώπινο εγκέφαλο παρά ως ασθένεια που πρέπει να θεραπευτεί (Muzikar, 2015). Το κίνημα υποστηρίζει πολλούς στόχους, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης αποδοχής των αυτιστικών χαρακτηριστικών και συμπεριφορών και της πίεσης για μεταρρυθμίσεις υπηρεσιών (Solomon, 2018; Cook et al, 2021; Ne'eman, 2021; Schuck et al, 2021), τη δημιουργία κοινωνικών δικτύων και εκδηλώσεων που επιτρέπουν στα αυτιστικά άτομα να

κοινωνικοποιούνται με τους δικούς τους όρους και αναγνώριση της αυτιστικής κοινότητας ως μειονοτικής ομάδας (Jaarsma & Welin, 2012).

Μια από τις κύριες στρατηγικές του κινήματος είναι η αξιοποίηση των κοινωνικών μέσων για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού. Μέσω πλατφορμών όπως το Facebook, το Twitter, το Instagram και το YouTube, οι υποστηρικτές του κινήματος μοιράζονται πληροφορίες, προσωπικές ιστορίες και εκπαιδευτικό υλικό για τον αυτισμό. Η χρήση hashtags όπως #ActuallyAutistic και #AutismAcceptance έχει βοηθήσει στη διάδοση των μηνυμάτων και στην ενίσχυση της ορατότητας των αυτιστικών ατόμων.

Επιπλέον, η διοργάνωση εκδηλώσεων όπως πορείες, σεμινάρια και ημερίδες έχει αποτελέσει βασικό εργαλείο για την ευαισθητοποίηση και την κινητοποίηση του κοινού. Εκδηλώσεις όπως η "Παγκόσμια Ημέρα Ευαισθητοποίησης για τον Αυτισμό" προσελκύουν την προσοχή των μέσων ενημέρωσης και προάγουν τη συζήτηση γύρω από τα δικαιώματα και τις ανάγκες των αυτιστικών ατόμων.

Οι υποστηρικτές των δικαιωμάτων του αυτισμού πρεσβεύουν ότι το φάσμα του αυτισμού πρέπει να γίνει αποδεκτό ως μια ιδιότητα που προσφέρει το γονιδίωμα και ότι το κοινωνικό μοντέλο του αυτισμού πρέπει να προσαρμοστεί ώστε να αντιμετωπίζει τον αυτισμό ως μια φυσική παραλλαγή της ανθρώπινης νευροποικιλομορφίας, όπως συμβαίνει με άλλα κοινωνικά μοντέλα αναπηρίας (Ratner, 2016). Αυτή η προοπτική διαφέρει από δύο άλλες απόψεις: ότι ο αυτισμός είναι ένα αποτέλεσμα γενετικής βλάβης και πρέπει να αντιμετωπιστεί στοχεύοντας το(τα) γονίδιο(α) του αυτισμού ή προκαλείται από περιβαλλοντικούς παράγοντες -συμπεριλαμβανομένων περιθωριακών θεωριών συνομωσίας όπως η εδραιωμένη στερεοτυπική αντίληψη ότι ο αυτισμός προκαλείται από εμβόλια (Jaarsma & Welin, 2012).

Υπάρχει μεγάλη ποικιλία τόσο υποστηρικτικών όσο και επικριτικών απόψεων σχετικά με το κίνημα μεταξύ των ατόμων που είναι αυτιστικά ή σχετίζονται με άτομα με αυτισμό. Μια κοινή κριτική που ασκείται κατά των αυτιστικών ακτιβιστών είναι ότι η πλειοψηφία τους δεν έχουν ανάλογη διανοητική αναπηρία και οι επικριτές υποστήριξαν ότι οι απόψεις τους δεν αντιπροσωπεύουν τις απόψεις των αυτιστικών ατόμων με διανοητική αναπηρία και των γονιών τους (Jaarsma & Welin, 2012).

Δεκαετίες 1980-1990: Οργανισμοί, ενημερωτικά δελτία και συνέδρια με αυτισμό

Ο Jim Sinclair θεωρείται το πρώτο άτομο που κοινοποίησε την προοπτική κατά της θεραπείας ή των δικαιωμάτων του αυτισμού στα τέλη της δεκαετίας του 1980 (Cook et al., 2021). Το 1992, ο Sinclair συν ίδρυσε το Autism Network International, έναν οργανισμό που δημοσιεύει ενημερωτικά δελτία «γραμμένα από και για αυτιστικά άτομα». Άλλα άτομα που συμμετείχαν στη δημιουργία του ANI ήταν η Donna Williams και η Kathy Grant, δύο αυτιστικοί άνθρωποι που γνώριζαν τον Sinclair μέσα από λίστες φίλων και συνέδρια για τον αυτισμό. Το ενημερωτικό δελτίο της ANI, Our Voice, κυκλοφόρησε το πρώτο του τεύχος διαδικτυακά τον Νοέμβριο του 1992, σε ένα κοινό κυρίως επαγγελματιών και γονέων μικρών αυτιστικών παιδιών που δεν ήταν αυτιστικοί (γνωστοί ως νευροτυπικοί). Ο αριθμός των αυτιστικών στον οργανισμό αυξήθηκε σιγά σιγά με τα χρόνια και το ANI έγινε τελικά ένα δίκτυο επικοινωνίας για ομοϊδέατες αυτιστικούς (Sinclair, 2005). Ο Sinclair έγραψε το δοκίμιο, "Don't Mourn for Us", που δημοσιεύτηκε το 1993 στο ενημερωτικό δελτίο ANI (Τόμος 1, Νούμερο 3), με μια οπτική κατά της θεραπείας για τον αυτισμό (Sinclair, 1993). Το δοκίμιο έχει θεωρηθεί από ορισμένους ως λίθος για το νεοσύστατο κίνημα για τα δικαιώματα του αυτισμού και έχει αναφερθεί στους New York Times (Harmon, 2004) και στο New York Magazine (Solomon, 2008).

Το 1996, η ANI ίδρυσε ένα ετήσιο συνέδριο γνωστό ως "Autreat". Το Autreat ήταν ένα ησυχαστήριο και συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες ειδικά για άτομα με αυτισμό (Sinclair, 2005) και γινόταν κάθε χρόνο από το 1996 έως το 2013, εκτός από το 2001. Το θέμα του πρώτου συνεδρίου το 1996 ήταν "Γιορτάζοντας τον Αυτιστικό Πολιτισμό" και είχε σχεδόν 60 συμμετέχοντες. Φιλοξενήθηκε στο Camp Bristol Hills στην Canadaigua της Νέας Υόρκης (Silberman, 2015). Η επιτυχία του Autreat ενέπνευσε αργότερα παρόμοια συνέδρια για τον αυτισμό, όπως το συνέδριο του Association for Autistic Community, Autspace, στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Autscape στο Ηνωμένο Βασίλειο και το Projekt Empowerment στη Σουηδία (Rosqvist, 2013).

Επίσης το 1996, ο Martijn Dekker, ένας αυτιστικός προγραμματιστής ηλεκτρονικών υπολογιστών από την Ολλανδία, κυκλοφόρησε μια λίστα e-mail που ονομάζεται "Independent Living on the Autism Spectrum" ή "InLv". Η λίστα καλωσόρισε επίσης άτομα με συγγενείς διαταραχές, όπως ΔΕΠΥ, δυσλεξία και δυσαριθμησία. Ο

Αμερικανός συγγραφέας Χάρβεϊ Μπλουμ ήταν μέλος της λίστας και την περιέγραψε ότι αγκαλιάζει αυτό που αποκάλεσε «νευρολογικό πλουραλισμό» (neurological pluralism) σε ένα άρθρο του 1997 στους *The New York Times* (Blume, 1997). Ο Blume συζήτησε την έννοια της νευρολογικής ποικιλομορφίας με την Αυστραλή κοινωνιολόγο Judy Singer. Ο όρος *νευροδιαφορετικότητα* ("neurodiversity") αναφέρθηκε πρώτη φορά στη διατριβή του Singer το 1998 Honors (Singer, 1998, 2017) και στο άρθρο του Blume το 1998 στο *The Atlantic* (Blume, 1998).

Δεκαετίες 2000–2010: Η άνοδος της αυτοπροστασίας και της αυτιστικής υπερηφάνειας

Το *Aspies For Freedom* (AFF) ιδρύθηκε το 2004 και καθιέρωσε την 18η Ιουνίου ως Ημέρα Αυτιστικής Υπερηφάνειας (Autistic Pride Day), ξεκινώντας το 2005. Συμμετείχε επίσης σημαντικά στις διαμαρτυρίες κατά της Εθνικής Συμμαχίας για την Έρευνα Αυτισμού, του *Cure Autism Now* και του *Judge Rotenberg Center*.

Το 2004, η Michelle Dawson αμφισβήτησε την εφαρμογή της ανάλυσης συμπεριφοράς (ABA) για ηθικούς λόγους, με κατάθεση στην υπόθεση *Auton* εναντίον *British Columbia* για έλλειψη κρατικής χρηματοδότησης της ABA. Την ίδια χρονιά, το *New York Times* αναφέρθηκε στην προοπτική των δικαιωμάτων του αυτισμού με το άρθρο "Τι θα λέγατε να μην μας θεραπεύετε; Μερικοί αυτιστικοί παρακαλούν" της Amy Harmon (Harmon, 2004).

Το 2006, ιδρύθηκε το *Autism Acceptance Project* από την Estée Klar, μητέρα ενός αυτιστικού παιδιού, συνεργαζόμενο με το *Autistic Self Advocacy Network* (ASAN) και άλλες ομάδες ακτιβιστών στη Βόρεια Αμερική. Αναγνωρίζεται ως ένας από τους πρώτους οργανισμούς που προωθούν την αποδοχή του αυτισμού. Το *TAAP* διοργάνωσε εκδηλώσεις με βάση τις τέχνες από το 2005 έως το 2008, προβάλλοντας ένα ενεργό κίνημα για τα δικαιώματα του αυτισμού.

Το 2008, η *ASAN* αντιτάχθηκε σε δύο διαφημιστικές καμπάνιες ως εξευτελιστικές για τους αυτιστικούς, επιτυγχάνοντας την ανάκλησή τους. Η άνοδος του Διαδικτύου επέτρεψε στα αυτιστικά άτομα να συνδεθούν και να οργανωθούν, παρέχοντας απεριόριστο χώρο για επικοινωνία και οργάνωση του κινήματος (Sinclair, 2005).

2020 και μετά

Η αρχή της δεκαετίας σηματοδεύτηκε γρήγορα από την πανδημία COVID-19, προκαλώντας πτώση στον αριθμό των φυσικών εκδηλώσεων το καλοκαίρι του 2020, συμπεριλαμβανομένων των εκδηλώσεων υπερηφάνειας για τον αυτισμό. Μεγάλο μέρος της ευαισθητοποίησης και της εκστρατείας για τον αυτισμό καθοδηγήθηκε από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μεταξύ των οποίων και η αξιοσημείωτη ανάπτυξη του TikTok και η εμφάνιση υποστηρικτών του αυτισμού όπως η Chloe Hayden και η Paige Layle (Emanuel, 2022).

Ταυτόχρονα, η υπεράσπιση του αυτισμού σημείωσε πρόοδο στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης με την αυτιστική προοπτική να εισχωρεί σε σημαντικές επιχειρηματικές εκδόσεις όπως το Harvard Business Review (Praslova, 2021, 2022) και η Fast Company (Praslova, 2021). Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ένταξη στον εργασιακό χώρο παρουσιάστηκε με το βιβλίο the Canary Code, με ιδιαίτερη έμφαση στα αυτιστικά χαρακτηριστικά καθώς και σε άλλες περιθωριοποιημένες κοινότητες (Praslova, 2022).

3.3 Κινήματα γενιάς Z (1997-2012)

Η γενιά Z αποτελείται από άτομα που γεννήθηκαν προς το τέλος της δεκαετίας του '90 έως την δεκαετία του 2010. Αυτή η γενιά έχει εμφανιστεί σε μια περίοδο εκρήξεων τεχνολογικών και κοινωνικών αλλαγών, οι οποίες έχουν σημαντική επίδραση στις αξίες και τις πεποιθήσεις τους. Συνδέονται στενά με κινήματα που προωθούν την προστασία του περιβάλλοντος, την ανθρώπινη ισότητα, την καταπολέμηση του ρατσισμού και την κοινωνική δικαιοσύνη, ενώ αντιστέκονται στην καταναλωτική κουλτούρα και την πολιτική εξουσία. Αυτές οι κινητοποιήσεις απορρέουν από την ανησυχία για την κλιματική αλλαγή, την επιδίωξη της δικαιοσύνης και της ισότητας.

3.3.1 Αντικαταναλωτισμός

Ο αντικαταναλωτισμός (anti-consumerism) είναι μια κοινωνικοπολιτική ιδεολογία που αντιτίθεται στον καταναλωτισμό, τη συνεχή αγορά και κατανάλωση υλικών αγαθών. Ο αντικαταναλωτισμός αφορά τις ιδιωτικές ενέργειες των εταιρειών για την επιδίωξη οικονομικών στόχων σε βάρος της δημόσιας ευημερίας, ιδιαίτερα σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, κοινωνικής διαστρωμάτωσης και ηθικής στη διακυβέρνηση μιας κοινωνίας. Στην πολιτική, ο αντικαταναλωτισμός επικαλύπτεται με τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό, την κατά της παγκοσμιοποίησης και τον ακτιβισμό για τα δικαιώματα των ζώων (Iyer and Muncy, 2009). Μέσα από τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης όπως το Instagram, το TikTok και το YouTube, νέοι μοιράζονται πληροφορίες, ντοκιμαντέρ και προσωπικές ιστορίες που αποκαλύπτουν τις αρνητικές επιπτώσεις της υπερκατανάλωσης στο περιβάλλον και την κοινωνία. Αυτή η συνεχής ροή πληροφορίας δημιουργεί μια κουλτούρα που απορρίπτει την άσκοπη κατανάλωση και ενθαρρύνει τη βιώσιμη ζωή.

Ο αντικαταναλωτισμός προέκυψε ως απάντηση στα προβλήματα που προκαλούνται από τη μακροχρόνια κακομεταχείριση των ανθρώπων και των ζώων που καταναλώνονται και από την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης των καταναλωτών στα σχολικά προγράμματα (Kozinets et al., 2010). Σκοπός τους είναι η ενημέρωση, η βιώσιμη κατανάλωση, η κοινοτική δράση, η χρήση της τεχνολογίας και η εκπαίδευση, προκειμένου να προωθήσουν έναν πιο συνειδητό και υπεύθυνο τρόπο ζωής. Παραδείγματα αντικαταναλωτισμού είναι το βιβλίο No Logo (2000) της Naomi Klein και ντοκιμαντέρ όπως το The Corporation (2003), των Mark Achbar και Jennifer Abbott και Surplus: Terrorized into Being Consumers (2003), του Erik Gandini. Καθένα από αυτά τα έργα έκανε τον αντί-εταιρικό ακτιβισμό (anti-corporate activism) δημοφιλή, αναδεικνύοντάς τον ως μια ιδεολογικά προσιτή μορφή πολιτικής και δράσης. Οι προγνωστικοί παράγοντες αντικαταναλωτικών στάσεων και συμπεριφορών περιλαμβάνουν ατομικά και συλλογικά κίνητρα που προκύπτουν από αρνητικές εντυπώσεις για ένα συγκεκριμένο προϊόν ή επωνυμία ή μπορεί να σχετίζονται με μια συμβολική ασυμφωνία μεταξύ της αίσθησης ταυτότητας και της εικόνας μιας εταιρείας του προϊόντος (Lee & Ahn, 2016)

Η κριτική του οικονομικού υλισμού ως μια απανθρωπιστική συμπεριφορά που είναι καταστροφική για τη Γη, ως ανθρώπινο βιότοπο, προέρχεται από τη θρησκεία και

τον κοινωνικό ακτιβισμό (Aquinas, 1981). Η θρησκεία υποστηρίζει ότι ο καταναλωτισμός παρεμβαίνει στη σύνδεση μεταξύ του ατόμου και του Θεού, και έτσι είναι ένας εγγενώς ανήθικος τρόπος ζωής (Aquinas, 1981). Έτσι, ο Γερμανός ιστορικός Oswald Spengler (1880–1936) είπε ότι, *«Η ζωή στην Αμερική είναι αποκλειστικά οικονομική σε δομή και στερείται βάθους»*, *όπως όλα τα θανάσιμα αμαρτήματα, έτσι και ο άνθρωπος καταδικάζεται τα αιώνια για χάρη των πρόσκαιρων πραγμάτων»* (Aquinas, 1981). Σε αυτό το πνεύμα, ο Φραγκίσκος της Ασίζης, ο Άμμον Χενάσι και ο Μαχάτμα Γκάντι είπαν ότι η πνευματική έμπνευση τους οδήγησε στην απλή ζωή (Aquinas, 1981).

Από την κοσμική σκοπιά, ο κοινωνικός ακτιβισμός δείχνει ότι από τον καταναλωτιστικό υλισμό πηγάζει το έγκλημα (που προέρχεται από τη φτώχεια της οικονομικής ανισότητας), η βιομηχανική ρύπανση και η συνακόλουθη υποβάθμιση του περιβάλλοντος και ο πόλεμος ως επιχείρηση (Stearns, 2001).

Σχετικά με την κοινωνική δυσαρέσκεια που γεννήθηκε από την αδιαθεσία και τον ηδονισμό, ο Πάπας Βενέδικτος XVI είπε το 2008 ότι η φιλοσοφία του υλισμού δεν προσφέρει κανένα σκοπό για την ανθρώπινη ύπαρξη και το 2011 επιτέθηκε συγκεκριμένα στην εμπορευματοποίηση των Χριστουγέννων (Stearns, 2001). Ομοίως, ο συγγραφέας Georges Duhamel είπε ότι *«ο αμερικανικός υλισμός είναι ένας φάρος μετριότητας που απείλησε να επισκιάσει τον γαλλικό πολιτισμό»* (Stearns, 2001).

3.3.2 Κίνημα MeToo

Το #MeToo είναι ένα κοινωνικό κίνημα ευαισθητοποίησης κατά της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής παρενόχλησης και της κουλτούρας βιασμού, στην οποία οι άνθρωποι δημοσιοποιούν τις εμπειρίες σεξουαλικής κακοποίησης ή σεξουαλικής παρενόχλησης (Strause, 2018). Η φράση *«Κι εγώ»* χρησιμοποιήθηκε αρχικά σε αυτό το πλαίσιο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης το 2006, συγκεκριμένα στο Myspace, από την επιζήσασα σεξουαλικής επίθεσης και ακτιβίστρια Tarana Burke (Ohlheiser, 2017). Το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ δημοσίευσε μια μελέτη για τον Μπερκ, με τίτλο *«Leading with Empathy: Tarana Burke and the Making of the Me Too Movement»* (2020). Το

hashtag #MeToo χρησιμοποιήθηκε από το 2017 ως ένας τρόπος να επιστήσει την προσοχή στο μέγεθος του προβλήματος (Ohlheiser, 2017).

Ο σκοπός του "Me Too", όπως εκφράστηκε αρχικά από την Tarana Burke καθώς και από εκείνους που αργότερα υιοθέτησαν την τακτική, είναι να ενδυναμώσει τα άτομα που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά (ιδιαίτερα νεαρές και ευάλωτες έγχρωμες γυναίκες) μέσω της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και της δύναμης σε αριθμούς, με εμφανή τρόπο καταδεικνύοντας πόσοι έχουν υποστεί σεξουαλική επίθεση και παρενόχληση, ειδικά στον χώρο εργασίας (D'Zurilla, 2017). Παράλληλα, η νομική δράση αποτελεί βασική στρατηγική της Γενιάς Z. Μέσω της πίεσης προς τις κυβερνήσεις και τους νομοθέτες, νέοι απαιτούν την θέσπιση αυστηρότερων νόμων κατά της παρενόχλησης και της κακοποίησης. Συμμετέχουν σε διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις υπογραφών και άλλες μορφές ακτιβισμού για να απαιτήσουν δικαιοσύνη και προστασία για τα θύματα.

Μετά την αποκάλυψη πολλών καταγγελιών για σεξουαλική κακοποίηση εναντίον του παραγωγού ταινιών Χάρβεϊ Γουάινστιν τον Οκτώβριο του 2017 (Chuck, 2017), άρχισε να διαδίδεται ταχύτατα το hashtag στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Carlsen, 2018). Στις 16 Οκτωβρίου 2017, η Αμερικανίδα ηθοποιός Alyssa Milano δημοσίευσε στο Twitter: *«Εάν όλες οι γυναίκες που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση ή κακοποίηση έγραφαν το «Me too» ως στάτους, θα μπορούσαμε να δώσουμε στους ανθρώπους μια αίσθηση του μεγέθους του προβλήματος»*, λέγοντας ότι πήρε την ιδέα από μια φίλη της (Milano, 2017). Σύντομα ακολούθησαν διάφορες αναρτήσεις και απαντήσεις από τις Αμερικανίδες διασημότητες Gwyneth Paltrow, Ashley Judd, Jennifer Lawrence και Uma Thurman, μεταξύ άλλων (Carlsen, 2018).

Η ευρεία κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης και η συζήτηση για τη σεξουαλική παρενόχληση, ιδιαίτερα στο Χόλυγουντ, οδήγησε σε απολύσεις, καθώς και σε κριτική και αντιδράσεις (Jeffries, 2018; Livsey, 2018; Williams, 2017). Η αλληλεγγύη και η υποστήριξη μεταξύ των μελών της κοινότητας είναι καθοριστικής σημασίας. Η Γενιά Z προωθεί την ανοιχτή συζήτηση και την υποστήριξη των θυμάτων, ενισχύοντας την αίσθηση του «δεν είσαι μόνος». Σκοπός τους είναι να δημιουργήσουν ομάδες υποστήριξης και δικτύωσης, όπου τα άτομα μπορούν να μοιραστούν τις εμπειρίες τους και να βρουν βοήθεια και κατανόηση.

Αφού εκατομμύρια άνθρωποι άρχισαν να χρησιμοποιούν τη φράση και το hashtag με αυτόν τον τρόπο στα αγγλικά, η έκφραση άρχισε να εξαπλώνεται σε δεκάδες άλλες γλώσσες (Snyder & Lopez, 2017). Το πεδίο εφαρμογής έχει γίνει κάπως ευρύτερο με αυτήν την επέκταση, ωστόσο, και ο Burke το έχει αναφέρει πιο πρόσφατα ως ένα διεθνές κίνημα για τη δικαιοσύνη για τα περιθωριοποιημένα άτομα (Snyder & Lopez, 2017). Αφού το hashtag #MeToo έγινε viral στα τέλη του 2017, το Facebook ανέφερε ότι σχεδόν οι μισοί Αμερικανοί χρήστες του ήταν φίλοι με κάποιον που είπε ότι είχε δεχτεί σεξουαλική επίθεση ή παρενόχληση (Ashwini, 2018).

Ο αρχικός σκοπός του "Me Too" όπως χρησιμοποιήθηκε από την Tarana Burke το 2006 ήταν να ενδυναμώσει τις γυναίκες μέσω της ενσυναίσθησης, ειδικά των νέων και ευάλωτων γυναικών. Τον Οκτώβριο του 2017, η Alyssa Milano ενθάρρυνε τη χρήση της φράσης ως hashtag για να αποκαλύψει την έκταση των προβλημάτων με τη σεξουαλική παρενόχληση και την επίθεση, δείχνοντας πόσοι άνθρωποι έχουν βιώσει οι ίδιοι αυτά τα γεγονότα. Ως εκ τούτου, ενθαρρύνει τις γυναίκες να μιλήσουν για τις κακοποιήσεις τους, γνωρίζοντας ότι δεν είναι μόνες (Ohlheiser, 2017).

Αφού εκατομμύρια άνθρωποι άρχισαν να χρησιμοποιούν τη φράση και εξαπλώθηκε σε δεκάδες άλλες γλώσσες, ο σκοπός άλλαξε και επεκτάθηκε, και ως αποτέλεσμα, έχει φτάσει να σημαίνει διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους. Η Ταράνα Μπερκ αποδέχεται τον τίτλο της «αρχηγού» του κινήματος, αλλά έχει δηλώσει ότι θεωρεί τον εαυτό της περισσότερο «εργάτη» (Radu, 2017). Ο Burke έχει δηλώσει ότι αυτό το κίνημα έχει μεγαλώσει και περιλαμβάνει άνδρες και γυναίκες όλων των χρωμάτων και ηλικιών, καθώς συνεχίζει να υποστηρίζει τους περιθωριοποιημένους ανθρώπους σε περιθωριοποιημένες κοινότητες. Υπήρξαν επίσης κινήσεις από άνδρες με στόχο την αλλαγή της κουλτούρας μέσω προσωπικού προβληματισμού και μελλοντικής δράσης, συμπεριλαμβανομένων των #IDidThat, #IHave και #IWill (Radu, 2017).

Συμπεράσματα

Το πρώτο ερώτημα που διέπει αυτή την ανασκόπηση είναι το τι αναγκάζει τα άτομα να ξεσηκωθούν συλλογικά για την επιδίωξη της δικαιοσύνης, της ισότητας και ενός καλύτερου κόσμου. Ως προς αυτό συμπεραίνουμε πως διάφοροι παράγοντες παρακινούν τα άτομα να ενώσουν τις δυνάμεις τους στα κοινωνικά κινήματα, αναζητώντας συστημική αλλαγή:

Αντιληπτή αδικία: Η αντίληψη της κοινωνικής, οικονομικής ή περιβαλλοντικής αδικίας μπορεί να κινητοποιήσει τα άτομα. Όταν οι άνθρωποι πιστεύουν ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά τους ή ότι υπάρχει σημαντική ασυμφωνία μεταξύ των τρεχουσών συνθηκών και των κοινωνικών ιδανικών τους, είναι πιο πιθανό να αναλάβουν δράση (Jasper, 2011).

Συλλογική Ταυτότητα: Η διαμόρφωση μιας συλλογικής ταυτότητας μεταξύ ατόμων με κοινές εμπειρίες, παράπονα ή στόχους μπορεί να καλλιεργήσει ένα αίσθημα αλληλεγγύης. Αυτή η κοινή ταυτότητα βοηθά στην ένωση διαφορετικών ομάδων ανθρώπων κάτω από έναν κοινό σκοπό, καθιστώντας τη συλλογική δράση πιο ελκυστική (Polletta & Jasper, 2001).

Ενδυνάμωση και Οργανισμός: Η συμμετοχή σε κοινωνικά κινήματα μπορεί να προσφέρει στα άτομα μια αίσθηση ενδυνάμωσης και δράσης. Η ενασχόληση με τον ακτιβισμό επιτρέπει στους ανθρώπους να αισθάνονται ότι είναι μέρος της λύσης, συμβάλλοντας σε θετικές αλλαγές στις κοινότητές τους ή ακόμα και παγκοσμίως (Ganz, 2009).

Επιρροή των κοινωνικών δικτύων: Ο ρόλος των κοινωνικών δικτύων, τόσο εκτός σύνδεσης όσο και διαδικτυακά, δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Τα άτομα είναι πιο πιθανό να εμπλακούν στον ακτιβισμό εάν επηρεάζονται από τους συνομηλίκους τους, τα μέλη της οικογένειάς τους ή τις κοινότητες που μοιράζονται παρόμοιες ανησυχίες ή είναι ήδη ενεργοί σε ένα κίνημα (Passy & Giugni, 2001).

Ηθικές πεποιθήσεις: Οι βαθιές ηθικές πεποιθήσεις μπορούν να οδηγήσουν τα άτομα να συμμετάσχουν σε κοινωνικά κινήματα. Η επιθυμία να ευθυγραμμίσει κανείς τις πράξεις του με τις αξίες του μπορεί να αναγκάσει τους ανθρώπους να εργαστούν για τη δικαιοσύνη, την ισότητα και έναν καλύτερο κόσμο (Snow & Soule, 2010). Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε το πώς προσαρμόζονται οι στρατηγικές και τα εργαλεία του ακτιβισμού στο

διαρκώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό και κοινωνικό τοπίο. Οι στρατηγικές και τα εργαλεία ακτιβισμού εξελίσσονται συνεχώς, ειδικά με τις εξελίξεις στην τεχνολογία και τις αλλαγές στο κοινωνικό τοπίο:

Ψηφιακά και μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Η άνοδος των ψηφιακών πλατφορμών και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι ακτιβιστές οργανώνουν, κινητοποιούν και διαδίδουν το μήνυμά τους. Αυτά τα εργαλεία επιτρέπουν την ταχεία διάδοση πληροφοριών, τον συντονισμό διαμαρτυριών ή εκστρατειών μεγάλης κλίμακας και τη δέσμευση με ένα παγκόσμιο κοινό. Οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης επέτρεψαν επίσης αποκεντρωμένα κινήματα, όπου ο ακτιβισμός μπορεί να είναι αυθόρμητος και χωρίς ηγέτες, αλλά ακόμα αποτελεσματικός (Weinberg, 2013).

Δεδομένα και Analytics: Οι ακτιβιστές χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο την ανάλυση δεδομένων για να ενημερώσουν τις στρατηγικές τους, να στοχεύσουν τα μηνύματά τους πιο αποτελεσματικά και να μετρήσουν τον αντίκτυπο των ενεργειών τους. Τα μεγάλα δεδομένα μπορούν να αποκαλύψουν μοτίβα αδικίας ή περιβαλλοντικής υποβάθμισης, υποστηρίζοντας την υπόθεση για αλλαγή (Weinberg, 2013).

Διαδικτυακές αναφορές και Crowdfunding: Οι διαδικτυακές πλατφόρμες έχουν διευκολύνει τη συγκέντρωση υπογραφών για αναφορές και τη συγκέντρωση κεφαλαίων για κοινωνικούς σκοπούς. Αυτά τα εργαλεία μπορούν να κινητοποιήσουν γρήγορα πόρους και να επιδείξουν ευρεία υποστήριξη για ένα ζήτημα (Weinberg, 2013).

Συμπερασματικά, η εξέλιξη των κοινωνικών κινήματων όλα αυτά τα χρόνια υπογραμμίζει την ανάγκη των ανθρώπων να αγωνίζονται για δικαιοσύνη, ισότητα και κοινωνικό μετασχηματισμό. Από το κίνημα της σουφραζέτας που διεκδικεί το δικαίωμα ψήφου των γυναικών μέχρι το κίνημα για τα πολιτικά δικαιώματα που υποστηρίζει τη φυλετική ισότητα και τα σύγχρονα κινήματα που αντιμετωπίζουν ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή και τα δικαιώματα ΛΟΑΤΚΙ+Q+, κάθε εποχή έχει γίνει μάρτυρας της εμφάνισης ατόμων που ενώνονται από έναν κοινό σκοπό (Weinberg, 2013).

Αυτά τα κινήματα όχι μόνο διαμόρφωσαν νομοθετικά τοπία, αλλά συνέβαλαν επίσης σε μια ευρύτερη πολιτιστική αλλαγή, αμφισβητώντας τους κοινωνικούς κανόνες και προάγοντας έναν κόσμο χωρίς αποκλεισμούς και περισσότερη συμπόνια. Η δύναμη της

συλλογικής δράσης, που ενισχύεται από τις προόδους στην τεχνολογία και την επικοινωνία, έχει διευκολύνει την κινητοποίηση διαφορετικών φωνών, υπερβαίνοντας τα γεωγραφικά όρια και συνδέοντας άτομα με ομοϊδεάτες τους παγκοσμίως (Tilly, 2004).

Ωστόσο, η δημιουργία και εξέλιξη των κοινωνικών κινημάτων δεν είναι χωρίς προκλήσεις. Η αντίσταση, τα συστημικά εμπόδια και οι περιστασιακές αναποδιές είναι αναπόφευκτες. Ωστόσο, η ιστορία έχει δείξει ότι η επιμονή και η ανθεκτικότητα είναι θεμελιώδεις για την επιτυχία αυτών των κινημάτων. Τα διδάγματα από τους αγώνες του παρελθόντος συνεχίζουν να εμπνέουν και να καθοδηγούν νέες γενιές στην επιδίωξή τους για ένα μέλλον στο οποίο θα υπερισχύει η δικαιοσύνη (Pugh, 2008).

Καθώς αναλογιζόμαστε την τροχιά των κοινωνικών κινημάτων, γίνεται φανερό ότι ο αγώνας για κοινωνική αλλαγή είναι συνεχής και δυναμικός. Το σύγχρονο τοπίο σηματοδοτείται από μια πληθώρα κινήσεων που αντιμετωπίζουν πολύπλευρα ζητήματα, δίνοντας έμφαση στη διασύνδεση των παγκόσμιων προκλήσεων. Σε αυτό το διαρκώς εξελισσόμενο χώρο, ο ρόλος της ενσυναίσθησης, της κατανόησης και της συνεργασίας παραμένει καθοριστικός (Diani, 1992).

Στην ουσία, τα κοινωνικά κινήματα αποτελούν απόδειξη της ανθρώπινης ικανότητας για ανάπτυξη, ενσυναίσθηση και συλλογική δράση. Μας υπενθυμίζουν ότι, παρά την πολυπλοκότητα του κόσμου μας, η θετική αλλαγή είναι δυνατή όταν τα άτομα ενώνονται με ένα κοινό όραμα για μια καλύτερη, πιο δίκαιη κοινωνία. Καθώς προχωράμε, είναι σημαντικό να επιδοκιμάσουμε την πρόοδο που σημειώθηκε, να διδαχθούμε από το παρελθόν και να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε συλλογικά για ένα μέλλον που ενσωματώνει τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας και της κοινής ανθρωπιάς (Tarrow, 1994).

Δεδομένου πως η παρούσα εργασία αποτελεί μια βιβλιογραφική ανασκόπηση ερευνών και θεωριών, δεν μπορεί παρά να υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς. Ένας βασικός περιορισμός είναι πως μπορεί να υπάρχει διαφορά στον όγκο και το βάθος της διαθέσιμης βιβλιογραφίας για τα κοινωνικά κινήματα μέσα σε κάθε γενιά (Onwuegbuzie & Frels, 2016). Οι προηγούμενες κινήσεις (Γενιά X) μπορεί να μην είναι τόσο λεπτομερώς τεκμηριωμένες σε ψηφιακές μορφές όσο οι πιο πρόσφατες (Γενιά Z), οδηγώντας σε πιθανά

κενά στην ανάλυση. Επιπλέον, ο παγκόσμιος χαρακτήρας των κοινωνικών κινημάτων και οι ποικίλες επιπτώσεις πολιτιστικών και γεωγραφικών παραγόντων μεταξύ των γενεών μπορούν να περιορίσουν τη γενίκευση των ευρημάτων. Το μεγαλύτερο μέρος της μπορεί να επικεντρωθεί σε δυτικά πλαίσια, παραβλέποντας σημαντικά κινήματα σε άλλες περιοχές. Τέλος, η βιβλιογραφία μπορεί να κλίνει περισσότερο προς τις ποιοτικές περιγραφές των κοινωνικών κινημάτων, με λιγότερες ποσοτικές μελέτες διαθέσιμες για τη συστηματική μέτρηση του αντίκτυπου ή των αλλαγών με την πάροδο του χρόνου. Αυτή η ανισορροπία θα μπορούσε να περιορίσει τη δυνατότητα πραγματοποίησης συγκρίσεων βάσει δεδομένων μεταξύ των γενεών (Blackstone, 2014).

Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να επωφεληθεί από ρητά σχεδιασμένες συγκριτικές μελέτες που αντικατοπτρίζουν τα διαφορετικά κοινωνικό-τεχνικά τοπία των Γενεών X, Y και Z. Αυτή η προσέγγιση θα βοηθούσε στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα πλαίσια των γενεών επηρεάζουν τη φύση και την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών κινημάτων. Επιπλέον, η διεξαγωγή εις βάθος περιπτωσιολογικών μελετών συγκεκριμένων κοινωνικών κινημάτων σε κάθε γενιά θα μπορούσε να προσφέρει βαθύτερες γνώσεις για τις μοναδικές στρατηγικές και τα αποτελέσματα του ακτιβισμού, ενώ η χρήση διεπιστημονικών προσεγγίσεων που συνδυάζουν γνώσεις από την κοινωνιολογία, τις πολιτικές επιστήμες, τις επικοινωνιακές μελέτες και την τεχνολογία της πληροφορίας θα μπορούσε να προσφέρει πιο ολιστική κατανόηση των κοινωνικών κινημάτων μεταξύ των γενεών. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη για περισσότερη ποσοτική έρευνα για την ανάπτυξη μετρήσεων για την αξιολόγηση του αντίκτυπου των κοινωνικών κινημάτων. Τέτοιες μελέτες θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην αντικειμενική σύγκριση της αποτελεσματικότητας διαφορετικών στρατηγικών μεταξύ των γενεών.

Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε επίσης να επωφεληθεί από διαχρονικές μελέτες που ακολουθούν συγκεκριμένες κινήσεις με την πάροδο του χρόνου, παρέχοντας γνώσεις για το πώς εξελίσσονται και προσαρμόζονται στα μεταβαλλόμενα κοινωνικά και τεχνολογικά πλαίσια. Τέλος, δεδομένου του γρήγορου ρυθμού της τεχνολογικής αλλαγής, μελλοντικές μελέτες θα πρέπει να διερευνήσουν πώς οι αναδυόμενες τεχνολογίες (π.χ. blockchain, τεχνητή νοημοσύνη) θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις στρατηγικές και τις επιτυχίες των κοινωνικών κινημάτων στις νεότερες γενιές.

Συνοψίζοντας, η ανάλυση της εξέλιξης των κοινωνικών κινημάτων αποκαλύπτει ότι οι παράγοντες που κινητοποιούν τα άτομα για τη διεκδίκηση της δικαιοσύνης, της ισότητας και ενός καλύτερου κόσμου είναι ποικίλοι και περίπλοκοι. Η αντιληπτή αδικία, η συλλογική ταυτότητα, η αίσθηση ενδυνάμωσης και οι κοινωνικές δικτύσεις, καθώς και οι βαθιές ηθικές πεποιθήσεις, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ένωση των ανθρώπων κάτω από κοινά ιδανικά. Παράλληλα, οι στρατηγικές και τα εργαλεία του ακτιβισμού συνεχώς προσαρμόζονται στο μεταβαλλόμενο τεχνολογικό και κοινωνικό τοπίο, αξιοποιώντας τις ψηφιακές πλατφόρμες, τα δεδομένα και τα analytics, τις διαδικτυακές αναφορές και το crowdfunding.

Η μελέτη της εξέλιξης αυτών των κινημάτων υπογραμμίζει την ανθρώπινη ικανότητα για ανάπτυξη, ενσυναίσθηση και συλλογική δράση. Αν και τα κοινωνικά κινήματα αντιμετωπίζουν προκλήσεις και εμπόδια, η επιμονή και η ανθεκτικότητα παραμένουν βασικές για την επιτυχία τους. Το μέλλον των κοινωνικών κινημάτων βρίσκεται στην κατανόηση και την εφαρμογή των διδαγμάτων από το παρελθόν, αλλά και στη συνεχή καινοτομία και προσαρμογή στις νέες τεχνολογικές και κοινωνικές συνθήκες.

Το μέλλον των κοινωνικών κινημάτων είναι ανοιχτό, δυναμικό και γεμάτο δυνατότητες. Καθώς προχωράμε, είναι απαραίτητο να επιδοκιμάζουμε την πρόοδο που έχει σημειωθεί, να διδασκόμαστε από το παρελθόν και να συνεχίζουμε να εργαζόμαστε συλλογικά για ένα μέλλον που ενσωματώνει τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας και της κοινής ανθρωπιάς. Με τη συνεχή προσαρμογή και την αφοσίωση, η επιδίωξη ενός πιο δίκαιου κόσμου παραμένει εφικτή και ελπιδοφόρα.

Βιβλιογραφία

- Ackerman, Peter, & Jack DuVall (2000): *A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict*. New York: Palgrave.
- Adam, B. D. (1987). *The rise of a gay and lesbian movement*. Boston: Twayne Publishers.
- Adamson, N., Briskin, L. & McPhail, M. (1988). *Feminist Organizing for Change: The contemporary women's movement in Canada*. Toronto, Canada: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-540658-0.
- Altman, D. (1971). *Homosexual: Oppression and Liberation*. New York: Outerbridge & Dienstfrey.
- Anderson, Eugene N., & Pauline R Anderson (1967): *Political Institutions and Social Change in Continental Europe in the Nineteenth Century*. Berkeley: University of California Press.
- Andersson, E. (2015). Situational political socialization: A normative approach to young people's adoption and acquisition of political preferences and skills. *Journal of Youth Studies*, 18, 967–983.
- Andolina, M. W., Jenkins, K., Zukin, C., & Keeter, S. (2003). Habits from home, lessons from school: Influences on youth civic engagement. *Political Science and Politics*, 36, 275–280.
- Aquinas, S. T. (1981). *Summa Theologica: Complete English in Five Volumes*. Vol. 3. Ave Maria Press. p. 1680. ISBN 9780870610639.
- Arthur, M. M. L. (2016). *Student activism and curricular change in higher education*. Routledge.
- Ash, Roberta (1972): *Social Movements in America*. Chicago: Markham.
- Ashwini T. (2018). Reckoning with the Silences of #MeToo. *Feminist studies* 44.1: 197-203 online.

- Balbus, Isaac (1973): *The Dialectics of Legal Repression: Black Rebels before the American Criminal Courts*. New York: Russell Sage Foundation.
- Bennett, L. M. (1970). *How Far Yet to Go, Baby?*. The Atlanta Constitution. Atlanta, Georgia
- Bennett, W. L. (2008). Changing Citizenship in the Digital Age. In W. L. Bennett (Ed.), *Civic life online: Learning how digital media can engage youth*, John D. and Catherine T. MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning (pp. 1–24). Cambridge, MA: MIT Press.
- Bessant, J. (2004). Mixed messages: Youth participation and democratic practice. *Australian Journal of Political Science*, 39,387–404.
- Best, S. J., & Krueger, B. (2005). Analyzing the representativeness of internet political participation. *Political Behavior*, 27,183–216.
- Beyer, J. L. (2014). *Expect us: Online communities and political mobilization*. New York, NY: Oxford University Press.
- Biggs, M. (2006). Who joined the sit - ins and why: Southern black students in the early 1960s. *Mobilization*, 11, 321–336.
- Binder, A. J., & Wood, K. (2013). *Becoming right: How campuses shape young conservatives*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Binder, A. J. (2002): *Contentious Curricula: Afrocentrism and Creationism in American Public Schools*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Blackstock, A. (2000): "'The Invincible Mass': Loyal Crowds in Mid-Ulster, 1795— 96." In Peter Jupp & Eoin Magennis, eds., *Crowds in Irelandc. 1720-1920*. London: Macmillan.

- Blackstone, A. (2014). *Principles of Sociological Inquiry – Qualitative and Quantitative Methods*. Open Textbook Library. Retrieved from <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/principles-of-sociological-inquiry-qualitative-and-quantitative-methods>
- Bloemraad, I., & Trost, C. (2008). It's a family affair intergenerational mobilization in the spring 2006 protests. *American Behavioral Scientist*, 52, 507–532.
- Bloom, J. M. (1987). *Class, race, and the civil rights movement*. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Blume, H. (1997). *Autistics, freed from face-to-face encounters, are communicating in cyberspace*. The New York Times.
- Blume, H. (1998). *Neurodiversity. On the neurological underpinnings of geekdom*. The Atlantic, September 1998.
- Bogolyubov, N. D., V. P. R'izhkova, B. C. Popov, & A. M. Dubinskii (1962): *eAs.Istoria myezhdunarodnovo raboche\ 'o I natsional'no-osvoboditel' novo dvizheniya*. 2 vols. Moscow: V'ishaya Partiinaya Shkola.
- Bonilla, Y., & Rosa, J. (2015). # Ferguson: Digital protest, hashtag ethnography, and the racial politics of social media in the United States. *American Ethnologist*, 42, 4–17.
- Bonny I. (2006). Human Rights INGOs and the North-South Gap. In Daniel A. Bell; Jean-Marc Coicaud (eds.). *Ethics in Action: The Ethical Challenges of International Human Rights Nongovernmental Organizations*. Cambridge University Press. p. 81. ISBN 978-0-521-86566-1.
- Botz, Gerhard (1976): *Gewalt in der Politik: Attentate, Zusammenstosse, Putschversuche, Unruhen in Osterreich 1918 bis 1934*. Munich: Wilhelm Fink. (1987): *Krisenzonen einer Demokratie: Gewalt, Streik und Konfliktunderdrückung in Osterreich seit 1918*. Frankfurt: Campus Verlag.

- Boulianne, S. (2015). Social media use and participation: A meta - analysis of current research. *Information, Communication & Society*, 18, 524–538.
- Bracke, M. A. (2014). *Women and the Reinvention of the Political: Feminism in Italy, 1968–1983*. New York, New York: Routledge. ISBN 978-1-317-67412-2.
- Braungart, R. G., & Braungart, M. M. (1986). Life - course and generational politics. *Annual Review of Sociology*, 12, 205–231.
- Bright, Charles, & Susan Harding (1984): eds., *Statemaking and Social Movements*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Brittain, V. (1971). *An Alternative to Sexual Shame: Impact of the new militancy among homosexual groups*. The Times. p. 12. <https://encyclopedia.pub/entry/34112>
- Broeker, Galen (1970): *Rural Disorder and Police Reform in Ireland 1812—36*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Broockman, D. E. (2013). Black politicians are more intrinsically motivated to advance Blacks' interests: A field experiment manipulating political incentives. *American Journal of Political Science*, 57, 521–536.
- Brown, R. K., & Brown, R. E. (2003). Faith and works: Church - based social capital resources and African American political activism. *Social Forces*, 82, 617–641.
- Brown, Richard Maxwell (1975): *Strain of Violence: Historical Studies of American Violence and Vigilantism*. New York: Oxford University Press.
- Browne, S. (2017). *The Women's Liberation Movement in Scotland*. Oxford, England: Oxford University Press. ISBN 978-1-5261-1665-9 – via Project MUSE.
- Bruneteaux, Patrick (1993): “Le disorder de la repression en France 1871-1921: Des consents aux gendarmes mobiles.” *Genises* 12: 30-46.

- Buckley, T. (1966). *Malcolm X Jury Finds 3 Guilty*. The New York Times.
- Buechler, S. M. (1990). *Women's movements in the United States: Woman suffrage, equal rights, and beyond*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Buechler, Steven M. (1990): *Women's Movements in the United States: Woman Suffrage, Equal Rights, and Beyond*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Buechler, Steven M. (2000): *Social Movements in Advanced Capitalism: The Political Economy and Cultural Construction of Social Activism*. New York: Oxford University Press.
- Bugliosi, V. & Gentry, C. (1994), *Helter Skelter*, V. W. Norton & Company, Inc.
- Bullock, A. & Trombley, S. (1999). *The New Fontana Dictionary of Modern Thought* (3rd ed.). Harper Collins Publishers. ISBN 978-0-00-255871-6.
- Bullough, V. (2005). *When Did the Gay Rights Movement Begin?*. History New Network, George Mason University
- Burke, Edmund III (1988): ed., *Global Crises and Social Movements: Artisans, Peasants, Populists, and the World Economy*. Boulder, Colo.: Westview.
- Burrough, B. (2015). *The Untold Story Behind New York's Most Brutal Cop Killings*. Politico Magazine.
- Caren, N., Ghoshal, R. A., & Ribas, V. (2011). A social movement generation: Cohort and period trends in protest attendance and petition signing. *American Sociological Review*, 76, 125–151.
- Carlsen, A. (2018). *#MeToo Brought Down 201 Powerful Men. Nearly Half of Their Replacements are Women*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/interactive/2018/10/23/us/metoo-replacements.html>
- Castells, Manuel (1983): *The City and the Grassroots: A Cross-Cultural Theoy of Urban Social Movements*. Berkeley: University of California Press.

- Chabot, Sean (2000): "Transnational Diffusion and the African-American Reinvention of the Gandhian Repertoire." *Mobilization* 5: 201-16.
- Chabot, Sean, & Jan Willem Duyvendak (2002): "Globalization and Transnational Diffusion between Social Movements: Reconceptualizing the Dissemination of the Gandhian Repertoire and the 'Coming out' Routine." *Theory and Society* 31: 697-740.
- Childs, P. & Storry, M. (1999), *Encyclopedia of contemporary British culture*, London: Routledge
- Chuck, E. (2017). #MeToo: Alyssa Milano promotes hashtag that becomes anti-harassment rallying cry. NBC News. Archived from the original on October 16, 2017. Retrieved October 16, 2017.
- Clapham, A. (2007). *Human Rights: A Very Short Introduction*. Oxford University Press. ISBN 9780199205523.
- Clark, S. D. (1959): *Movements of Social Protest in Canada, 1640-1840*. Toronto: University of Toronto Press.
- Clark, Samuel D., J. Paul Grayson, & Linda M. Grayson (1975). *Prophecy and Protest: Social Movements in Twentieth -Century Canada*. Toronto: Gage Educational Pub.
- Clay, A. (2012). *The hip - hop generation fights back: Youth, activism, and post - civil rights politics*. New York: NYU Press.
- Cohen, C. J., Kahne, J., Bowyer, B., Middaugh, E., & Rogowski, J. (2012). *Participatory politics: New media and youth political action*. Chicago: MacArthur.
- Combesque, M.G. (2005). *Caged panthers*, Le Monde diplomatique.
- Conley, J. (2019). *4 Million Attend Biggest Climate Protest in History, Organizers Declare 'We're Not Through'*. Ecowatch.

- Cook, J., Hull, L., Crane, L., Mandy, W. (2021). Camouflaging in autism: A systematic review. *Clinical Psychology Review*. 89: 102080. doi: 10.1016/j.cpr.2021.102080. PMID 34563942. S2CID 237942158.
- Cox, D. (1999). Split in the Party, *New Political Science*, Vol. 21, No. 2.
- Cronin, James E., & Jonathan Schneer (1982): eds., *Social Conflict mid the Political Order in Modern Britain*. London: Croom Helm.
- d’Anjou, Leo (1996): *Social Movements and Cultural Change: The First Abolition Campaign Revisited* New York: Aldine de Gruyter.
- Dalton, R. J. (2009). *The good citizen: How a younger generation is reshaping American politics*. Washington, DC: CQ Press.
- David V. (2000). 'I Know What I Am': The Category 'Transgender' in the Construction of Contemporary U.S. *American Conceptions of Gender and Sexuality*, p. 190.
- Davis, Gerald E, & Tracy A. Thompson (1994): “A Social Movement Perspective on Corporate Control.” *Administrative Science Quarterly* 39: 141-73.
- Davis, Gerald E, Doug McAdam, W Richard Scott, & Mayer Zaid (2005): eds. *Social Movements mid Organizational Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Davis, J. C. (2017). *Black-Owned Bookstores: Anchors of the Black Power Movement – AAIHS*. <https://www.aaihs.org/black-owned-bookstores-anchors-of-the-black-power-movement/>
- de, Leon, C. (2013). *Party & society: reconstructing a sociology of democratic party politics*. Wiley. ISBN 9780745653686
- Delli Carpini, M. X. (2000). Gen.Com: Youth, civic engagement, and the new information environment. *Political Communication*,17, 341–349.
- Deric, S. (2011). *Political sociology: oppression, resistance, and the state*. Pine Forge Press.

- Diani, M. (1992). The concept of social movement. *The Sociological Review*. 40 (1): 1–25. doi:10.1111/j.1467-954X.1992.tb02943.x
- Dolleans, Edouard, & Michel Crazier (1950): *Mouvements ouvrieretsocialiste: Chronologie et bibliographie. Angleterre, France, Allemagne, flats-Unis (1750—1918)*. Paris: Editions Ouvrieres.
- Donaldson, S. (1995). The Bisexual Movement's Beginnings in the 70s: A Personal Retrospective. In Tucker, Naomi (ed.). *Bisexual Politics: Theories, Queries, & Visions*. New York: Harrington Park Press. pp. 31–45. ISBN 978-1-56023-869-0.
- Draper, H. (1965). *Berkeley: The new student revolt*. New York: Grove Press New York.
- Drescher, Seymour (1982): "Public Opinion and the Destruction of British Colonial Slavery." In James Walvin, ed., *Slavery and British Society 1776/1946* Baton Rouge: Louisiana State University Press.
- Drescher, Seymour (1986): *Capitalism and Antislavery: British Mobilization in Comparative Perspective*. London: Macmillan. (1994): "Whose Abolition? Popular Pressure and the Ending of the British Slave Trade." *Past and Present* 143: 136-66.
- Dudley, W., ed. (2000), *The 1960s (America's decades)*, San Diego: Greenhaven Press.
- D'Zurilla, C. (2017). *In saying #MeToo, Alyssa Milano pushes awareness campaign about sexual assault and harassment*. Los Angeles Times. Archived from the original on October 17, 2017.
- Earl, J. (2013). *Not your Father's Social Movement Studies. Mobilizing Ideas*. Available at <https://mobilizingideas.wordpress.com/2013/03/11/not-your-fathers-social-movements-studies/>
- Earl, J., & Kimport, K. (2009). Movement societies and digital protest: Fan activism and other nonpolitical protest online. *Sociological Theory*, 27 (3), 220–243.

- Earl, J., & Schussman, A. (2008). Contesting Cultural Control: Youth Culture and Online Petitioning. In W. L. Bennett (Ed.), *Digital media and civic engagement* (pp. 71–95). Cambridge: MIT Press.
- Earl, Jennifer, Sarah A. Soule, & John D. McCarthy (2003): "Protest under Fire? Explaining the Policing of Protest." *American Sociological Review* 68: 581-606.
- Edelman, Marc (2001): "Social Movements: Changing Paradigms and Forms of Politics." *Annual Review of Anthropology* 30: 285-317.
- Elliott, T., & Earl, J. (2015). Kids these days: Supply and demand for youth online political engagement. *Paper presented at the democracy, citizenship, and constitutionalism annual conference*, University of Pennsylvania.
- Elliott, T., Earl, J., & Maher, T. V. (2017). Recruiting Inclusiveness: Intersectionality, Social Movements, and Youth Online. *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, 41, 281–313.
- Eltis, David (1993): "Europeans and the Rise and Fall of African Slavery in the Americas: An Interpretation.", *American Historical Review* 98: 1399-423.
- Emanuel, D. (2020). *A Girl on TikTok with Autism Is Going Viral for Talking About How Autism Is Different in Women*. <https://www.buzzfeed.com/daniellaemanuel/girl-tiktok-autism>
- Enriquez, L. E. (2014). "Undocumented and citizen students unite": Building a cross-status coalition through shared ideology. *Social Problems*, 61(2), 155-174.
- Epstein, S. (1999). Gay and lesbian movements in the United States: Dilemmas of identity, diversity, and political strategy. in B. D. Adam, J. Duyvendak, & A. Krouwel (Eds.), *The global emergence of gay and lesbian politics* (pp. 30–90). Philadelphia: Temple University Press.
- Farrell, Sean (2000): *Rituals mid Riots: Sectarian Violence mid-Political Culture in Ulster, 1784—1886*. Lexington: University Press of Kentucky.

- Favre, Pierre (1990): *La Manifestation*. Paris: Presses de la Fondation Nationale des Sciences Politiques.
- Feinberg, L. (2006). *Street Transvestite Action Revolutionaries*. Workers World Party.
- Fillieule, Olivier (1997a): *Strategies de la rue: Les manifestations en France*. Paris: Presses de la Fondation Nationale des Sciences Politiques. (1997b): "Maintien de l'ordre." Special issue of *Colliers de la Securite Intirieuse*.
- Fisher, D. R. (2012). Youth political participation: Bridging activism and electoral politics. *Annual Review of Sociology*, 38,119–137.
- Flanagan, C. A., & Faison, N. (2001). *Youth Civic Development: Implications of Research for Social Policy and Programs*. *Social Policy Report*, 15(1), 1–16. doi:10.1002/j.2379-3988.2001.tb 00040.x
- Fox, M. (2008). *Walter Bowart, Alternative Journalist, Dies at 68*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2008/01/14/arts/14bowart.html>
- Franklin, S. M. (2014). *After the Rebellion: Black youth, social movement activism, and the post - Civil Rights generation*. New York: New York University Press.
- Fredrickson, George M. (1997): *The Comparative Imagination: On the History of Racism, Nationalism, and Social Movements*. Berkeley: University of California Press.
- Fridkin, K. L., Kenney, P. J., & Crittenden, J. (2006). On the margins of democratic life, the impact of race and ethnicity on the political engagement of young people. *American Politics Research*, 34, 605–626.
- Friess, S. (2015). *The First Openly Gay Person to Win an Election in America Was Not Harvey Milk*. bloomberg.com. <https://www.bloomberg.com/politics/features/2015-12-11/the-first-openly-gay-person-to-win-an-election-in-america-was-not-harvey-milk>

- Friess, S. (2021). *The Founder and Editor of 'The Fifth Estate' on the Paper's Original Purpose: Peter Werbe and Harvey Ovshinsky, who both recently released their first books, spar amiably*, *Hour Detroit*. <https://www.hourdetroit.com/political-topics/the-founder-and-editor-of-the-fifth-estate-on-the-papers-original-purpose/>
- Gaby, S., & Caren, N. (2012). Occupy online: How cute old men and Malcolm X recruited 400,000 US users to OWS on Facebook. *Social Movement Studies*, 11, 367–374.
- Gallagher, J. & Bull, C. (1996). *Perfect Enemies*. WashingtonPost.com.
- Gamson, W. A. (1991). Commitment and agency in social movements. *Sociological Forum*, 6, 27–50.
- Gamson, William A. (1990): *The Strategy of Social Protest*, 2d ed. Belmont, Calif.: Wadsworth.
- Ganz, M. (2009). *Why David sometimes wins: Leadership, organization, and strategy in the California farm worker movement*. Oxford University Press.
- Gay Liberation Front (GLF). *Database of Archives of Non-Government Organizations*.
- Gay News (1978) *No. 135*; *Peace News* (January 13, 1978)
- Gilje, Paul A. (1987): *The Road to Mobocracy: Popular Disorder in New York City, 1763-1834*. Chapel Hill: University of North Carolina Press. (1996): *Rioting in America*. Bloomington: Indiana University Press.
- Gingell, B. (1971). *Uproar at Central Hall as demonstrators threaten to halt Festival of Light*. *The Times*. p. 14.
- Ginwright, S. A. (2007). Black youth activism and the role of critical social capital in Black community organizations. *American Behavioral Scientist*, 51, 403–418.
- Ginwright, S. A. (2010). *Black youth rising: Activism and radical healing in urban America*. New York: Teachers College Press.

- Ginwright, S. A., & James, T. (2002). From assets to agents of change: Social justice, organizing and youth development. *New Directions for Youth Development*, 96, 27–46.
- Ginwright, S., & Cammarota, J. (2007). Youth activism in the urban community: Learning critical civic praxis within community organizations. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 20, 693–710.
- Giugni, M. G. (2004). Personal and Biographical Consequences. In D. A. Snow, S. A. Soule, & H. Kriesi (Eds.), *The Blackwell Companion to social movements* (pp. 489–507). Oxford: Blackwell Publishing.
- Gladwell, M. (2010). *Small change: Why the revolution will not Be tweeted*. New Yorker, October 4, 2010.
- Goldstein, Robert J. (1983): *Political Repression in Nineteenth-Century Europe*. London: CroomHelm. (2000): ed., *The War for the Public Mind. Political Censorship in Nineteenth-Century Europe*. Westport, Conn.: Praeger. (2001): *Political Repression in Modern America from 1870 to 1976* Urbana: University of Illinois Press.
- Goldstone, Jack A. (2003): "Introduction: Bridging Institutionalized and Noninstitutionalized Politics." In JackH. Goldstone, ed. *States, Parties, and Social*
- Gordon, H. R. (2007). Allies within and without how adolescent activists conceptualize ageism and navigate adult power in youth social movements. *Journal of Contemporary Ethnography*, 36, 631–668.
- Gordon, H. R. (2008). Gendered paths to teenage political participation parental power, civic mobility, and youth activism. *Gender & Society*, 22, 31–55.
- Gordon, H. R. (2009). *We fight to win: Inequality and the politics of youth activism*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

- Gordon, H. R. (2015). Between Radical Possibilities and Modest Reforms: The Precarious Position of Adult Allies in Youth Movements for Racial Justice. In M. Heathfield, & D. Fusco (Eds.), *Youth and inequality in education: Global actions in youth work*. New York: Routledge.
- Gordon, H. R., & Taft, J. K. (2011). Rethinking youth political socialization: Teenage activists talk back. *Youth & Society*, 43,1499–1527.
- Grimsted, David (1998): *American Mobbing, 1828-1861: Toward Civil War*. New York: Oxford University Press.
- Gurr, Ted Robert (2000): *Peoples Venus States: Minorities at Risk in the New Century*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.
- Gusfield, Joseph R. (1966): *Symbolic Crusade: Status Politics and the American Temperance Movement*. Urbana: University of Illinois Press.
- Hadden, J. (2015). *Networks in Contention: The Divisive Politics of Climate Change*. Cambridge University Press. pp. 45, 93–141. ISBN 978-1-107-08958-7.
- Handler, M. S. (1964). *Malcolm X Splits with Muhammad*. The New York Times.
- Hannam, J. (2008). *Women's History, Feminist History. Making History*. London, England: Institute of Historical Research.
- Harmon, A. (2004). *How About Not 'Curing' Us, Some Autistics Are Pleading*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2004/12/20/health/how-about-not-curing-us-some-autistics-are-pleading.html>
- Hasan, J. (2010). *Bloody Lowndes: Civil Rights and Black Power in Alabama's Black Belt*. NYU Press. p. 187
- Heath, J. & Potter, A. (2004), *Nation of Rebels: Why Counterculture Became Consumer Culture*, Collins,

- Heberle, R. (1951). *Social Movements: An Introduction to Political Sociology*. New York: Appleton-Century-Crofts
- Heberle, Rudolf (1951): *Social Movements: An Introduction to Political Sociology*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Hekman, G., Oosterhuis, H. & Steakley, J. (1995). Leftist Sexual Politics and Homosexuality: A Historical Overview. *Journal of Homosexuality*. 29 (2): 1–40. doi:10.1300/J082v29n02_01. PMID 8666751.
- Henn, M., & Foard, N. (2014). Social differentiation in young people's political participation: The impact of social and educational factors on youth political engagement in Britain. *Journal of Youth Studies*, 17, 360–380.
- Henn, M., Weinstein, M., & Wring, D. (2002). A generation apart? Youth and political participation in Britain. *The British Journal of Politics & International Relations*, 4, 167–192.
- Hensby, A. (2014). Networks, counter - networks and political socialization—paths and barriers to high - cost/risk activism in the 2010/11 student protests against fees and cuts. *Contemporary Social Science*, 9, 92–105.
- Highleyman, L. (2003). PAST Out: What is the history of the bisexual movement?. *LETTERS From CAMP Rehoboth*. Vol. 13, no. 8.
- Hirsch, E. L. (1990). Sacrifice for the cause: Group processes, recruitment, and commitment in a student social movement. *American Sociological Review*, 55, 243–254.
- Hobsbawm, E. J. (1975): *The Age of Capital, 1848-1875*. London: Weidenfeld & Nicolson. (1988): *The Age of Imperialism*. New York: Pantheon. (1994): *The Age of Extremes: A History of the World, 1914—1991*. New York: Pantheon.

- Huggins, Martha Knisely (1985): *Fran Slavery to Vagrancy in Brazil* New Brunswick: Rutgers University Press. (1998): *Policing: The United States and Latin America*. Durham, N.C.: Duke University Press.
- Husung, Hans-Gerhard (1983): *Protest und Repression im Vormärz: Norddeutschland zwischen Restauration und Revolution*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Ibarra, Pedro (2003): ed., *Social Movements and Democracy* New York: Palgrave Macmillan. Ibarra, Pedro, & Benjamin Tejerina (1998): eds., *Los movimientos sociales: Transformaciones políticas y cambio cultural*. Madrid: Trotta.
- Jaarsma, P. & Welin, S. (2012). Autism as a natural human variation: reflections on the claims of the neurodiversity movement. *Health Care Analysis*. 20 (1): 20–30. doi:10.1007/s10728-011-0169-9. ISSN 1573-3394. PMID 21311979. S2CID 18618887.
- Jarman, Neil (1997): *Material Conflicts: Parades and Visual Displays in Northern Ireland*. Oxford: Berg.
- Jasper, J. M. (2011). *Emotions and social movements: Twenty years of theory and research*. *Annual Review of Sociology*, 37, 285-303.
- Jedvik, H. (2007). *Lagen om könsbyte ska utredas*. RFSU.
- Jeffries, Z. (2018). *Me Too creator Tarana Burke reminds us this is about Black and Brown survivors*. YES! Magazine. <https://www.yesmagazine.org/democracy/2018/01/04/me-too-creator-tarana-burke-reminds-us-this-is-about-black-and-brown-survivors>
- Jenkins, H. (1992). *Textual poachers: Television fans and participatory culture*. New York: Routledge.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture*. New York: NYU Press.

- Jessen, Ralph (1994): "Polizei, Wohlfahrt und die Anfänge des modernen Sozialstaats in Preussen während des Kaiserreichs." *Geschichte und Gesellschaft* 20: 157-80.
- Johnson, Gordon (1996): *Cultural Atlas of India*. New York: Facts on File.
- Joseph, P. E. (2007). *Waiting 'Til the Midnight Hour: A Narrative History of Black Power in America*, Henry Holt and Company.
- BiMedia (2012). June 1972: *The Ithaca Statement*. <https://www.bimedia.org/1984/june-1972-the-ithaca-statement/>
- Juris, J. S., & Pleyers, G. H. (2009). Alter - activism: Emerging cultures of participation among young global justice activists. *Journal of Youth Studies*, 12, 57–75.
- Kahne, J., Crow, D., & Lee, N. - J. (2013). Different pedagogy, different politics: High school learning opportunities and youth political engagement. *Political Psychology*, 34, 419–441.
- Kahne, J., Lee, N. - J., & Feezell, J. T. (2013). The civic and political significance of online participatory cultures among youth transitioning to adulthood. *Journal of Information Technology & Politics*, 10, 1–20.
- Kaplan, Temma (1992): *Red City, Blue Period: Social Movements in Picasso's Barcelona*. Berkeley: University of California Press.
- Kaufman, D. (2020). *How the Pride March Made History*. The New York Times.
- Keller, J. M. (2012). *Virtual feminisms*. *Information, Communication & Society*, 15, 429–447.
- Kennelly, J. (2011). *Citizen youth: Culture, activism, and agency in a Neoliberal Era*. US: Palgrave.

- Keys, B. (2014). *Reclaiming American Virtue: The Human Rights Revolution of the 1970s*. Harvard University Press.
- Khalil, J. F. (2012). Youth - generated media: A case of blogging and Arab youth cultural politics. *Television New Media*, 1–13.
- Klatch, R. E. (1999). *A generation divided: The new left, the new right, and the 1960s*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Klausen, Kurt Klaudi, & Flemming Mikkelsen (1988): *Konflikter, Kollektive Aktioner og Protestbevaegelser i Danmark*. Copenhagen: Samfunds Fagsnyt.
- Konadu, K. (2009). *A View from the East: Black Cultural Nationalism and Education in New York City*. Syracuse University Press.
- Koopmans, Ruud (2004): "Movements and Media: Selection Processes and Evolutionary Dynamics in the Public Sphere." *Theory and Society*, forthcoming.
- Korte, K. (2019). *Elizabeth May holds nonpartisan town hall at UVic for constituents*. Martlet Publishing Society.
- Kriesi, Hanspeter, Ruud Koopmans, Tan Willem Duyvendak, & Marco Giugni (1995): *New Social Movements in Western Europe: A Comparative Analysis*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Kuczynski, Jiirgen (1967a): *Darstellung der Lage der Arbeiter in Frankreich von 1789 bis 1848*. Berlin: Akademie Verlag. (1967b): *Darstellung der Lage der Arbeiterin Frankreich sett 1848*. Berlin: Akademie Verlag.
- Kwon, S. A. (2013). *Uncivil youth: Race, activism, and affirmative governmentality*. Durham, NC: Duke University Press.
- Lattin, D. (2004). *Following our bliss: How the Spiritual Ideals of the Sixties Shape Our Lives Today*. San Francisco: HarperCollins. p. 74.

- Lawson, E. & Bertucci, M. L. (1996). *United Nations Decade on Human Rights Education, 1995-2005*. Taylor & Francis. pp. 36–38.
- Lee, F. L. F., & Chan, J. M. (2016). Digital media activities and mode of participation in a protest campaign: A study of the umbrella movement. *Information, Communication & Society*, 19, 4–22.
- Lee, J. (2014). *Feminism Has a Bra-Burning Myth Problem*. Time. New York City, New York: Time Warner.
- Lee, N. - J., Shah, D. V., & McLeod, J. M. (2013). Processes of political socialization a communication mediation approach to youth civic engagement. *Communication Research*, 40, 669–697.
- Liang, Hsi-Huey (1992): *The Rise of Modern Police and the European State System from Metternich to the Second World War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Liidtkke, Alf (1989): *Police mid-State in Prussia, 1815—1850*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Liidtkke, Alf (1992): *“Sicherheit” und “Wohlfahrt” : Polizei, Gesellschaft und Herrschaft im 19. und 20. Jahrhundert*. Frankfurt: Suhrkamp.
- Lindenberger, T. (1995): *Strassenpolitik Zur Sozial geschichte der öffentlichen Ordnung in Berlin 1900 bis 1914*. Bonn: Dietz.
- Lipset, S. M. (1971). *Rebellion in the University*. Piscataway, NJ: Transaction Publishers.
- Livsey, A. (2018). *Liam Neeson says harassment allegations are now 'a witch hunt'*. The Guardian.
- Lomax, L. E. (1963). *When the Word Is Given: A Report on Elijah Muhammad, Malcolm X, and the Black Muslim World*. Cleveland: World Publishing. pp. 15–16. OCLC 1071204.

- Lorenz, C. (2002). *Gridley Wright figure of the 1960s counterculture*.
- Lucas, I. (1998), *OutRage!: an oral history*, Cassell, pp. 2–3,
- Lundqvist, Sven (1977): *Folkrorelsema i det svenska samhället, 1850—1920*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Magarey, S. (2014). *Dangerous Ideas: Women's Liberation—Women's Studies—Around the World*. Adelaide, Australia: University of Adelaide Press. ISBN 978-1-922064-95-0.
- Magarey, S. (2014). *Dangerous Ideas: Women's Liberation—Women's Studies—Around the World*. Adelaide, Australia: University of Adelaide Press.
- Maher, J. (2021). *Fridays For Future: A Look into A Climate Change Movement*. <https://storymaps.arcgis.com/stories/3947ec5373864c6ea361190220f0e27c>
- Maher, T. V., & Earl, J. (2016). Barrier or booster? Social media, social networks, and youth micromobilization. *Paper presented at the voice, technology, and impact workshop*, Seattle, WA.
- Mamdani, Mahmood, & Ernest Wamba-dia-Wamba (1995): eds., *African Studies in Social Movements mid Democracy*. Dakar: CODESR1A.
- Mann, Michael (1988): *States, Wm~mid Capitalism: Studies in Political Sociology*. Oxford: Blackwell.
- Mann, S. (1999). What the survey of American college freshmen tells us about their interest in politics and political science. *PS: Political Science & Politics*, 32, 263–268.
- Marable, M. (2011). *Malcolm X: A Life of Reinvention*. New York: Viking. p. 123.
- Markoff, John (1996b): *Waves of Democracy: Social Movements and Political Change*. Thousand Oaks, Calif.: Pine Grove Press.
- Marotta, T. (1981). *The Politics of Homosexuality*. Boston: Houghton Mifflin.

- Marty, M. A. (1997). *Daily life in the United States, 1960–1990*. Westport, CT: The Greenwood Press.
- Marx, Karl, & Frederick Engels (1958): *Selected Works*. 2 vols. Moscow: Foreign Languages Publishing House.
- Matzner, (2004), *Stonewall Riots Archived January 16, 2006*, at the Wayback Machine
- Mayes, R.; Bagwell, C.; Erkulwater, J. L. (2009). The Transformation of Mental Disorders in the 1980s: The DSM-III, Managed Care, and Cosmetic Psychopharmacology. *Medicating Children: ADHD and Pediatric Mental Health*. Harvard University Press. p. 76
- McAdam, D. (1983). Tactical innovation and the pace of insurgency. *American Sociological Review*, 48, 735–754.
- McAdam, D. (1988). *Freedom Summer*. New York: Oxford University Press.
- McAdam, D. (1989). The biographical consequences of activism. *American Sociological Review*, 54, 744–760.
- McAdam, Doug, Sidney Tarrow, and Charles Tilly (2001): *Dynamics of Contention*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McCammon, Holly.1., & Karen E. Campbell (2002): "Allies on the Road to Victory: Coalition Formation between the Suffragists and the Women's Christian Temperance Union." *Mobilization* 7: 231-52.
- McFarland, D. A., & Thomas, R. J. (2006). Bowling young: How youth voluntary associations influence adult political participation. *American Sociological Review*, 71, 401–425.

- McIntosh, H., & Youniss, J. (2010). Toward a political theory of political socialization of youth. In L. R. Sherrod, J. Tournay - Purta, & C. A. Flanagan (Eds.), *Handbook of research on civic engagement in youth* (pp. 23–41). New York: Wiley & Sons.
- McKivigan, John R., & Stanley Harrold (1999): eds, *Antislavery Violence: Sectional Racial: mid Cultural Conflict. in Antebellum America*. Knoxville: University of Tennessee Press.
- McMillian, J. (2011). *Smoking Typewriters: The Sixties Underground Press and the Rise of Alternative Media in America*. Oxford University Press. ISBN 0-19-531992-3.
- Meyer, D. S., & Tarrow, S. (1998a). A Movement Society: Contentious Politics for the New Century. In D. S. Meyer, & S. T. Lanham (Eds.), *The social movement society: Contentious politics for the New Century* (pp. 1–28). MD: Rowman and Littlefield.
- Meyer, D. S., & Tarrow, S. (1998b). *The Social Movement Society: Contentious Politics for a New Century*.
- Meyer, D. S., & Whittier, N. (1994). Social movement spillover. *Social Problems*, 41, 277–298.
- Meyer, David S., & Sidney Tarrow (1998): eds., *The Social Movement Society: Contentious Politics for a New Century*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield.
- Mickolaus, E.F. (1980). *Transnational Terrorism: a chronology of events*, Westport, Conn: Greenwood Press, p. 258.
- Mikkelsen, Flemming (1986): ed., *Protest og Oprer*. Aarhus: Modtryk.
- Milano, A. (2017). *If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet*.pic.twitter.com/k2oeCiUf9n.

- Mirala, Petri (2000): "A Large Mob, Calling Themselves Freemasons': Masonic Parades in Ulster." In Peter Jupp & Eoin Magennis, eds., *Crowds in Ireland, c. 1720-1920*. London: Macmillan.
- Monjardet, Dominique (1996): *Ce que fait la police: Sociologie de la force publique*. Paris: La Dicouverte.
- Montgomery, David (1993): *Citizen Worke: The Experience of Workers in the United States with Democracy and the Free Market during the Nineteenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Morris, A. (1981). Black southern student sit - in movement: An analysis of internal organization. *American Sociological Review*, 46, 744–767.
- Muhammad, T. (2013). *Nation of Islam History*. <https://www.archives.gov/research/african-americans/black-power/nation-of-islam>
- Muncie, J. (2004), *Youth & Crime*, SAGE Publications, p. 176, ISBN 0-7619-4464-8.
- Munger, Frank (1979): "Measuring Repression of Popular Protest by English Justices of the Peace in the Industrial Revolution." *Historical Methods XT*. 76—83. (1981): "Suppression of Popular Gatherings in England, 1800-1830." *America! Journal of Legal History* 25: 111-40.
- Munson, Z. (2010). Mobilizing on campus: conservative movements and today's college students. *Sociological Forum*, 25, 769–786.
- Muzikar, D. (2015). *The Autism Puzzle Piece: A symbol that's going to stay or go?. The Art of Autism*. <https://the-art-of-autism.com/the-autism-puzzle-piece-a-symbol-of-what/>
- Myrbråten, C. (2013). *A pioneer of women's history studies* (PDF). Hubro International. Bergen, Norway: University of Bergen (2013–2014): 20–23.
- Ne'eman, A. (2008) *PETA Billboard Removal*. The Autistic Self Advocacy Network.

- Ne'eman, A. (2021). When Disability Is Defined by Behavior, Outcome Measures Should Not Promote Passing. *AMA Journal of Ethics*. 23 (7): E569–575. doi:10.1001/amajethics.2021.569. ~~ISSN—2376-6980~~. PMC 8957386. PMID 34351268.
- Negrón - Gonzales, G. (2014). Undocumented, unafraid and unapologetic: Re-articulatory practices and migrant youth "illegality". *Latino Studies*, 12, 259–278.
- Neier, A. (2012). *The International Human Rights Movement: A History*. Princeton University Press.
- Nekmat, E., Gower, K. K., Gonzenbach, W. J., & Flanagan, A. J. (2015). Source effects in the micro - mobilization of collective action via social media. *Information, Communication & Society*, 18, 1076–1091.
- Nelson, A. (2011). *Body and Soul: The Black Panther Party and the Fight Against Medical Discrimination*. U of Minnesota Press.
- Nicolas, Jean (1985): ed., *Mouvements populaires et conscience sociale, XVIe-XIXe siècles*. Paris: Maloine.
- Normand, R. and Zaidi, S. (2008). *Human Rights at the UN: The Political History of Universal Justice*. Indiana University Press.
- Obar, J. et al. (2012). Advocacy 2.0: An Analysis of How Advocacy Groups in the United States Perceive and Use Social Media as Tools for Facilitating Civic Engagement and Collective Action. *Journal of Information Policy*. 2: 1–25. doi:10.5325/jinfopoli.2.2012
- O'Donoghue, J. L., & Strobel, K. R. (2007). Directivity and freedom: Adult support of activism among urban youth. *American Behavioral Scientist*, 51, 465–485.

- Ohlheiser, A. (2017). *The woman behind 'Me Too' knew the power of the phrase when she created it – 10 years ago*. The Washington Post. Archived from the original on October 19, 2017.
- Ojeda, C., & Hatemi, P. K. (2015). Accounting for the child in the transmission of party identification. *American Sociological Review*, 80, 1150–1174.
- Onwuegbuzie, A. J., & Frels, R. K. (2016). *Seven steps to a comprehensive literature review: A multimodal and cultural approach*. SAGE Publications. Retrieved from <https://study.sagepub.com/sites/default/files/Onwuegbuzie%20%26%20Frels.pdf>
- Opp, K.D. (2009). *Theories of Political Protest and Social Movements: A Multidisciplinary Introduction, Critique, and Synthesis*. Routledge. ISBN 978-1-134-01439-2.
- Orbell, J. M. (1967). Protest participation among southern Negro college students. *American Political Science Review*, 61, 446– 456.
- Osler, A., & Starkey, H. (2003). Learning for cosmopolitan citizenship: Theoretical debates and young people's experiences. *Educational Review*, 55, 243–254.
- Palmer, Stanley H. (1988): *Police and Protest in England and Ireland 1780-1850*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Passy, F., & Giugni, M. (2001). *Social networks and individual perceptions: Explaining differential participation in social movements*. *Sociological Forum*, 16(1), 123-153.
- Paulsen, R. (1991). Education, social class, and participation in collective action. *Sociology of Education*, 64, 96–110.
- Pena, C. (2008). *A Revolução das Feministas Portuguesas 1972–1975 [The Portuguese Feminist Revolution 1972–1975]* (PDF) (master's degree) (in Portuguese). Lisbon, Portugal: Universidade Aberta.

- Perkins, M. V. (2000). *Autobiography As Activism: Three Black Women of the Sixties*, Jackson: University Press of Mississippi, p. 5.
- Perry, B. (1991). *Malcolm: The Life of a Man Who Changed Black America*. Barrytown, N.Y.: Station Hill. pp. 230–234.
- Pigenet, Michel, & Danielle Tartakowsky (2003): eds., “Les marches." *Le mouvement social* 202, January-March.
- Plotz, J. (2013). *Zounds, Milady! At the Renaissance Faire, all the world’s a stage*, Slate
- Polletta, F., & Jasper, J. M. (2001). *Collective identity and social movements*. Annual Review of Sociology, 27, 283-305.
- Praslova, L. N. (2021). Autism Doesn't Hold People Back at Work. Discrimination Does. *Harvard Business Review*, 13 December 2021, <https://hbr.org/2021/12/autism-doesnt-hold-people-back-at-work-discrimination-does>
- Praslova, L. N. (2021). Neurodivergent people make great leaders, not just employees. *Fast Company*, 15 December 2021. <https://www.fastcompany.com/90706149/neurodivergent-people-make-great-leaders-not-just-employees>.
- Praslova, L. N. (2022). Intersectional Approach to Inclusion at Work. *Harvard Business Review*, 21 June 2022 <https://hbr.org/2022/06/an-intersectional-approach-to-inclusion-at-work>.
- Praslova, L. N. (2022). To build a healthy workplace, you need a toxic culture alarm. *Fast Company*, 14 March 2022. <https://www.fastcompany.com/90730688/to-build-a-healthy-workplace-you-need-a-toxic-culture-alarm>
- Pruitt, S. *How the Vietnam War Empowered the Hippie Movement*. HISTORY.
- Pugh, J. (2008). Vectors of Contestation: Social Movements and Party Systems in Ecuador and Colombia. *Latin American Essays*. XXI: 46–65.

- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Raby, R. (2014). Children's participation as neo - liberal governance? *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 35, 77–89.
- Radu, S. (2017). *How #MeToo has awoken women around the world*. US News.
- Ratner, P. (2016). *Should Autism Be Cured or Is Curing Offensive?*. Big Think.
- Ray, Raka, & AC. Korteweg (1999): "Women's Movements in the Third World: Identity, Mobilization, and Autonomy" *Annual Review of Sociology* 25: 47-71.
- Reed, J. (2016). *The Underground Press and Its Extraordinary Moment in US History, Hyperallergic*. <https://hyperallergic.com/313889/the-underground-press-and-its-extraordinary-moment-in-us-history/>
- Robert, Vincent (1996): *Les chemins de la manifestation, 1848-1914*. Lyon: Presses Universitaires de Lyon.
- Rojas, F. (2007). *From black power to black studies: How a radical social movement became an academic discipline*. Baltimore, MD: JHU Press.
- Rosqvist, H. B.; Brownlow, C.; O'Dell, L. (2013). Mapping the social geographies of autism – online and off-line narratives of neuro-shared and separate spaces (PDF). *Disability & Society*. 28 (3): 367–379. doi:10.1080/09687599.2012.714257. ISSN 0968-7599. S2CID 144239845.
- Roth, J. (1966). *3 Get Life Terms in Malcolm Case*. The New York Times.
- Rucht, D. (1998). The Structure and Culture of Collective Protest in Germany since 1950. In D. S. Meyer, & S. T. Lanham (Eds.), *The social movement society: Contentious politics for the New Century* (pp. 29–58). MD: Rowman and Littlefield.

- Rucht, Dieter (2003): "Media Strategies and Media Resonance in Transnational Protest Campaigns." Unpublished paper presented to conference on Transnational Processes and Social Movements, Bellagio, Italy.
- Scalmer, Sean (2002b): "The Labor of Diffusion: The Peace Pledge Union and the Adaptation of the Gandhian Repertoire." *Mobilization* 7: 269-85.
- Scardaville, M. C. (2005). Accidental activists: Fan activism in the soap opera community. *American Behavioral Scientist*, 48, 881–901.
- Schlozman, K. L., Verba, S., & Brady, H. E. (2010). Weapon of the strong? Participatory inequality and the internet. *Perspectives on Politics*, 8, 487–509.
- Schuck, R. K.; Tagavi, D. M.; Baiden, K. M. P.; Dwyer, P.; Williams, Z. J.; Osuna, A.; Ferguson, E. F.; Jimenez M. M.; Poyser, S. K.; Johnson, J. F.; Vernon, T. W. (2021). Neurodiversity and Autism Intervention: Reconciling Perspectives Through a Naturalistic Developmental Behavioral Intervention Framework. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 52 (10): 4625–4645. doi:10.1007/s10803-021-05316-x. PMC 9508016. PMID 34643863. S2CID 238744698.
- Schussman, A., & Soule, S. A. (2005). Process and protest: Accounting for individual protest participation. *Social Forces*, 84, 1083–1108.
- Scott, J. & Marshall, G. (2009), *Social movements, A Dictionary of Sociology*, Oxford University Press, doi:10.1093/acref/9780199533008.001.0001
- Seeger, K. (2001). LEFT-WING EXTREMISM: *The Current Threat Prepared for U.S. Department of Energy Office of Safeguards and Security* (PDF). Oak Ridge, TN: Oak Ridge Institute for Science and Education: Center for Human Reliability Studies ORISE 01-0439. p. 1. doi:10.2172/780410.
- Service, R. F. (2003): "Combat Biology' on the Klamath." *Science* 300, 4 April, 36-39.

- Sethna, C. & Hewitt, S. (2009). Clandestine Operations: The Vancouver Women's Caucus, the Abortion Caravan, and the RCMP. *The Canadian Historical Review*. 90 (3): 463–495. doi:10.1353/can.0.0189.
- Sethna, C. & Hewitt, S. (2009). Clandestine Operations: The Vancouver Women's Caucus, the Abortion Caravan, and the RCMP. *The Canadian Historical Review*. 90 (3): 463–495. doi:10.1353/can.0.0189.
- Shapiro, M. J. (2010). *The Time of the City: Politics, Philosophy and Genre*. Routledge. p. 108. ISBN 9781136977879.
- Shea, D. M., & Harris, R. (2006). Why bother? Because peer - to - peer programs can mobilize young voters. *PS: Political Science and Politics*, 39, 341–345.
- Shepard, B. H. and Ronald H. (2002) From ACT UP to the WTO: Urban Protest and Community Building in the Era of Globalization. *Verso*. pp.156–160 ISBN ~~978-1859-8435-67~~
- Silberman, S. (2015). *Autism Is a Valuable Part of Humanity's Genetic Legacy*. Slate.
- Simon, J. (2005). *Malcolm X-His Legacy*. Monthly Review: 25–45. doi:10.14452/MR-056-09-2005-02_3.
- Sinclair, J. (1993). Don't mourn for us. Autreat. *Our Voice*, 1 (3).
- Sinclair, J. (2005). *Autism Network International: The Development of a Community and its Culture*.
- Singer, J. (1998). *Odd People in The Birth of Community Amongst People on the Autistic Spectrum: A Personal Exploration of a New Social Movement based on Neurological Diversity* (Bachelor of Arts Social Science (Honours) thesis). Sydney: Faculty of Humanities and Social Science University of Technology.
- Singer, J. (2017). *Neurodiversity: the birth of an idea*. Lexington, Kentucky.

- Skalik, J., Chabada, T. & Urban, J. (2018). Effects of information-based interventions and framing interventions on attitudes to climate change and mitigation behavior. *Envigogika*. 13 (2). doi:10.14712/18023061.563. ISSN 1802-3061-
- Slack, A. (2011). "*Cultural acupuncture and a future for social change.*" in Huffington Post.
- Snow, D. A., & Soule, S. A. (2010). *A primer on social movements*. W.W. Norton & Company.
- Snyder, C. & Lopez, L. (2017). *Tarana Burke on why she created the #MeToo movement – and where it's headed*. *Business Insider*.
- Solomon, A. (2008). *The Autism Rights Movement*. New York Magazine.
- Solomon, An. (2008). *The autism rights movement*. New York.
- Soule, S. A. (1997). The student divestment movement in the United States and tactical diffusion: The shantytown protest. *Social Forces*, 75, 855–883.
- Soule, S. A., & Earl, J. (2005). A movement society evaluated: Collective protest in the United States, 1960 - 1986. *Mobilization*, 10, 345–364.
- Spain, D. (2016). *Constructive Feminism: Women's Spaces and Women's Rights in the American City*. Ithaca, New York: Cornell University Press. ISBN 978-1-5017-0412-3.
- Spitzer, R.L. (1981). The diagnostic status of homosexuality in DSM-III: a reformulation of the issues. *Am J Psychiatry*. 138 (2): 210–215. doi:10.1176/ajp.138.2.210. PMID 7457641.
- Stearns, P. (2001). *Consumerism in World History*. Routledge
- Stein, Lorenz von (1959): *Geschichte der sozialen Bewegung in Frankreich von 1789 bis auf unsere Tage*. Hiledesheim: Georg Olms.

- Stevens, W. K. (1985). *Police Drop Bomb on Radicals' Home in Philadelphia*. The New York Times. Archived from the original on June 12, 2012.
- Strama, M. (1998). Overcoming cynicism: Youth participation and electoral politics. *National Civic Review*, 87, 71–78.
- Strause, J. (2018). *Tarana Burke Responds to Asia Argento Report: "There Is No Model Survivor"*. The Hollywood Reporter.
- Strolovitch, D. Z. (2008). *Affirmative advocacy: Race, class, and gender in interest group politics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Stryker, S. (2018). *Transgender History: the roots of today's revolution* (Second ed.). New York, NY: Seal Press. pp. 68, 77, 110.
- Studer, B. (2017). The Women's Liberation Movement and Institutional Change. In Schulz, Kristina (ed.). *The Women's Liberation Movement: Impacts and Outcomes*. New York, New York: Berghahn Books. pp. 15–18.
- Taft, J. K. (2006). "I'm not a politics person": Teenage girls, oppositional consciousness, and the meaning of politics. *Politics & Gender*, 2, 329–352.
- Taft, J. K. (2010). *Rebel girls: Youth activism and social change across the Americas*. New York: NYU Press.
- Taft, J. K. (2014a). "Adults talk too much": Intergenerational dialogue and power in the Peruvian movement of working children. *Childhood*.
- Taft, J. K. (2014b). The political lives of girls. *Sociology Compass*, 8, 259–267.
- Taft, J. K., & Gordon, H. R. (2013). Youth activists, youth councils, and constrained democracy. *Education, Citizenship, and Social Justice*, 8, 87–100.

- Taft, J. K., & Gordon, H. R. (2015). Intergenerational Relationships in Youth Activist Networks. In S. Punch, R. Vanderbeck, & T. Skelton (Eds.), *Families, intergenerationality, and peer group relations* (pp. 1–21). Singapore: Springer Singapore.
- Taines, C. (2012). Intervening in alienation: The outcomes for urban youth of participating in school activism. *American Educational Research Journal*, 49, 53–86.
- Tarrow, S. (1994). *Power in Movement: Collective Action, Social Movements and Politics*, Cambridge University Press. ISBN 0-521-42271-X
- Tarrow, Sidney (1996): "Movimentipolitici e sociali." *Enciclopedia delle Scienze Sociali*.vol. 6: 97-114.
- Tarrow, Sidney (1998): *Power in Movement*, 2ded. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tartakowsky, Danielle (1997): *les Manifestations de rue en Fraice, 1918—1968*. Paris: Publications de la Sorbonne. (1999): *Now irons chanter sur \os tombes: Le Pbre-Lachaise, XIXe-XXe silcle*. Paris: Aubier.
- Taylor, V., & Van Dyke, N. (2004). 'Get up, stand up': Tactical repertoires of social movements. *The Blackwell companion to social movements*, 262–293.
- Brake, Wayne (1998): *Shaping History: Ordinary People in European Politics 1500-1700*. Berkeley: University of California Press.
- Terriquez, V. (2015). Intersectional mobilization, social movement spillover, and queer youth leadership in the immigrant rights movement. *Social Problems*, 62, 343–362.
- Thomas, M. L. (2006). *Encyclopedia of the Developing World: Index*. A-E. Taylor & Francis. p. 771. ISBN 978-0-415-97662-6. Retrieved 14 November 2012.

- Thompson, B. (Summer 2002). Multiracial Feminism: Recasting the Chronology of Second Wave Feminism (PDF). *Feminist Studies*. 28 (2): 337–360. doi:10.2307/3178747.
- Tilly, C. & Wood, L. (2009). *Social Movements, 1768-2008*. New York: Routledge.
- Tilly, C. (2004). *Social Movements, 1768-2004*. New York: Routledge.
- Tilly, Charles (2001a): *Annual Review of Political Science* 4: 21 -41. (2001 b). -"Historical Analysis of Political Processes." In Jonathan H. Turner, ed., *Handbook of Sociological Theory*. New York: Kluwer/Plenum. (2002a): *Stories, Identities, and Political Change*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield.
- Tilly, Charles (2002b): "Event Catalogs as Theories." *Sociological Hieoiy* 20: 248-54 (2003): *The Politics of Collective Violence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tilly, Charles (2004): *Contention and Democracy in Europe, 1650-2000*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tilly, Charles, Louise Tilly, & Richard Tilly (1975): *The Rebellious Century, 1830-1930*. Cambridge: Harvard University Press. Gottingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Trippett, F. (1985). *It Looks Just Like a War Zone*. Time. Archived from the original on December 3, 2007.
- Turner, W. (1977). *Coast Inquiries Pick Panthers as Target; Murder, Attempted Murders and Financing of Poverty Programs Under Oakland Investigation*. The New York Times.
- Van Derbeken and Lagos. (2007). *Ex-militants charged in S.F. police officer's '71 slaying at station*, San Francisco Chronicle.
- Van Dyke, N. (1998). Hotbeds of activism: Locations of student protest. *Social Problems*, 45, 205–220.

- Van Dyke, N. (2003). Crossing movement boundaries: Factors that facilitate coalition protest by American college students, 1930–1990. *Social Problems*, 50, 226–250.
- Van Dyke, N., & Dixon, M. (2013). Activist human capital: Skills acquisition and the development of commitment to social movement activism. *Mobilization: An International Quarterly*, 18, 197–212.
- Van Dyke, N., Dixon, M., & Carlon, H. (2007). Manufacturing dissent: Labor revitalization, union summer and student protest. *Social Forces*, 86, 193–214.
- Velasquez, A., & LaRose, R. (2014). Youth collective activism through social media: The role of collective efficacy. *New Media & Society*, 17, 899–918.
- Verba, S., & Nie, N. H. (1972). *Participation in America*. New York: Harper & Row.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics* (Vol. 4). Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Von Stein, L. (1964). *The History of the Social Movement in France, 1789-1850*. Bedminster Press.
- Walker, E. T., Martin, A. W., & McCarthy, J. D. (2008). Confronting the state, the corporation, and the academy: The influence of institutional targets on social movement repertoires. *American Journal of Sociology*, 114, 35–76.
- Walton, John, & David Seddon (1994): *Free Markets and Food Riots: The Politics of Global Adjustment*. Oxford: Blackwell.
- Weinberg, L. (2013). *Democracy and Terrorism*. New York: Routledge.
- Whalen, J., & Flacks, R. (1980). The Isla vista" bank burners" ten years later: Notes on the fate of student activists. *Sociological Focus*, 13, 215–236.

- Wignaraja, Ponna (1993): ed., *New Social Movements in the South: Empowering the People*. Atlantic Highlands, N.J.: Zed Books.
- Wilkins, K. G. (2000). The role of Media in Public Disengagement from political life. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 44, 569–580.
- Williams, J. (2017). *Will innocent men become 'casualties' (sic) of #MeToo movement?*. Newsweek.
- Williams, M. S. (2015). Strategic innovation in US anti - sweatshop movement. *Social Movement Studies*, 15, 1–14.
- Williams, Robin M., Jr. (2003): *The Wan Within: Peoples and States in Conflict*. Ithaca, NY.: Cornell University Press.
- Wilson, Frederick T. (1969): *Federal Aid in Domestic Disturbances 1791-1903*. New York: Arno Press & New York Times.
- Wiltfang, G. L., & McAdam, D. (1991). The costs and risks of social activism: A study of sanctuary movement activism. *Social Forces*, 69, 987–1010.
- Winston, F. (2013). Decisions to make a difference: The role of efficacy in moderate student activism. *Social Movement Studies*, 12, 414–428.
- Wirtz, Rainer (1981): *'Widersetzlichkeiten, Excesse, CravaUe, Tumulte und Skandale': Soziale Bewegung und gewalthafter sozialer Protest in Baden 1815—1848*. Frankfurt: Ullstein.
- Wood, L. (2007). Breaking the wave: Repression, identity, and Seattle tactics. *Mobilization: An International Quarterly*, 12, 377–388.
- Wood, Lesley J. (2003): "Breaking the Bank and Taking to the Streets—How Protesters Target Neoliberalism." *Journal of World-Systems Research*, forthcoming.

- Wyn, R., & White, R. (1996). *Rethinking Youth*. London, UK: Sage.
- Xenos, M., Vromen, A., & Loader, B. D. (2014). The great equalizer? Patterns of social media use and youth political engagement in three advanced democracies. *Information, Communication & Society*, 17, 151–167.
- Yates, M., & Youniss, J. (1999). *Roots of civic identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Young, Michael I? (2002): "Confessional Protest: The Religious Birth of U.S. National Social Movements." *American Sociological Review* 67: 660-88.
- Youniss, J., Bales, S., Christmas - Best, V., Diversi, M., Mclaughlin, M., & Silbereisen, R. (2002). Youth civic engagement in the twenty - first century. *Journal of Research on Adolescence*, 12, 121–148.
- Zaleski, Eugene (1956): *Mouvements ouvriers etsocialistes (Chronologie et bibliographic): La Russie, 1.1:1725-1907*. Paris: Editions OuvriUes.
- Zbrozek, C. (2006). *The bombing of the A2 CIA office*. Michigan Daily.
- Zhao, D. (1998). Ecologies of social movements: Student mobilization during the 1989 prodemocracy movement in Beijing. *American Journal of Sociology*, 103, 1493–1529.
- Zhao, D. (2001): *The Power of Tiananmen: State-Society Relations and the 1989 Beijing Student Movement*. Chicago: University of Chicago Press.
- Zoe L. (2019). Asia's young climate activists on joining the worldwide campaign for government action on global warming. *South China Morning Post*.
- Zukin, C., Keeter, S., Andolina, M., Jenkins, K., Delli Carpini, M. X. (2006). A new engagement? *Political participation, civic life, and the changing American citizen*. Oxford: Oxford University Press.

Αλεξανδρόπουλος Σ. (1995). Αναζητώντας στρατηγική ή ταυτότητα: ζητήματα θεωρίας των κοινωνικών κινήσεων. Κρήτη: *The Greek Review of Social Research*, 86, 83–113. <https://doi.org/10.12681/grsr.667>

Ψημίτης, Μ. (2011). *Εισαγωγή στα Σύγχρονα Κοινωνικά Κινήματα*. Αθήνα, Ελλάδα: Διάδραση.

Neveu, E. (2015). *Κοινωνιολογία των Κοινωνικών Κινήσεων*. Αθήνα, Ελλάδα: Σαββάλας.